

GOUDA

Uittreksels uit het examenboek van de baljuw over 1700-1732
vervaardigd door Kiki Hesselink-Duursma en Jeanette Hogendoorn

Bron: ac 2 (oud-rechterlijk archief Gouda) inv.nr. 168

COPYRIGHT SAMH

5-8-1700 blz. 1

Dader: Thomas Jacobsz Bordels, oud 30 jaar, pijpmaker, geboren te G

Delict: Smokkel en geweldpleging jegens een ambtenaar in functie.

Verhoor: Thomas Bordels bekent dat hij op zondagavond 26 juli 1700 is uitgegaan; de Potterspoort uit en de Veerstalpoort in en vandaar weer naar huis is gegaan. Hij wist niet meer: wanneer en wat hij had gegeten, of hij zich verkleed had, waar zijn vrouw was toen hij thuis kwam, maar wist wel dat hij die nacht bij zijn vrouw had geslapen.

Voortzetting: september. Verdachte blijft ontkennen.

Idem 3 september. Verdachte ontkent mr. van Leeuwen te hebben gevraagd naar de officier te gaan betreffende een zaak, die tussen hem en de "diender op de IJssel" is voorgevallen in de kermisweek. Volgens hem is er nooit iets voorgevallen tussen hem en Hendrik de diender of mr. Van Leeuwen.

25 juli (fol. 3). Agent Hendrick Jan Verbrugge, geassisteerd door Jacob van Sticht en Jan Pieters van Velp, accijnshouders op de brandewijnen sinds 1 oktober 1699, hebben 's avonds controle uitgeoefend op eventuele smokkel. Zij stelden een onderzoek in op de Veerstal en na een achtervolging op de IJssel ontdekten zij bij de Haastrechtse brug in de zelling een schouwtje met 3 ankers brandewijn. Toen de agent in de schouw sprong vluchtten er 2 personen uit, waardoor het schouwtje bijna omsloeg en vol water liep. Bij het terugvaren met de leeggehoosde schouw naar de stad, kwamen hen in een overvaarschouw Thomas Bordels en Cornelis Dammissen van Gouderak tegemoet. Deze beweerden dat zij de goederen niet wilden behouden. Na een woordenstrijd werd eerst één der pachters (accijnshouders) geslagen, waardoor hij de schouw moest verlaten en aan land ging. Daarna werd de agent, die probeerde de ankers brandewijn overboord te werpen, zo hard geslagen en mishandeld, dat hij ernstig gewond in het water viel. De smokkelaars Bordels en Dammissen bleven hem slaan en eisten alsnog de brandewijn. De agent heeft zich echter weten te redden.

Getuige(n): (september, fol. 2) Mr. Willem van Leeuwen, schoolmeester te G, ontboden ten huize van Huybert Bordels op de Nieuwehaven, alwaar hij de procureur Timmer aantrof, verklaart, dat Thomas Bordels hem op de Tiendewegspoort vroeg naar de officier te willen gaan om te

informereren of deze opdracht had gegeven hem, Thomas Bordels, zo te "havenen" (betichten). Timmer verklaart verder dat hij de getuigenis heeft gehoord en hiervan verslag heeft gedaan.

Vonnis: (21-9-1700) Verbanning van Thomas Jacobs Bordels voor 6 jaar uit de "stadsjurisdictie en haar heerlijkheden" op straffe van erger bij overtreding hiervan, alsmede veroordeling tot betaling van de kosten van de gevangenis en de rechtspraak. Zelf de kosten betaald.

(doorgehaald) Eerste en zwaardere eis, namelijk verbanning voor 12 jaren, op straffe van erger bij overtreding. Veroordeling tot betaling van gevangenskosten en kosten van jurisprudentie alsmede betaling van smartegeld aan de agent Hendrick Jan Verbrugge.

17-8-1700 blz. 1v

Dader: Gillis van der Putten, oud 23 jaar, schoenmaker, geboren te Geestbergen in Vlaanderen

Delict: Diefstal.

Verhoor: Gillis bekent dat hij op 2 augustus 1700 om ca. 17.00 uur tussen Delfshaven en Rotterdam uit een boerderij een aantal zilveren voorwerpen heeft weggenomen.

Eis op 21 augustus: in het bijzijn van schepenen te geselen en hem te verbannen voor 25 jaar uit Holland en hem mede tot de kosten van het geding te veroordelen. (Gezeten: 17 dagen).

9-10-1700 blz. 4v

Dader: Jannitge la Croix, alias als Jannetje Robberts, herbergierster, oud 43 jaar, geboren te G, vrouw van Jan Pietersz

Delict: Smokkel van brandewijn.

Verhoor: Jannitge bekent dat zij op 2 oktober om ca. 17.00 uur bij Jan Decker te Haastrecht met een kruiwagen een anker brandewijn heeft gehaald, waarvoor zij van hem 10 stuivers zou krijgen, als hij het 's avonds weer uit haar huis zou weghalen. Zij is echter met de brandewijn bij de Tiendewegspoort door Jan van Velp betrapt.

Vonnis: (12-10-1700) Gedurende een half uur in het openbaar aan de kaak tentoongesteld met een tonnetje om de hals met het opschrift "brandewijn-smokkelaarster". Voorts verbanning uit de stadsjurisdictie en haar heerlijkheden voor 6 jaar op straffe van opsluiting in het tuchthuis, wanneer zij eerder terug mocht komen. Betaling van de justitiële- en gevangenskosten. (Gezeten: 11 dagen.)

16-2-1701 blz. 5

Dader: Geertje Coenen, oud 26 jaar, geboren te G, kleingarenspinster

Delict: Diefstal.

Verhoor: Geertje bekent dat zij op dinsdag vier weken geleden ten huize van Cornelis Vertocht door de zijdeur in een kopje twee gouden ringen heeft zien liggen. Dat zij deze ringen heeft meegenomen naar huis en later verkocht heeft bij Bechtge op de Mark en hiervoor heeft ontvangen voor de een: *f* 7.14.0 en voor de andere *f* 19.10.0 of *f* 20.

Vonnis: (19-2-1701) Verbanning voor 12 jaar uit Holland en betaling van de justitiële- en gevangenskosten. (Gezeten: 8 dagen.)

22-6-1701 blz. 6

Dader: Daniël van Arckel, oud 17 jaar, geboren te G

Delict: Inbraak en diefstal.

Verhoor: Verdachte bekent een diamantje van zijn meester Jan Demarsch te hebben ontvreemd, dat hij later voor een grotere diamant heeft verwisseld. Dat zijn broer de kamerdeur met een beitel heeft opengebroken en met de lamp in de kast scheen, waaruit hij "enig goed" nam, naar huis ging en dit goed thuis bewaarde; dat zijn broer voor hem de deur ook wel eens zou openlaten, wanneer zijn meester en vrouw uitgingen opdat hij "hemden" uit de kleermantelen kon wegnemen. Dat zijn broer hem 's avonds vertelde: de deur is nu open, er ligt echter iemand met een "schuitje met schollen onder de brug", "klop aan en het zal wezen alsof er iemand thuis is". Dat hij drie vrouwen ontmoette die hem vroegen wat hij daar deed; dat zijn broer inmiddels op de brug was gekomen en toen samen in het huis zijn gegaan om wat goed te halen; dat zijn broer hem opdracht gaf om naar huis te gaan, opdat men zou denken dat hij daar alleen was geweest. Dat hij naar huis is gegaan en zich daar schuil heeft gehouden om zijn broer later te kunnen binnen laten. Het gestolen goed bedroeg: 6 hemden, 2 mantels, een zakje met *f* 40, een doosje met 8 of 9 neusdoeken, 3 boekjes met zilverbleslag, 5 voorschoten, 6 slopen, een tafellaken en een slaaplaken.

24-6-1701 blz. 7

Dader: Marringje Reyniers, 32 jaar, geboren te Amsterdam, kloskoordwerkster, vrouw van Jacob Hendricksz, wonende in de Palmstraat te Amsterdam

Delict: Diefstal (?).

Verhoor: Marringje verklaart met pasen uit Amsterdam te zijn vertrokken met haar man en tot 14 dagen bij Louis alhier te hebben gelogeed. Haar man is naar Zeeland gegaan om werk te zoeken en zij is met Louis naar Dordrecht gegaan. Bij haar terugkomst van de herbergierster in Ouderkerk hoorde zij, dat Louis haar enig katoenen goed had verkocht, dat zij in de lommerd had.

1701 blz. 7v

Dader: Jeroen Ruysingh Reyniersz, 28 jaar, geboren te Amsterdam, katoendrukker, werkte bij de weduwe Wm. Wieringh op het hoekje van de Weteringstraat

Delict: Heling (?).

Verhoor: Jeroen verklaart, dat hij van Dordrecht naar hier is gekomen om zijn zusters rok uit de lommerd te halen, waarvoor hij *f* 3 moest betalen.

1-7-1701 blz. 8

Dader: Jan Brunet, genaamd Jaco Brunet de Languedocq, uit Narbonne (F), 17 jaar, tamboer in het regiment van Turenne in de compagnie van kapitein Sentiers (of: Sencis)

Delict: Valsemunterij.

Verhoor: Jaco verklaart dat hij zijn compagnie twee weken geleden heeft verlaten en 2 valse geldstukken aan Jacques Barry heeft gegeven. Hij verklaart 124 dagen geleden uit het leger (gelegerd bij Geldern) gedeserteerd te zijn. Via Den Bosch, Rotterdam, Den Haag, Haarlem, en Amsterdam is hij met Beau Sejour in Gouda aangekomen waar zij buiten de stad St. Martin ontmoetten. Hij verklaart dat zij buiten de haven 3 studenten ontmoetten, die hen een zak tabak gaven. Toen St. Martin de zak opende, vond hij er 4 schellingen in. Voorts heeft hij - Jaco - een schelling gewisseld om brood te kopen; hij kreeg een sou terug. Later kocht hij bij een andere bakker een brood en ontving 2 sou en wat duiten terug. Een andere bakker weigerde de schelling in ontvangst te nemen omdat hij vals was. Hij verklaart dat Beau Sejour een schelling uit de zak heeft genomen om tabak te kopen; verklaart dat hij wist dat de schelling vals was, maar niet meer wist op welke wijze hij de schelling ontvangen had.

Vervolg op 6 juli. Jan Brunet bekent te hebben geweten, dat de schelling vals was, omdat men onderweg ook had geweigerd de schelling te wisselen; dat de vrouw van de kaasverkoper hier eveneens weigerde de schelling te wisselen, alsmede bij de bakker; en hij zonder brood en kaas is weggegaan niet meer wetende dat hij nog

voldoende klein geld bij zich had; dat ook de tabakverkoper weigerde de schelling te wisselen. Volgens de eis van de baljuw van 12 juli 1701 aan een scherper examen (verhoor met gebruik van pijnigingsmiddelen) onderworpen en geseseld. *In het Frans.*

1701 blz. 9

Dader: Jacques de Barry, alias Beau Sejour, oud ongeveer 25 jaar, Fransman, afkomstig uit de Poitou (F), stad onbekend, metselaar, laatstelijk soldaat in het regiment van Turenne in de compagnie van Brisson

Delict: Valsemunterij; desertie.

Verhoor: Bekent dat hij is gedeserteerd uit zijn compagnie, gelegerd tussen Venlo en Geldern. Verklaart dat er nog 6 anderen, 2 van dezelfde compagnie, 2 van hetzelfde regiment en 2 dragonders zijn gedeserteerd. Dat hij Jaco wel vaag kende; dat hij uit het kamp Grave is gedeserteerd en zijn geweer voor 3 stukken van 30 sou en tussen Grave en Den Bosch zijn mansrok (uniform) voor 2 ecu's (franse daalders) heeft verkocht. Dat hij en Jaco gezamenlijk het geld hebben genomen, maar dat Jaco de beurs beheerde. Dat hij eerst in Den Bosch is achtergebleven en later via Utrecht, Amsterdam, Den Haag en nog enkele andere steden, naar Gouda is gekomen waar hij St. Martin ontmoette. Dat zij buiten de stad drie studenten ontmoetten die aan St. Martin een zak tabak gaven, die zij, volgens zeggen, gevonden hadden; dat St. Martin bij de stadspoort de zak heeft opengemaakt en er 5 schellingen in vond. Dat verdachte een schelling heeft meegenomen om voor een 1/2 sou tabak te gaan kopen; - en de 5 sou die hij terugkreeg weer aan St. Martin heeft gegeven. St. Martin gaf hem opnieuw een schelling om brood te gaan kopen; verdachte weigerde dit aan te nemen omdat er nog voldoende klein geld was, maar St. Martin zei dat zij klein geld nodig hadden om het logement te kunnen betalen.

8-7-1701 blz. 10

Dader: Grietjen Hendricks, oud 26 jaar, geboren te Amsterdam, marskraamster en vrouw van Arien van der Groessen, koorddanser, wonende in de Leliestraat te Amsterdam

Delict: Heling.

Verhoor: Bekent, dat zij met haar waren naar Haarlem is gevaren en daar op de kermis heeft gestaan, bekend, dat zij ene Reyer heeft gesproken, die haar vertelde haar man met een andere vrouw in Leiden te hebben gezien. Zij heeft later in de

Utrechtse schuit enkele ellen stof gekocht en hiervan een gedeelte tegen een voordeliger prijs doorverkocht. Zij is 9 jaar getrouwd geweest en moeder, maar ontkent dat Ariaentjen Doudou niet bestaat.

Vervolg 9 juli. Bekent dat zij een valse naam heeft opgegeven en Jannetien heet. Bekent dat zij over haar verblijfsduur te Haarlem en Leiden onwaarheid heeft gesproken en dat zij enkele lapjes stof ver beneden de waarde heeft doorverkocht.

Vonnis: Met de roede door de stad gevoerd, de poort uit en verbanning voor 6 jaar uit de stad en zijn heerlijkheden, zonder tussentijds daarin terug te keren op straffe van publieke geseling, alsmede veroordeling tot betaling van de gevangenis- en justitiële kosten.

10-10-1701 blz. 11

Dader: Philip Arentsz, varensgezel, geboren te Gent en 24 of 25 jaar oud

Delict: Ordeverstoring.

Verhoor: Bekent dat hij op de bruiloft van de waardin van De Goude Wagen beschonken is geweest. Bekent dat hij samen met Jan Jansz op de Gouwe bij Obre nog meer brandewijn heeft gedronken. Bekent op de Vismarkt een bokking te hebben gekocht en daarmee een "juffer" in het gezicht heeft geslagen en haar vloekende en tierende is gevolgd. Bekent dat hij ook nog een "meid" met een rotte appel heeft gegooid, maar ontkent te weten dat hij een mes in zijn hand had. (In de marge: drie gulden, 1 paar zilveren knopen, 1 paar gouden knopen.)

22-3-1702 blz. 11v

Dader: Willem Willemsz, geboren te Bergen op Zoom, 22 jaar, woonde vanaf zijn kinderjaren te Zaandam, varensgezel vanaf zijn 12e jaar

Delict: Diefstal.

Verhoor: Bekent dat ene Wouter het mes en enig goed uit het huis bij Meerkerckbroecks heeft genomen en dat hij daarvoor *f* 1 heeft gekregen. Bekent dat Wouter 's nachts het huis is binnengedrongen en aan hem de volgende goederen gaf: een roklijf met 6 zilveren knopen, een zwart gestreepte schort, een zwarte krippemantel, een reiszak, brood, boter, en een mes. Bekent dat Wouter hem verteld had waar zij dit goed konden vinden, echter nog moesten overleggen hoe daar binnen te komen. Vervolg op 31 maart. Verdachte blijft bij zijn bovenstaande bekentenis. Bij nader verhoor blijkt

hij ook de Tintemaker te heten. Bekent met Jan Hendricksz, alias Commandeur, in december 1700 aan de Maren (in Maarn?) linnengoed gestolen te hebben. Bekent dat Jan Commandeur met een pistool op wacht stond en dat hij voordien met Jan uit een huis in de Ruige Weide enig goed had gestolen, hetgeen zij bij Klijn Jantjensbrug voor f 3 à 4 verkochten, waarbij ook Hendrick de Hamburger was. Bekent, dat zij samen in de Betuwe wat kindergoed hebben gestolen, maar dat zij dat zijn kwijt geraakt. Deze en de vorenstaande bekentenis zijn aan dader voorgelezen en dader blijft bij deze bekentenis.

26-6-1702 blz. 12v

Dader: Jan Cornelisz van den Abeele, 18 jaar, geboren te Tholen, varensgezel

Delict: Bedelarij; inbraak.

Verhoor: Bekent dat hij 2 jaar en 4 maanden geleden door de schepenen van Rotterdam is veroordeeld tot "het te pronk staan met garde" alsmede voor gepleegde diefstallen en veroordeeld is tot 6 jaar tuchthuis. Bekent, dat hij sinds 2 maanden hier in Gouda was en leefde van het geld, dat de regenten hem hadden gegeven en van hetgeen bedelen hem opleverde. Bekent, dat hij inmiddels ..... (niet ingevuld) bij Griet Kalffs ontmoette en dat zij later al bedelend overlegden of zij niet ergens iets konden stelen. In de Achterbroek hebben NN en Jan ingebroken en NN gaf Jan: 1 valhoed, 2 rode rokjes, 2 gele rokjes, 1 blauwe rok, 1 oude mantel, 1 paar kousen, 1 zwart wacht, 3 broeken, 1 zwarte linnen rok, 2 hemdrokken, waarvan 1 met zilveren knopen, 1 kindermuts, 1 streepdoekje, 1 gezondheid (brede gordel om het lichaam warm te houden), 1 broek met 1 wambuis, 2 messen, 1 brandewijnschaaltje en een kaas. Bekent niet te weten of er geld is gestolen of dat NN nog bij een ander huis is geweest. Bekent dat NN een persoon van 38 à 39 jaar is en volgens zijn spraak een Duitser. Bekent, dat zij half om half zouden doen.

20-1-1702 blz. 14v

Dader: Hendrick Hendricksz Diependijck, oud 46 jaar, geboren te Zwammerdam, pijpmaker; woont zonder admittie te Gouda sinds 1673 en is gehuwd met een burgerdochter

Delict: Vechtpartij.

Verhoor: Verklaart nooit de poorterseede te hebben afgelegd. Is op 15 januari om 17.00 uur bij Reynier Swanenburgh geweest en heeft twee manden turf naar zijn huis gebracht; daarna is hij teruggekeerd

en tot 18.30 uur gebleven. Ook Barent Dircksen Jonckhart was daar. Dircksen is naar 't Schaakbord gegaan waar hij vroeg naar Van den Bergh en zijn makker Jan. Op straat ontmoette hij Jacob van Sticht en zijn zoon Pieter, die hem toeriepen: "gij zijt één van die schieters", hetgeen hij ontkende. Ontkent verder met nadruk dat hij na 18.00 uur voor het huis van burgemeester Van Strijen Jan van Velp, Pieter en Jan van Sticht is tegengekomen, noch met omgekeerde rok over straat is gegaan, noch 's avonds in de Wintersteeg is geweest, noch een pistoolschot heeft gelost of een pistool bij zich had.

5-3-1703 blz. 15v

Dader: Pieter Pietersz Valckenburgh alias Piet de Meyd, oud 37 jaar, geboren te G, varensgezel

Delict: Geweldpleging.

Verhoor: Bekent dat hij op 2 maart tussen 20.00 - 21.00 uur met Dirck Hendricksz, Willem Jansz, Abraham van der Wee, Jan Andriesz, Claes Dircksz Kouthoff en Martinus NN uit de Vuilenbras via de Haastrechtse brug op de Fluwelensingel kwam en daar Willem Jansz zag lopen. Verklaart dat Willem Jansz bij de tuin van juffrouw La Place tegen hen zei: "daar zijn 2 personen die met een degen geschrappt hebben". Hierbij was een vrouw "Bleycke Caet" genoemd. Verklaart dat Dirck Hendricksz en Abraham van der Wee deze personen grepen, Abraham van der Wee nam de stok af, Dirck Hendricksz de degen en hij de schede. Verdachte zag hoe Willem Jansz een persoon met een mes stak. Verdachte heeft de pruijk van die persoon opgeraapt en aan Pieter de Saelmaecker gegeven. Hij is met een ander gezelschap via de Boelekade en de Kleiwegspoort verder gegaan. Samen zijn zij door de Middenpoort naar de Veerstal gegaan met een schuitje, dat zij daar op de Nieuwe Veerstal vonden en zijn toen naar de Vuilenbras gegaan waar zij de degen en de stok hebben gebracht.

5-3-1703 blz. 16

Dader: Dirck Hendricks, alias Dirck Man, 24 jaar, geboren te G, pijpmaker

Delict: Geweldpleging.

Verhoor: Bekent dat hij op vrijdag 2 maart tussen 20.00 - 21.00 uur in gezelschap van Piet de Meyd, Willem Jansz, Abraham van der Wee, Jan Andriesz, Claes Dircksz Kouthoff en Martinus NN uit de Vuilenbras naar de stad kwam. Op de Fluwelensingel zagen zij Willem Jansz die vlak bij de tuin van juffrouw La Place vertelde, dat "er 2

heren zijn die geschrappt hebben". Hij verdachte heeft gezien, dat er 2 vrouwen bij waren nl. Anna en Bleycke. Bekent, dat hij met Abraham van der Wee één van die 2 personen heeft gegrepen en onder de voet geworpen heeft en de degen heeft afgenomen. Abraham van der Wee de stok en Piet de Meyd de schede. Verdachte verklaart dat Willem Jansz een getrokken mes had en daarmee schrapte, heeft niet gezien dat Willem Jansz de persoon heeft gestoken. Op de brug aangekomen heeft hij wel iemand horen schreeuwen. Verklaart met het gezelschap de Boelekade te zijn opgelopen en dat Wim Jansz geschrappt had, maar niet wist of hij iemand geraakt had. Zij zijn via de Kleiwegspoort en de Middelpoort naar de Veerstal gegaan en vandaar met een schuitje naar de Vuylenbras waar zij de degen en de stok brachten.

7-3-1703 blz. 17

Dader: Martinus Ariensz, 20 jaar, geboren te G

Delict: Geweldpleging.

Verhoor: Verdachte bekent dat hij op 2 maart 1703 tussen 20.00 - 21.00 uur uit de Vuylenbras kwam met Piet de Meyd, Dirck Hendricksz, Claes Dircksz, Abraham van der Wee, Jan Andriesz, Wim Jansz, Maerten Ariensz en zijn broer. Bij de Haastrechtse brug gekomen is hij met Maarten Ariensz en zijn broer weggegaan. Verklaart dat Dirck Hendricksz later op de Boelekade tegen hem zei, dat hij iemand tegen de grond had geworpen en hem zijn degen had afgenomen en hem enkele malen had gestoken. Bekent gehoord te hebben dat Piet de Meyd de schede afnam en Abraham van der Wee de rotting. Verklaart gehoord te hebben dat Willem Jansz die persoon met een mes is nagelopen en gestoken had zonder te weten of hij hem geraakt had. Verklaart met de anderen de stok en de degen in de Vuilenbras te hebben gebracht.

21-11-1702 blz. 17v

Dader: Leendert Claes van der Sprey, 17 jaar, boerenknecht, geboren in de Willens en wonende ten huize van zijn vader, aldaar

Delict: Belastingfraude (ontduiking van accijns).

Verhoor: Bekent dat Jan Dircx Verbockingh in opdracht van Ary Jansz van Nes, (buurman) wonende in de Willens, op 20 november om ca. 14.45 uur vroeg zijn schouwttje met 2 manden appels naar de stad te brengen, hetgeen hij aannam. Ary vroeg hem het schouwttje met de appels tot aan de stoep bij het kerkhof van het weeshuis te varen. Aangekomen met de schouw in de gracht van de Zeugstraat, achter de ververij van Cloots, stond

Ary in de gang bij het water en riep hem toe: "leeg hier de schouw", hoewel de pachter hem toeriep aan de overkant aan te leggen. Nadat hij uit de schouw ging, kwamen 2 mannen alsmede de pachter in de schouw, die de manden naar het gasthuis brachten, omdat er vlees onder de appels lag, hetgeen zij niet wisten.

7-8-1703 blz. 18

Dader: Isaacq Mateere, 20 jaar, geboren te Lubeck, borduurder en speelman, en Sara Erasmus, geboren te Amsterdam, 28 jaar, ongehuwd, en waarzegster van beroep (gebruikt een planeetboek)

Delict: Diefstal en hoerij.

Verhoor: Isaacq is anderhalf jaar geleden naar Holland gekomen en heeft 3/4 jaar bij zijn zuster Rebecca Mateere, weduwe van Hasueros, in de Jodenbreestraat gewoond. Hij heeft een verhouding gehad met Sara Erasmus, die in Gouda op diefstal van een stuk sits is betrapt.

Sara is zaterdag 28 juli via Rotterdam en Den Haag in Gouda teruggekomen met Isaacq Mateeren. Zij gaven zich uit voor een echtpaar, alhoewel zij elkaar slechts 5 weken kenden. Bekent diefstal van 6 ellen katoen ten huize van dr. Van Kuyck en dit te hebben doorverkocht aan Pietertje NN in het klooster (Sint Anthonieklooster of Kloosterpoortje) bij de bank van lening voor f 3. Verklaart dat haar vader een steigerschuit heeft en dat haar moeder wasvrouw is. Bekent 12 jaar geleden te Amsterdam geselsd en verbannen te zijn, verklaart vier jaar in het tuchthuis te hebben gezeten en daarna nog drie keer gevangen te zijn geweest.

Vervolg 14 augustus: verdachte blijft bij haar vorige verklaring.

Vonnis: (14-9-1703) Verbanning uit de stad en jurisdictie voor 3 jaar, alsmede veroordeling tot betaling van de gevangenis- en gerechtskosten. (In de marge: gezeten 12 dagen; geven zich uit voor man en vrouw.)

8-8-1703 blz. 19v

Dader: Jan Logerat, 42 jaar, geboren te Keulen, zilversmid

Delict: Valsemunterij.

Verhoor: Bekent ongeveer 18 à 19 jaar geleden gehuwd te zijn met Catarina Sophia Phraes, dochter van een soldaat. Heeft nog 6 jaar na zijn trouwen zijn beroep uitgeoefend. Is 3 jaar in dienst geweest tot een jaar na de slag bij Landen, heeft 4 jaar op verschillende plaatsen in Brabant en Vlaanderen gewoond en heeft zich later te Dordrecht gevestigd, waar hij nu reeds 5½ jaar op

het Sluisje van Hechter, brandewijnbrander, woont voor *f* 72 per jaar. Oefent thans geen beroep uit en leeft van het geld dat zijn vrouw van haar zuster heeft geërfd. Logerat bekent in De Passer te hebben gelogeerd en de daalder aan de vrouw te hebben gegeven, die hem voor het gerecht alhier is vertoond. Verklaart geld voor tabak, koffie en drank te hebben uitgegeven aan Harmen Coenen, aan de vrouw van Willem Kemp, aan de meid van Ary Verhoeff, aan de vrouw van Mels de Jongh, aan Jacob van Rijn in de Nieuwe Herberg, aan Sijmen van Leeuwen, en in de Doelen. Verklaart dat hij de daalder die bij De Schaeff is uitgegeven weer terugontving, omdat deze vals was. Verklaart dat hij de munten die de baljuw hem toont in zijn zak had op het moment dat hij werd gearresteerd. Is via Schoonhoven naar Gouda gekomen, maar heeft hier geen geld uitgegeven.

Vervolg op 10 oktober. Bekent, dat hij 3 keer in Gouda is geweest op de vorige kermis met zijn moeder, die inmiddels is overleden, en op de laatste kermis, echter zonder vrouw. Hij heeft de daalder aan Geertruyt gegeven, echter haar reden klopt niet. Hij heeft de daalder aan juffrouw Scheperus (Alida Stolwijck) gegeven en geeft toe dat hij meerdere keren in Gouda is geweest. (Exacte geldbedragen in de marge).

Getuige(n): Alida Stolwijck, vrouw van Frederick NN, verklaart dat Jan Logerat ca. 7 weken geleden koffie en chocolade gekocht en betaald heeft met de door de baljuw getoonde daalder. Jan Logerat heeft in het voorjaar eveneens met een valse daalder koffie gekocht, haar man vond de munt goed, waarop Jan Logerat antwoordde: "Gewis sinjeur, die is goed." Geertruyt Jacobs, vrouw van Andries Fransz, verklaart dat Jan Logerat dezelfde persoon is die met de getoonde daalder bij haar wijn heeft gekocht en zelfs 3 keer bij haar is geweest. Bij de tweede keer heeft zij de daalder ontvangen en gezegd: "deze is mij zo glad in mijn oog of hij vals was", waarop Jan Logerat antwoordde: "probeer die vrij op de vloer". Zij deed dit en stak daarna de munt in haar tas. *15 oktober. Gebleken is dat Jan Logerat, die gevangen zat in het Patersgat, zich van het leven heeft beroofd door ophanging. Nadat hij was losgesneden, is door de stadsdokter en chirurgijn vastgesteld dat hij gestorven is door ophanging en dat er geen andere kwetsuren aan zijn lichaam zijn aangetroffen.*

10-8-1703 blz. 22

Dader: Paulus Witsingh, geboren te Bremen, 43 jaar, soldaat sedert 1672, gehuwd met Pieternelle Jans, geen kinderen

Delict: Desertie.

Verhoor: Verklaart dat hij niet weet waar zijn vrouw nu is; zij was tot donderdag bij hem in De Slaapstee in de Doelensteeg. Witsingh is grenadier onder overste luitenant Paul in het regiment van de prins van Berckenfelt. Hij is bij de citadel van Luik gewond geraakt aan zijn been en overgebracht naar het gasthuis te Tongeren. Veertien dagen voor de inname door het Franse leger is hij daar vertrokken. Hij is niet meer in zijn regiment teruggeweest.

1703 blz. 22v

Dader: Pieter Jacobsz Kruyskerck, geboren te Berkenwoude, ongeveer 40 jaar, varensgezel

Delict: Oplichting.

Verhoor: Bekent dat hij 6 jaar geleden als knecht bij Theunis de Graaff te Heusden een pakje met geld heeft ontvangen om aan Verrijn te geven. Daarvan heeft hijzelf *f* 50 à *f* 60 gebruikt en na een jaar *f* 17 terugbetaald. Bekent *f* 30 van een kapitein op de Maas te hebben gekregen om met hem te varen en dat Job Caen daarvoor borg is gebleven, zonder dat hij echter scheep is gegaan.

20-3-1704 blz. 23

Dader: Jan Aertsz, gedetineerde in het tuchthuis, oud 31 of 32 jaar

Delict: Ordeverstoring.

Getuige(n): Govert Dubbelt, binnenvader van het tuchthuis, verklaart dat op 9 maart 1704 om ca. 14.00 uur ene Jan Aertsz (reeds veroordeeld tot drie jaar tuchthuis) aanbelde en hem verzocht hem een kan bier te geven, hetgeen hij deed. Later eiste hij nog een kan bier, hetgeen hem geweigerd werd, omdat hij al veel meer gedronken had. Jan Aertsz raasde en tierde, schold op de regenten en eiste het bevel te zien dat hem geen bier geschonken mocht worden. Hij verpletterde uit woede zijn tinnen kan, maakte zijn gereedschap stuk, en gooide dat alles buiten zijn cel. Vervolgens wierp hij een gedeelte van de wol, die hij moest bewerken, weg en een ander gedeelte wierp hij in het toilet met als reden: "goed voor de wetenschap". (2) Hendrick Jansz, bediende van de binnenvader in het tuchthuis, verklaart dat hij gehoord en gezien heeft, dat Jan Aertsz nadat hem meer drank geweigerd werd, gescholden heeft, zijn kan verpletterde, zijn gereedschap aan stukken smet en zijn wol buiten

zijn "hok" gooide en de volgende dag een gedeelte van de wol uit het secreet heeft gehaald. (3) Adriaen Buys, verklaart onder ede, dat Jan Aertsz zo te keer ging en dat hij vanwaar hij zat gezien heeft dat Jan Aertsz de wol naar buiten heeft gegooid, alsmede stukken van het gereedschap. De volgende dag heeft hij geholpen wat wol uit het secreet te halen en wat gereedschap opgeraapt. Ook heeft hij de verpletterde bierkan gezien. **Vonnis:** 22 maart. Zal als voorbeeld voor de tuchtelingen aan de paal op de binnenplaats geseseld worden; zijn opsluiting zal worden verlengd tot 11 juni 1706.

30-6-1704 blz. 25v

Dader: Johannes van Huysten, 16 jaar, geboren te Nijmegen, varensgezel gedurende 22 maanden op het Hamburgse schip "Catharina" varende van Amsterdam naar Lissabon

Delict: Diefstal.

Verhoor: Verklaart dat kapitein Cornelis van Beeck is verongelukt. Het schip bevatte een lading koren. Hij is zondag uit zee via Ierland hier gekomen. Op 24 juni kwam hij uit Rotterdam naar het logement van Hagen Hagens, waar hij een onbekende vrouw aantrof. Op straat ontmoette hij Cees van Alkmaar en nog een onbekende Gouwenaar, met wie hij is meegegaan. Later vroegen Kees en de vrouw hem zich uit te geven voor de man van de vrouw, hetgeen hij deed, om de pendant weer op te eisen. De vrouw zei tegen Kees dat de pendant zeker was gestolen. Op de vraag waar de andere pendant was, antwoordde Kees lachend: "Verloren?".

Getuige(n): 27 juni.

- Grietje Erasmus, vrouw van Arie Ariens de Jong, Kattendijksblok te Gouderak, verklaart dat zij op dinsdagmiddag 24 juni 's middags naar het land wilde gaan en eerst een luik, aan de noordoostkant van haar huis, heeft willen openen, maar de pen niet kon loskrijgen. Daarna heeft zij gecontroleerd of de deur op slot zat. Na het melke van de koeien, toen zij weer thuis kwam, merkte ze dat er dieven in huis waren geweest. Het slot van de kast was weg en zij misten twee pendants en wat los geld. Ook de bank voor haar huis was verplaatst.

- Lena Cornelis, vrouw van Jan Claes Paauw, zegt dat zij op 26 juni 1704 ten huize van Hagen Hagens de pendant, door de baljuw omschreven, gezien heeft bij een gedetineerde aan de Tiendewegspoort.

13-10-1704 blz. 26v

Dader: Goose Paes (Paets) (later genoemd: Goossen Goossensz), geboren te Wachtendonk, 53 jaar, droogscheerder

Delict: Medeplichtigheid aan heling.

Verhoor: Verklaart op dinsdag 7 oktober met zijn vrouw Anna Crens en twee dochters Grietje en Anne Catrijn in het slaaphuis van Griet Bokende Groot te hebben gelogeed. Lucas Harmense en Lange Jan hebben met hun dochters geslapen. Hij heeft *f* 50, waaronder 2 Luikse halve daalders en een halve ducaton, van Lucas en Lange Jan gewonnen. Huybert van den Bos, zoon van een diender, 17 jaar oud, was ook daar en vertelde hem, dat Lange Jan en Lucas te Hazerswoude een diefstal hadden gepleegd en veel geld en zilverwerk hadden gestolen. Lucas heeft in Amsterdam in het kleine rasphuis 5 jaar gezeten en Lange Jan is 5 keer dit jaar gevangen geweest te Leiden, Rotterdam, enz. Anne Catrijn kreeg van Lucas *f* 3 en een ducaton en Grietje *f* 3 en 4 schellingen van Lange Jan. Lange Jan heeft met Anne de Princes te Rotterdam 7 pond zijde gestolen en in Den Haag verkocht; hij heeft op de laatste kermis een jongen, die niet voor hem wilde stelen, in de bil gestoken en 14 dagen later Grote Griet in de arm; de jongen kreeg *f* 40.

Vervolg op 17 oktober. Verdachte blijft bij zijn verklaring kaartgespeeld te hebben, 5 schelling en *f* 50 te hebben gewonnen van Lange Jan en Lucas. Hierbij waren aanwezig: Kleyn Goossen, Huybert van den Bos, Jan de Neus van Rotterdam, Dikke Marie en Lange Griet. Hij kende Lange Jan en Lucas slechts 8 dagen en Huybert van den Bos, sinds hij op 26 mei 1704 uit het tuchthuis te Haarlem is uitgebroken. Hij heeft Lucas en Lange gevraagd hoe zij aan zoveel geld kwamen. Heeft ook gevraagd Kobis Goossen, de kreupele, en Jan Goossensz, ieder 2 muntstukken te geven. Zijn dochter Anne Catrijn is getrouwd met iemand die hij niet kent, heeft wel gelopen met ene Zwarte Frans, die zijn jongens "verdorven" heeft. Lucas en Lange Jan hebben 4 of 5 nachten bij zijn dochters geslapen. Huybert van den Bos heeft hem verteld dat Lange Jan te Rotterdam 7 schellingen en in Delft 2 schellingen heeft gestolen. Lange of Grote Marie zit in Amsterdam in het tuchthuis. Dove Anne Princes en dochter, alsmede Toontje van den Bos zijn in Amsterdam. Volgens zijn vrouw hebben Klein Goossen, Huybert van den Bos en Jan de Neus *f* 40 van het gestolen geld te Hazerswoude ontvangen. Beweert dat Lange Jan op de vorige kermis Jan de Neus in zijn bil heeft

gestoken en Grote Griet, die een verhouding had met Lange Martijn, in de arm. Jan Pratentra heeft in Rotterdam gevangen gezeten. Goossen verklaart dat hij op last van Lucas Jan Pratentra om het houwertje heeft geschreven.

14-10-1704 blz. 27v

Dader: Jan Andriese, alias Lange Jan, 26 jaar oud, geboren te Leimuiden, varensgezel, soldaat in de afgelopen oorlog

Delict: Diefstal en inbraak.

Verhoor: Heeft gevaren met de admiraal Allemonde, met ene Cleyndirck, ene Abram, ene Andries Houtmayer en ene Jacob; gezamenlijk hebben zij uit een vijandelijk schip *f* 1700 buit gemaakt. Zij waren sloeproeiers en hebben het geld verstoopt in de "knie" van het schip. Het geld is in Amsterdam bij de "smoussen" aan de Nieuwerbrug omgewisseld, toen hij bij ene Catrijn in de St. Pietersstraat, die slapers hield, logeerde. Heeft het geld zonder medeweten van Catrijn in een kast gestopt. Verklaart met Lijsbet Hendricks getrouwd te zijn en sinds 8 jaar in de St. Pietersstraat te Amsterdam te wonen. Heeft drie kinderen gehad, die gestorven zijn. Is bij haar weggegaan omdat zij van een ander een kind had. Later heeft hij nog *f* 300 gehaald, toen hij laatst van zee kwam. Hij verklaart Lucas, zijn medegevangene, die veel geld had, een maand geleden in een herberg te hebben ontmoet en samen sinds 8 dagen bij Griet gelogeed te hebben, behalve een nacht in Het Schaakbord. Met Lucas, Kleyne Jan en Goossen Goosense is hij op 7 oktober naar de Hazerwoudse kermis gegaan om daar geld uit een huis te halen. Goossen en Lucas zijn het huis binnengegaan, terwijl Lange Jan en Kleyne Jan buiten bleven. Hij heeft de borstrokken weer naar binnen gesmeten omdat dat zou uitkomen. Lucas heeft met een ijzer het venster opengebroken. Het gestolen geld is onder hen vieren verdeeld. Hij is met Lucas naar 's Molenaar (?) gegaan en vandaar met de Leidse schuit naar Amsterdam. Lucas heeft van een oude vrouw een zilveren rijtuig en een ander stuk zilver meegenomen om te verkopen; zij kregen daarvoor *f* 22. De kleding die zij aan hebben is gekocht van het gestolene. Zij hebben bij de zilversmid diverse voorwerpen gekocht; bij een hoedekramer o.a. nieuwe hoeden. Samen met Lucas heeft hij te Utrecht een blauwe mantel, een degenriem en een degen gekocht. Van Utrecht zijn zij via Amsterdam naar Gouda gegaan, waar zij bij Griet hebben gelogeed en daar Goosse en Kleyne Jan aantreffen. Zij hebben beiden met de dochters van

Goossen geslapen en hij heeft Grietje geld voor een rijglijf gegeven, met toestemming van de ouders. Hij ontkent met Goossen gekaart te hebben of in de stad iemand gekwetst te hebben, de hemdrok te hebben gekocht van Lucas' geld en ooit vaker gevangen te zijn geweest. Hij bekent wel de kousebanden te hebben gekocht en dat zij Grietjes dochter zelf hebben laten kopen en koken. Ene Huybert is hem onbekend. Blijft bij zijn bekenenis, nadat zijn verklaring hem is voorgelezen. (In de marge: Durck Mateere, alias den Beer; Stoffel Stoffelse, alias de Bock; Arien Jan van Simmeren, duivelsjochie; Martijn van Berlijn, de sok; Arien Maertensz.; Jan Pratentra; Jan de Neus.)

Vervolg op 22 oktober. Bekent gespeeld te hebben met Lucas, de zoon des huizes en een man zonder vingers. Hij heeft 3 of 4 nachten bij Grietje, Goossens' dochter geslapen. Hij heeft 8 dagen tevoren de diefstal te Hazerswoude gepleegd en is later gevangen genomen. Hij ontkent zijde te Rotterdam te hebben gestolen en in hechtenis te zijn geweest. Niet hij, maar Martijn heeft Jan de Neus gestoken. Hij droeg een soldatenrok, die hij met bijbetaling tegen een ruitersrok en een sergerok had geruild. Hij heeft in Het Schaakbord gelogeed, met Bernardus, een spelman, die in Amsterdam bij de Regulierstoren aan de Oudeschans woonde; zij zijn samen in een sjees naar Gouda gekomen. Zij zijn na de diefstal naar de Oude Rijn gegaan; Lucas heeft aan Kleine Goosse en Kleine Jan geld gegeven. In Amsterdam heeft hij met Lucas de rest verdeeld. Daarvan heeft hij diverse voorwerpen gekocht. Lucas, Klein Goosse en Klein Jan of Jan de Neus zijn naar de kermis te Hazerswoude gegaan om daar te spelen. Zij zagen de poort van de boerderij openstaan en Lucas heeft met een ijzer het venster opengebroken. Verdachte heeft daaraan niet meegedaan, maar wel geholpen de kast open te breken en daaruit geld, zilver, blazoen, zilvertuig en 3 borstrokken met zilveren knopen genomen. Borstrokken later weer teruggelegd. Het ijzer behoorde aan Lucas toe. Aan de hand van een papieren model is dit ijzer te Amsterdam gemaakt. Op aanraden van Lucas heeft hij kleren gekocht om bij de "lieden" te behoren. Het mes heeft hij niet besteld. Het blazoen en het zilvertuig zijn door Lys, een moffin, aan een zilversmid verkocht. De reis liep via Hazerswoude, Amsterdam, Utrecht, Amsterdam (overnacht op de Overtoom) en met de schuit naar Gouda, waar hij geconfronteerd werd met Lucas B. Hij bekent om het houwertje

geschreven te hebben. Voorgaande bekentenis is aan verdachte voorgelezen; deze blijft bij zijn verklaring, uitgezonderd dat hij 's vrijdags in Rotterdam is geweest, het zilveren doekje daar gekocht heeft en in Gouda geslapen heeft. Bekent ruim 2 jaar geleden van de West-Indische Compagnie *f* 24 te hebben gekregen, echter daarvoor geen dienst te hebben verricht. Heeft diverse keren ten huize van Lijs de moffin geslapen. Bekent dat Bernard de ducaton met 2 hoofden heeft gegeven om het gelag in Het Schaakbord te betalen. Lucas ontkent met Jan Ariensz 6 jaar geleden een regenkleed (omslagdoek) van een vrouw gestolen te hebben en een andere vrouw een paar strikken van het hoofd te hebben gehaald, noch een schip te hebben opengebroken om daar *f* 300 uit te halen.

Getuige(n): - Grietje Hendricks verklaart dat Lange Jan tijdens de laatste kermis bij haar gelogeed heeft en soldatenkleding droeg. Tijdens de Rotterdamse kermis heeft hij in Het Schaakbord geslapen en woensdag met Lucas daar weer gelogeed. Lange Jan gaf haar een knobbeldoekje met geld (dat hij daags tevoren ook had) en Lucas gaf haar een dobbelstenenzakje met geld om het te bewaren.

13 oktober (fol. 26).

Cornelis Claese Ameronge, wonende in het Westeinde van Hazerswoude, verklaart dat hij op dinsdag 7 oktober bij zijn thuiskomst de huisdeur en de kast in het voorhuis open vond. Verklaart *f* 800 te missen, als volgt verdeeld: een gedeelte in een doekje, in een aarden kopje en in twee zakjes, die met de doek hem hier getoond zijn. Verklaart dat 3 borstrokken met zilveren knopen uit de kast zijn gehaald. Een venster naast de deur was opengebroken. Hij is nog in het bezit van de brede beitel met ijzeren steel, waarmee dit gebeurde. Zijn vrouw Maertjen Franse Bon was bij hem toen hij thuis kwam.

22-10-1704 blz. 28

Dader: Lucas Harmense van Bijlen, geboren te Naarden, 20 jaar, ongetrouwd en fluweelwerker
Delict: Inbraak.

Verhoor: Bekent dat hij 8 dagen geleden met Lange Jan, Kleyne Jan en Goossen Goossensz in Hazerswoude is geweest. Verklaart dat zij zagen dat er 4 paar boeren en boerinnen een huis verlieten, dat Lange Jan zei daar te gaan inbreken. Verdachte wilde met een ijzer het venster openbreken, maar was niet sterk genoeg en Lange Jan deed dat. Lange Jan en verdachte hebben uit de

kast gehaald: 2 zakjes met geld, 2 knobbeldoekjes, 1 bakje. Het geld is tijdens dronkenschap verdeeld. Hij heeft de borstrokken weer terug gelegd. Het zilver heeft hij gekocht te Amsterdam, uitgezonderd het snuiftabaksdoosje te Rotterdam. Hij is met Lange Jan woensdagmorgen in Amsterdam gekomen, 's middags naar Utrecht, donderdag naar Gouda, vrijdag naar Rotterdam, zaterdag te Amsterdam en zondag weer naar Gouda. Aldaar geslapen bij Anne Catrijn met toestemming van haar ouders. Hij heeft het ijzer door de smid laten maken. Nadat bovenstaande is voorgelezen blijft verdachte bij zijn verklaring, uitgezonderd het feit dat Lange Jan het venster heeft opengebroken.

Vervolg op fol. 31. Hij bekent Lange Jan slechts enkele dagen te kennen; deze heeft hem opdracht gegeven het ijzer (aan de hand van een papieren model) bij een smid op het Leidseplein te Amsterdam voor 5 stuivers te laten maken. Hij is met Arie Maertensz uit Amsterdam vertrokken en 8 dagen voor de diefstal in Gouda gekomen. Lange Jan kwam met ene Bernardus in een gehuurde sjees bij hem. Zij zijn naar Leimuiden gereden en weer teruggekeerd. Hij heeft te Amsterdam een neusdoek gestolen en is door de schepensbank te Amsterdam veroordeeld tot het tuchthuis aan het IJ. Heeft daar 4 jaar en 4 maanden gezeten en is sinds 2 maanden weer vrij. Goossen heeft geld geeist voor zijn gevangen zoons te Utrecht, maar hij heeft geweigerd. Hij heeft bij diens dochter Catrijn 4 nachten geslapen en haar *f* 9 gegeven; hij heeft aan Lange Jan *f* 14 teruggegeven. Kleine Goosse en Kleine Jan hadden te Hazerswoude een bijl; zij hebben bier laten tappen, en bezaten waarschijnlijk 2 schellingen. Zij hebben hun het huis laten zien waar men kon stelen en hij heeft het venster opengebroken. Lange Jan hem hielp in huis te klimmen. Zij hebben de kast opengebroken en daaruit tuig en blazoen gehaald; hij nam de borstrokken mee, die Lange Jan weer teruglegde. Bij de (Oude) Rijn hebben Kleine Goosse en Kleine Jan 5 grepen geld in de hoeden gegooid; hij heeft het overige met Lange Jan in dronkenschap te Amsterdam gedeeld. Het blazoen en zilvertuig heeft hij bij Lijs de moffin gebracht; van het geld kocht hij diverse voorwerpen, in totaal *f* 78.13.0. De kleren zijn in gemeenschappelijk overleg gekocht, het zilver te Amsterdam, het doosje te Rotterdam. Zijn deel was *f* 200. Goossen heeft Jan opdracht gegeven om zijn kleren en houwertje te schrijven. Jan heeft ook de zalf laten maken om te verkopen. Hij ontkent van een gestolen Kalamink-

mantel te weten. De reis liep via Hazerswoude, Amsterdam, Utrecht (geslapen), Gouda (geslapen), Rotterdam en Gouda, naar Amsterdam en met de schuit naar Gouda, met het doel niet achterhaald te worden. Het bovenstaande is aan verdachte voorgelezen; deze blijft bij zijn bekentenis.

23-10-1704 blz. 32v

Dader: Pieter Janse van Simmeren, 34 jaar, uit Amsterdam

Delict: Oplichting.

Verhoor: Heeft omgang met Mary van der A, die hij aan de poort van Delft heeft leren kennen. Zij bezit ca. f 600. Zegt 6 weken in Den Haag samen met Marie te hebben gewoond. Door ruzie over een lapje stof in hechtenis genomen. Huurde in Utrecht een sjees en heeft het wapen heeft laten oververven, omdat zijn vrouw vertelde het paard en sjees gekocht te hebben. Het tweede paard zelf te Leiden gekocht van het geld van zijn vrouw. Een vrouw Ant is toen meegereden. De verhuurder van sjees en paard heeft hem tot Gorinchem achtervolgd en paard en sjees meegenomen, zijn vrouw heeft 2 à 3 daalders van hem ontvangen.

Getuige(n): - Jan Krul, burger en inwoner van de stad, verklaart dat Pieter Janse van Simmeren dezelfde persoon is die 3 dagen na de Puttershoekse markt op een zondag de stad uitreed bij de herberg Den Dom met sjees en paard. Zijn knecht getuigde dat het dezelfde persoon was die het wapen van de sjees door Brant de wagenmaker liet oververven. Deze persoon had volgens eigen zeggen in Utrecht 2 sluitmanden staan; hij kwam met de sjees hierheen en zei dat er f 25 op zijn lijf stond. Hij reed weg en kwam later weer terug met 2 paarden voor de sjees. De sjees spande hij uit in Den Dom; een paard op stal en een paard werd in de wei gebracht. Een groep jongens riep hem gauwdief toe. Hij spande de sjees weer in, legde een viool en degen op de sjees. Ook nam een vrouwspersoon plaats en buiten de poort een tweede vrouwspersoon. De volgende dag kwam iemand uit Utrecht, die zei eigenaar van sjees en paard te zijn.

- Brandt Helderman, burger en inwoner van de stad, verklaart dat de gevangene dezelfde persoon is, als de persoon die 3 à 4 weken geleden aan zijn huis is gekomen om iets te laten repareren aan de sjees, waar een Utrechts wapen op stond, dat met wagensmeer was bestreken. Gevangene heeft hem opdracht gegeven de sjees over te schilderen omdat de huursjees nu zijn eigendom was. De sjees en het paard zijn te Utrecht gekocht. Enkele dagen later

heeft hij de gevangene opnieuw in de stad gezien met een tweede paard voor de sjees en twee vrouwen op de sjees.

- 30 oktober. Jan Emant, herbergier in De drie Wintjes te Utrecht verklaart dat Pieter van Simmeren en zijn vrouw Marritje van der A, met nog 2 vrouwen en 2 kinderen bij hem hebben gelogeerd. Hij heeft aan gevangene een sjees en paard verhuurd. Bij koop kostte dit f 150, echter van echte koop was geen sprake. Heeft hen wel tot Gorinchem achtervolgd om de sjeeshuur op te eisen, maar heeft hen geen geld gegeven. Ontkent, dat Marritje, terwijl hij en zijn vrouw nog in bed lagen, een dobbelstenen doekje met zilveren en gouden voorwerpen, alsmede geld in bewaring hebben gegeven.

23-10-1704 blz. 33v

Dader: Marijtje (of: Marritje) van der A, vrouw van Pieter Janse van Simmeren, eerst weduwe van Cobis den Diender van Oudewater, geboren te Amsterdam

Delict: Diefstal.

Verhoor: Bekent 19 oktober uit Dordrecht te zijn gekomen met haar man. Daarvoor gekomen uit Keulen over Wesel en Den Bosch. Haar man heeft 8 dagen te Aken en 5 weken in Keulen viool gespeeld bij een kwakzalver. Zij heeft 6 weken in Den Haag herberg gehouden, is wegens ruzie door het gerecht met haar man drie dagen vastgehouden, waarna zij de stad moesten verlaten, met achterlating van huisraad waarvoor een bedrag ad f 100 herbergkosten is betaald. In Nijmegen in de kraam gelegen. Heeft haar voorkind uitbesteed en haar kraamkind te Leiden. Haar man kocht de sjees te Utrecht voor f 150 (in 4 termijnen te betalen) en wilde het wapen laten overschilderen. De verkoper heeft haar naar Gorinchem achtervolgd en paard en sjees meegenomen. Het paard is te Leiden gekocht van Ant, die haar man in Keulen wilde gaan zoeken. Zij heeft 4 jaar en 3 maanden in het tuchthuis te Amsterdam gezeten en is in mei 1703 is vrijgekomen.

Vervolg op 27 oktober. Heeft toen zij uit Utrecht vertrok zilveren en gouden voorwerpen, een sluitmand met kleding, een mandje met kindergoed en zilvergeld en beddegoed achtergelaten; ook psalmboeken. Gestolen met Ant: 12 el gestreept goed, 12 à 13 el serge, 2 lappen katoen elk 5 à 6 el. Zij heeft de gouden ketting, de diamanten ring en de "posten tot 100 daalders" (goederen) in een doek aan Jan en zijn vrouw in bewaring gegeven, toen zij weggingen om bij ene Larosje een viool te

kopen. De vrouw van Jan heeft haar gezegd, dat zij haar zilver en goud in bewaring kon geven omdat de mof die daar ook logeerde niet te vertrouwen was en het mandje kon opensnijden om te stelen. De knecht van Jan Emant heeft haar voor diefstal gewaarschuwd. Daarna in een andere herberg gelogerd. De waard van deze herberg naar Jan Emant gezonden om haar spullen te brengen. Jan Emant zei, dat haar man in Utrecht gevochten had en gevangen zat. Naar Gorinchem vertrokken. Jan Emant heeft daar het paard en sjees opgeest, zeggende: "Geef het mij mee, de heren zeggen dat ik zo goed als de dief ben, over 8 dagen zal ik je weer een ander zenden". Hij gaf haar 2 daalders. Zij heeft haar mans broer Lieve om het paard en de sjees gezonden; deze wilde hen niet van dienst zijn, maar zij gaf hem nog een viool en een boek mee.

Vervolg op 28 oktober. Bekent dat zij van IJsselstein komende samen met Ant het gestolen goed aan de waard en de waardin hebben verkocht.

17-3-1705 blz. 38

Dader: Frans Gerritsz Perniet, bijgenaamd Vader Frans, geboren te G, 29 jaar, varensgezel

Delict: Vechtpartij.

Verhoor: Wilde een kind uit het huis van zijn schoonmoeder halen. Ontmoette onderweg Cornelis Thijsz van der Haes, Abraham Crijnen en Lijsbeth Oliviers. Corn. Thijsz beschuldigde Frans Gerritsz van poging tot doodslag. Frans Gerritsz antwoordde, dat Cornelis hem zijn werk op de schuit wilde afnemen, zodat hij zijn brood niet meer kon verdienen. Frans was enigszins dronken. Tussen hem en Cornelis Thijsz ontstond een vechtpartij. Tegenover het Waterpoortje stak hij Cornelis Thijsz met een mes en later nogmaals in de linkerzijde. Dader is daarna naar Marritje Jacobs gegaan voor een borrel, bekeek het met bloed besmeurde mes. Hij zei: "Ik heb hem goed geraakt, ik mag mijn biezen wel pakken". Acht dagen later bij Marritje geweest. Hij zei naar Cornelis te willen gaan, maar heeft dat niet gedaan. Vervolg op 24 maart. Verdachte bekend dat hij op 29 december 1704 's avonds voor het huis van zijn schoonmoeder op de singel buiten de Potterspoort, een van zijn kinderen wilde halen. Hij was beschonken. Daar liepen Cornelis Thijsz van den Haas, ook dronken, Abraham Crijnen en zijn vrouw Lijsbeth Oliviers. Omdat Cornelis Thijsz hem zijn werk op de schuit had afgenomen, ontstond er een vechtpartij tussen hen beiden, waarbij hij hem met een mes gestoken heeft. Later

heeft hij hem in de linkerzijde gestoken. Cornelis Thijsz heeft tengevolge hiervan lang het bed moeten houden.

Vonnis: 24-3-1705. Boete van *f* 80. Bij niet-betalen volgt opsluiting in het tuchthuis voor een periode van .. maanden. Betaling van de justitiële kosten. De tegenpartij Corn. Thijsz heeft zoveel nadeel door ziekte en verzuim ondervonden dat van een verdere eis van de kant van Frans Gerritsz wordt afgezien.

20-4-1705 blz. 40v

Dader: Catrijna van Dam, vrouw van Thomas Jonasse, 24 jaar, geboren te Helmond, speldewerkster, en Thomas Jonasz, geboren te Breda, 31 jaar, soldaat van de compagnie van kapitein Van Liemt, onder het regiment van kolonel Ham

Delict: Diefstal en desertie.

Verhoor: Catrijna heeft op 22 april in de lommerd naar ene vrouw Boontje gevraagd, die elders verbleef. Zij ontving later van vrouw Boontje *f* 6 voor een samaer (soort vrouwenkleed), die zij voordien tijdens bedelen uit een huis had gestolen. Thomas is gedeserteerd en heeft met Catrijn van Dam 6 jaar samengewoond. Is niet gehuwd. Bezat een rijksdaalder en wilde hier werk zoeken.

Vonnis: 9 mei. Cathrijna van Dam wordt binnenskamers gezeseld en verbannen voor 25 jaar uit de stad en zijn heerlijkheden. Ook dient zij de justitiële - en gevangenskosten te betalen. (In de marge: gezeten van 22 april tot en met 9 mei en verklaart geen goed te hebben om de kosten te betalen.)

17-7-1705 blz. 41v

Dader: Lijsbeth Jans, alias Jan Snoek, geboren te Brussel, 28 jaar

Delict: Inbraak.

Verhoor: Ontving van Claes Driepond een borstrok met zilveren knopen om zijn schuld van één daalder te vereffenen, ter plaatse bij de boom aan de Rotterdamse dijk. Het goed is in een herberg aan de Vismarkt verkocht. Met Claes en nog ene Jan bij de Stolwijkersluis jenever gedronken. Bij een boerderij in het Veerstablok (Gouderak) naar karnemelk en wei gevraagd. Zegt niet in een zelling te zijn geweest.

Vervolg op 18 augustus. Blijft bij zijn vorige bekentenis inzake alle verklaringen die te zijnen laste te Amsterdam zijn gedeponereerd. (In de marge: niets nieuws bekend).

Getuige(n): 20 juli.

- Marritje Jans, vrouw van Leendert Joosten, verklaart dat zij tijdens haar werk in het huis van commissaris Van Goch, Dorethee Jans in huis zag, die haar naar een lapje stof - zoals haar kraplap eruit zag - vroeg. Toen zij weg wilde gaan, viel er een lapje gingang (heel fijn geweven katoen) en een lapje katoen uit de voorschoot van Dorethee.
- Dorethee Jans, geboren te Amsterdam, 20 jaar oud, zijdewerkster, bevestigt het bovenstaande.
- Marritje Joosten, 21 jaar, dienstbode van Wijntje Ariens, zegt dat zij op 14 juli Lijsbeth Jans, die haar hier in manskledij is getoond, in mannenkleding op de Buurmansdijk op het Veerstablok heeft gezien.
- Aagje Thijssen, vrouw van Dirck Krijnen Trouwborst, verklaart dat zij op 14 juli ging melken en haar huis afgesloten had. Bij terugkomst bleek de kast opengebroken. Wijntje Ariens heeft haar verteld, dat er iemand op het erf is geweest, maar niet wist of er ingebroken was.
- Wijntje Ariens verklaart dat zij iemand op het erf van Aagje Thijssen heeft gezien. Wijntje heeft ook haar hond horen blaffen. Aan de oostkant van haar huis vroeg iemand haar naar wei, die ze niet had. De persoon is de dijk opgegaan. Wijntje en haar dienstbode hebben Aagje Thijssen horen roepen dat ze bestolen was.

26 september.

- Metta van Rhoon kwam op dinsdag 14 juli om ca. 14.00 uur uit de stad naar Beijerse sluis en vandaar met ene Jannetje Robberts op de dijk en zag een persoon op handen en voeten kruipende op de dijk. Bij het huis van Joost Kock zagen zij dat het Lijsbeth Jans was in manskledij. Op Metta's vraag wat zij daar deed zei Lijsbeth: "ik heb gevist", waarop Jannetje zei: "je hebt geen hengel en waar is je vis". Lijsbeth wees op haar zak zonder te antwoorden.

24-11-1705 blz. 45

Dader: Annetje Caspers, geboren te Rotterdam, 29 jaar oud, speldewerkster, en Martinus Lemmens, uit 's-Hertogenbosch, 35 jaar, leidekker

Delict: Vechtpartij.

Verhoor: Annetje is "onder de geboden" met medegevangene Martinus (Lemmens). Hoe lang en wanneer weet ze niet precies.

Martinus werkt met een draaibord op de kermissen. Leeft samen met Annetje Caspers. Tijdens een ruzie heeft Annetje zijn gezicht opengekrabd, waarna hij haar een blauw oog sloeg. Daags daarna zijn zij samen opgepakt.

Getuige(n): Jan Snoek (= Lijsbeth Jans),

gevangene in het tuchthuis, verklaart op 25 november: Martinus Lemmens op de Utrechtse kermis ontmoet te hebben en verschillende keren te Gouda te zijn geweest. Gehandeld over een roodscharlaken borstrok met zilveren knopen en een bruine broek met zilveren knopen. Zijn samen naar Dordrecht gegaan. Martinus durfde echter bij een huis waaruit hij eerder gestolen had, niet voorbij omdat de hond erg blafte. Martinus had nog meer goed in een hooiberg verborgen, Jan Snoek zou dit voor hem moeten verkopen. Martinus ging naar Rotterdam, hij richting Dordrecht. Op terugweg naar Gouda heeft hij Martinus weer ontmoet met een zak met nat linnengoed. (In de marge: huis dicht bij de eerste schuur op de 's-Gravenweg bij een weduwe met verscheidene kinderen).

26-1-1706 blz. 46v

Dader: (1) Catharina Vos, 24 jaar, geboren te Amsterdam of Leiden, vrouw van Jan Jansz Vos, spinster; (2) Annetje Vos, ook Annetje Krens en Annetje met haar volk, geboren te Wachtendonk, 60 jaar, pluister van beroep, thans bedelaarster, vrouw van Goosen Paets; (3) Jan Paets, alias Kleine Goossen, geboren te Leiden, 11 jaar naar hij zegt (ziet er ouder uit); (4) Willem Pietersz, ca. 22 jaar, van Kloosterheuvel bij Buxtehude; (5) Huybert van Arckelens (Erkelens), alias Van den Bosch, geboren te 's Hertogenbosch, 15 jaar, kousenbreier, voordien herenknecht

Delict: Landloperij, bedelarij en diefstal.

Verhoor: (1) Verklaart met haar man in de Laurierstraat te hebben gelogeed. Zij hebben onderweg haar moeder Annetje Vos en haar broer Jan Vos getroffen. Ontkent dat haar vader Goossen Paes is. Ontkent bij Lucas Harmensz te hebben geslapen. Ook heet zij niet Anna Cathrijn. Vervolg op 5 februari. Ontkent Anna te heten en Vos, naar haar grootmoeder. In Woerden gevangen gezeten, binnenskamers gezeseld, en verbannen voor 3 á 4 jaar. Hield het met een stoelenmatter, naam onbekend. Had bij Zwarte Frans een kind, Annetje Frans, dat gestorven is tijdens de Rotterdamse kermis in 1704 en begraven in Capelle. Frans heeft haar verlaten. Haar moeder heet Annetje Vos, ook bekend onder de naam Krens, vrouw van Goossen Paets alias Jan Jansz, 60 jaar, geboren te Wachtendonk, en verkoopt garen en band. Catharina heeft een zuster: Grietje, en broers: Cobus, en Jan, de derde Jan Paets. Zegt ene Huybert niet te kennen. Catharina handelde niet en heeft geen zelf verkocht. Haar ouders zijn

van Wachtendonk of Venlo. Zij is daar nooit geweest. Heeft daar nog familie. Nadat Frans haar verlaten had, heeft zij het met Lucas gehouden en f 3 van hem gekregen. Ontkent in oktober 1704 met Lucas en Lange Jan te Moordrecht, aan de Platteweg en te Oudshoorn (bij Alphen) geweest te zijn om te stelen. Zegt met ene Willem een jaar geleden getrouwd te zijn in een kamer van een pastoor in een plaatsje waarvan ze de naam niet weet.

Vervolg op 9 februari (fol. 50v). Bij nader verhoor blijkt dat Catharina Vos met bedelaars en gauwdieven omging, in hoerij leefde met Zwarte Frans, in Woerden binnenskamers gezeseld werd wegens deelname aan diefstal en verbannen is. In oktober 1704 leefde zij met Lucas Harmensz, van wie zij ook geld kreeg om van te leven; haar zuster Griet hoereerde met Lange Jan. Daarna heeft Catharina met ene Willem Pietersz geleefd. Deed alsof ze met hem getrouwd was. Bij confrontatie met Lucas en Lange Jan verklaarde zij niet medeplichtig te zijn aan diefstal te Moordrecht, Sluipwijk en Oudshoorn, maar daar op wacht heeft gestaan.

(2) 5 februari (fol. 50v). Heeft 5 kinderen, te weten: Anna Catrijn Paets, geboren te Wachtendonk; Grietje, Cobus, Johannes en Jan Jansz Paets, alias Kleyne Goossen, allen geboren te Leiden. Is 6 jaar geleden te Haarlem gezeseld, 3 jongens stonden mede op het schavot. Haar man is 2 jaar geleden ontsnapt en 2 jaar geleden is ze met Kleine Goossen in Gouda gevangen genomen en weer vrijgelaten.

Vervolg op 9 februari (fol. 52v). Bekent 5 à 6 jaar geleden met haar man te Haarlem gezeseld en verbannen te zijn. Soms bedelde ze, soms verkocht ze wat koopwaar. Is ook in Gouda met haar zoon Jan Goossense gevangen geweest, weer losgelaten en is in oktober 1704 in de Slaapstede geweest met haar man Goossen, haar 2 dochters Catrijn en Griet en haar zoon Jan Goossense. Wist dat Catrijn met Zwarte Frans leefde, die haar verlaten heeft, toen zij met Lucas Harmensz hoereerde, evenals Griet met Lange Jan. Bekent ook te weten dat Jan Goossense met Lucas en Lange Jan op dieverijen is uitgeweest, maar kan de juiste tijd daarvan niet zeggen.

(3) 5 februari (fol. 50 v). Heeft in Haarlem gevangen gezeten en als straf op het schavot gestaan. Zijn moeder is Annetje Vos. Hij was bij haar toen zijn zuster werd gevangen genomen. Ene

Huybert kent hij niet. In oktober 1704 heeft hij Lucas in de Slaapstede gezien met Lange Jan en Jan met zijn Neus.

Vervolg op 9 februari (fol. 52). Bekent met zijn ouders te Haarlem wegens diefstallen gevangen te hebben gezeten, gezeseld te zijn en op het schavot te hebben gestaan. Heeft in februari 1704 in de Slaapstede alhier gelogeed, waar ook Lange Jan en Lucas Harmensz logeerden. Heeft met zijn moeder samen gestolen. De verklaringen van hem en zijn moeder spreken elkaar tegen. Jan Paets wordt beschuldigd op wacht te hebben gestaan toen Lucas en Lange Jan te Hazerswoude stalen.

(4) 5 februari (fol. 47v). Is in dienst geweest te Rotterdam. Is met Catherina Vos te Uffelen geweest.

(5) 9 februari (fol. 53v). Bevond zich in het gezelschap van Annetje Vos, alias Jannetje met haar volk, haar zoon Jan Goossens, dochter Catrijn en Willem Pieterse, allen van diefstallen beschuldigd. Huybert wordt bij confrontatie met Lange Jan en Lucas Harmensz (in het tuchthuis gevangen) beschuldigd van medeplichtigheid aan diefstallen. Arie, alias de Haagse Juffrouw, en Catrijna Wiggers, hebben zilver en goederen uit een huis aan het Woerdens Verlaat en linnen te Kamerik gestolen. Huybert wordt ook beschuldigd van diefstal te Enkhuizen van kaleminken en "charge de bois"; in de Streek van een hemdrok en geld; in Edam van zijden veters en zijden stof.

Getuige(n): - Lucas Harmensz van Bijlen (28 januari, fol. 48): Verklaart met Jan Andriesz, alias Jan met zijn Neus, en met Jonge Jan Goossensz Paets tijdens de Hazerwoudse kermis gestolen te hebben. Hebben gelogeed bij Griet Bokende (zie ook folio 26v). Jannetje Vos was er ook bij. Verklaart Catharina Vos in 1704 voor de Amsterdamse kermis te hebben ontmoet. Is met Catharina en Lange Jan naar Moordrecht gegaan voor diefstal van linnengoed. Grote Griet van de Slaapstede zou dit verkopen. Op de Platteweg tezamen weer ingebroken. Later met zijn vieren bij de Oudhoornse kerk textiel en zilverwerk gestolen. Lucas wist niet dat Cathrijn (Catharina) gehuwd was. Lucas en Jan hebben Huybert Erkelens of Van den Bosch een maand voor de Amsterdamse kermis in 1704 ontmoet bij Uithoorn bij Ael, alias de Haagse Juffrouw, en Catharijne Wiggerts. Hebben diverse inbraken gepleegd, waarvan Huybert zijn deel heeft gekregen. In Kamerik opnieuw ingebroken. Het goed verdeeld onder

Lucas, Jan, Huybert, Catharijna en Ael.

- Jan Andriesz, alias Lange Jan, ook Jan met zijn Neus (28 januari, fol. 49): Verklaring contra Jan Goossensz, Catharijne Vos en Huybert van Erkelens (van den Bos). Verklaart in 1704 tijdens de Hoornse kermis bij Groote Griet, Pieter van Leyden, Adam van Amsterdam, Annetje, alias de Princes, en Huybert te hebben ontmoet. Met elkaar veel zilver en mesjes gestolen. Jan zou dit te Enkhuizen verkopen. Huybert heeft in de Streek, in Enkhuizen en in Edam textiel gestolen.

- Jan Snoek (= Lijsbeth Jans) alias Lysmaet Joris (28 januari, fol. 49v): Verklaring contra Jannetje Vos en Jan Goossensz. Zegt dat hij hen 3 jaar geleden in een slaapstee in Den Haag heeft getroffen. Jannetje bood hem kostbaar goed aan dat gestolen was achter de Nieuwe Kerk. Jannetje Vos is 4 jaar daarvoor te Breda vervolgd, is echter vertrokken met gestolen goed. Bij haar waren 16 á 17 jongens die voor haar stalen, te weten: Jan Uyen, Klein Toontje Hagenaar, Willem de Grammot, Vette Pietje, Machiel van Gend, de Blauwe van Delft, de Groene van Delft, Speckje van Delft, Augustijn van Delft, Jan met zijn hondjes, Prinsje, Kleyn Jantje, Cobusje den Brabander, Pieter van Gend, Denis.

Verklaring contra Mofje, alias Willem Pietersz. Elf maanden geleden dekens en lakens gestolen. Snoek zou dit te Utrecht verkopen. Geslapen op de Botermarkt en daar mantels gestolen en verkocht, waar Willem bij was. Jan Snoek heeft gehoord dat 6 jaar geleden Janau in Vianen de hals is afgesneden. Krinus Kleyn, Zwart Jantje en Mofje speelden daar. Toen Janau aan haar man Krinis Kleyn vroeg of zij haar goed verspeelden, ontstond er ruzie, waarbij Janau vermoord werd. Hij weet niet wie haar heeft vermoord.

Verklaring contra Huybert van Erkelens (ook van den Bosch): Huybert heeft 2 jaar geleden te Rotterdam een Japanse rok en een fles suiker gestolen, elders 6 paar kousen. Stapje, Spookje en Neusje waren ook daarbij. Zijde gestolen in de Prinsenstraat.

Vonnis: 9 februari.

(1) Zij wordt binnenskamers streng geeseld en verbannen voor 12 jaar uit Holland. Eveneens veroordeeld tot de gevangenis- en justitiële kosten.
(2) Heeft het ergerlijk leven en de hoerij van haar dochters heeft goedgekeurd, haar zoon tot diefstallen heeft aangezet en zelf ook diefstallen heeft gepleegd en goederen verduisterd. Geseling binnenskamers in het bijzijn van schepenen, verbanning uit Holland voor 20 jaar. Eveneens

veroordeling tot betaling van gevangenis- en justitiële kosten.

(3) Hij wordt binnenskamers streng geeseld en verbannen uit Holland voor 12 jaar. Eveneens veroordeling tot betaling van justitiële - en gevangenskosten.

(5) Hij wordt verbannen uit Holland voor 12 jaar. Veroordeling tot betaling van gevangenis- en justitiële kosten.

28-1-1706 blz. 50

Dader: Barber de Bruyn, alias Barberskontje (voortvluchtig)

Delict: Diefstal.

Getuige(n): Jan Snoek (= Lijsbeth Jans): Verklaring contra Barber de Bruyn, alias Barberskontje. Barberskontje heeft 4 jaar geleden te Dordrecht bij een boerin goud en zilver gestolen en in 1705 in Rotterdam op de hoek van de Nieuwendijk uit een lapjeswinkel, waar ook tabak werd verkocht, stof gestolen. Engel van Amsterdam was bij haar. Zij is uit Amsterdam gevlucht met achterlating van haar 2 kinderen. Eén kind is gestorven, het andere kind, Hendryn, is opgehaald, maar de huidige verblijfplaats is onbekend.

14-2-1706 blz. 54v

Dader: Abraham Janze Smart, Willem Danen en Jacob Marcusz Croei (?)

Delict: Niet genoemd.

Verhoor: Abraham Janze Smart kwam op 3 februari om 11.00 uur in de herberg De Zalm op de Vismarkt, in de kamer waar luitenant Kerckhoven met zijn broer de advocaat en de scheepsdokter mr. Evert zaten. Willem Danen en Jacob Marcusz Croei waren bij hem. Op de vraag van luitenant Kerckhoven, wat zij kwamen doen, antwoordde Smart: "Stel ons tevreden, ge weet wat er aan scheelt". De luitenant gaf aan Jacob Marcusz Croei een gouden pistool, waarvan elk zijn deel zou krijgen. Smart antwoordde: "we zijn dankbaar en tevreden en zullen anderen zeggen dat we betaald zijn."

15-8-1707 blz. 55

Dader: Anne Catrijn Hendrickje, oud ..., xxx geboren te Amsterdam, zijdewindster, gevangene

Delict: Diefstal

Verhoor: Bekent 3 jaar geleden te Delft geeseld te zijn, maar ontkent alles wat Jan Andriessen te haren laste heeft verklaard; ontkent ook op de Goudse kermis akers (eikelvormig versiersel) met

gouden haakjes van een neusdoek te hebben gesneden.

Getuige(n): Jan Andriessen, gevangene in het tuchthuis, verklaart dat Anne Catrijn dezelfde persoon is die 3 jaar geleden publiekelijk te Delft is gezeseld, samen met Marie Uyl. Hij heeft met haar te Zoetermeer katoen gestolen. Tijdens de Hoornse kermis met Anne Catrijn en Pieternelle Grootte Griet, Huypje en Adam in de Streek een roodlakense hemdrok gestolen, en te Enkhuizen in een stoffenwinkel geld uit de lade, hetgeen zij hebben verdeeld. Anne en Griet hebben in Enkhuizen uit een stoffen winkel calemink, "serge de bois" en linnen gestolen, te Amsterdam verkocht en het geld gedeeld. 8 dagen daarna in Edam 3 of 4 pond zijde gestolen en verkocht en het geld verdeeld.

13-9-1707 blz. 56

Dader: Jacob Claesz de Graeff, alias de Waffel, 36 jaar, geboren te Hoorn, opgevoed te Amsterdam, varensgezel, en Lijsbeth Jans Bogert, geboren te Kijkerbosch, 25 of 26 jaar, dienstmeid, gevangene, verloofd met Jacob, heeft ca. 2 jaar te Amsterdam gewoond bij Maddeleentje, spinster en werkster

Delict: Geweldpleging.

Verhoor: Bekent, dat hij op een graf bij het Oude Mannenhuis te Amsterdam is geweest. Er ontstond een vechtpartij tussen hem en zijn maat Jacob en nog 2 andere personen om geld. Bij deze vechtpartij verwondde verdachte iemand met een mes. Hij bekent hier in Gouda aan ene Magdeleentje, die op de Nieuwendijk in de "Rijzende Man" tussen de Haarlemmer- en Spaarndammersluis, onder de koperslager die slapers hield, verbleef, geschreven te hebben om te vragen hoe het met de verwonde man was.

Lijsbet bekent nog niet met Jacob Klaesz te zijn getrouwd. Verklaart dat hij met ene Jacob 's nachts uit is geweest en dat hij iemand had verwond. Zij was hem in Haarlem gaan zoeken en heeft aan Magdeleentje aan de Nieuwendijk te Amsterdam geschreven hoe met het de verwonde was.

Vervolg op 22 september. Bekent dat hij donderdagnacht met Lijsbet Janse op het Haarlemmerplein was met ene Jacob, zonder hem nader te kennen. Jacob, zoon van Dikke Pleun, en 7 andere jongens kwamen daar ook. Zij zeiden, dat Jacob, de zoon van Dikke Pleun, een beurs met f 21 gerold had. Op de Dam aangekomen, voegden zich nog meerdere jongens bij deze groep, o.a. Cornelis Bastiaanse, die zei: "Als ik daarmee te doen had, zou ik ook mijn portie eisen." Met z'n

drieën gingen zij naar "De oude bierkaai" waar zij tot vrijdagochtend bleven drinken. Jacob, de zoon van Dikke Pleun en de andere Jacob zijn naar de Botermarkt gegaan, om het geld te halen dat Jacob Pleunen daags tevoren gestolen had, en aldaar bij iemand in bewaring had gegeven. Verdachte is hen gevolgd en op de Botermarkt gekomen, hoorde hij dat zij de Doelenstraat waren ingegaan. Hij volgde hen tot aan de "Nommer Huuse" op de Kloveniersburgwal. Jacob, zoon van Dikke Pleun en de andere Jacob hadden veel jongens achter zich. Verdachte vroeg of iemand er geld van moest hebben. Cornelis Bastiaanse zei tegen hem: "Gij weet het wel", waarop hij Cornelis Bastiaanse met een mes in de arm stak. Omdat Cornelis naar achter boog, kwam het mes in de linkerkant van Cornelis Bastiaanse terecht en bleef steken.

Cornelis trok het mes uit zijn zijde en ging heen. Verdachte is naar "De oude Bierkaai" teruggegaan en vond daar Lijsbeth Jans en de andere Jacob weer. Hij vertelde Madeleentje: "Ik heb iemand verwond, och God dat ik zo heftig ben". (In de marge:) Samen naar Haarlem gegaan, waar onderweg de hoer van de gekwetste hem toeriep: daar gaat de moordenaar van mijn broer, waarop hij vluchtte en Lijsbeth kwijt raakte. Verklaart met de schuit naar Haarlem te zijn gevaren, waar hij Lijsbeth Jans Bogert, waarmee hij ondertrouwd is, weer vond en samen over Leiden en Zoetermeer in Gouda te zijn gekomen. Heeft uit deze stad een brief geschreven aan Maddeleentje om te weten of Cornelis Bastiaanse nog leefde.

Vervolg op 22 september (fol. 58v). Lijsbet Jans en Jacob de Graeff zijn naar de slaapstede gegaan en later naar Haarlem, waar de hoer van de gekwetste bij de Noordermarkt haar nariet: "Daar gaat de moordenaar van mijn broer". Zij raakte Jacob de Graeff kwijt en 's avonds in Haarlem troffen zij elkaar weer; zij zijn toen over Leiden en Zoetermeer hier gekomen. (In de marge:) Magere Machiel zou ca. 3 jaar geleden zijn vrouw vermoord hebben; ene Jaap zou een burgerman op 4 september 1707 de kleren hebben uitgetrokken. Lijsbeth zegt op donderdag om 11 uur met Jacob de Graeff en nog een Jacob naar De Oude Bierkaai te zijn gegaan. Bij 't Heren Logement op de Haarlemmerdijk kwam ene Jacob, met een gestolen beursje, en volgde hen tot de Dam. Daar kwamen verschillende jongens en ene Cornelis Bastiaanse, met nog een jongen. Er ontstond een woordenwisseling over de verdeling van de beursinhoud. Zij gingen uiteen en samen met die ene Jacob gingen zij naar de Oude Bierkaai in de

Moordenaarsgang. Jacob de Waffel en de andere Jacob met de jongen gingen weg. Toen die ene Jacob terugkwam, zei hij: "Och God, daar heeft Jaep Jacob de Graeff gekwetst." Ook De Graeff zei iemand gekwetst te hebben.

Vervolg op 23 september. Blijft bij zijn bekentenis en verklaart nog op 28-10-1699 te Amsterdam publiekelijk gegeteld te zijn.

17-2-1708 blz. 59

Dader: Marta Sybilla Welings, 24 jaar, geboren te Maagdenburg, getrouwd met Hendrik Cleyn, kleermakersgezel

Delict: Diefstal.

Verhoor: Bekent op 14 (15?) februari in een huis geweest te zijn waar men sits verkocht om een kroplap te kopen. Bekent diefstal van 10 ellen katoen, die zij onder haar voorschoot verborg en thuis aan haar man gaf.

Vonnis: (21-2-1708) Zij wordt veroordeeld tot verbanning uit de stad en het rechtsgebied voor 6 jaar. Eveneens veroordeling tot betaling van de justitiële- en gevangenis kosten. (In de marge:) Zegt geen geld te hebben om de kosten te betalen; heeft 7 dagen gezeten.

24-3-1708 blz. 60

Dader: (1) Marcus Pietersz, gevangene, 23 jaar, geboren te Amsterdam, jood, en (2) Levi Salomons, 23 à 24 jaar oud, jood, geboren te Amsterdam

Delict: Oplichting.

Verhoor: (1) Bekent op 22 maart met zijn maat de Marktschipper, varende op Zeeland, geld te leen te hebben gevraagd, om goederen uit Rotterdam naar Zeeland te vervoeren. Niemand mocht van de handel weten. Zijn maat heeft de Bossche marktschipper ook geld te leen gevraagd om 2 baaltjes saffraan te kopen. De schipper deed dit niet, tenzij zij de waarde van de saffraan wilden zeggen. De handelaar wenst onbekend te blijven, omdat de saffraan "achterom" gehaald was. De 2 baaltjes saffloer die hem hier zijn getoond, heeft hij van een matroos gekocht voor *f* 5 het pond, in totaal voor *f* 375. 1/4 deel saffraan is gekocht op straat van de bedoelde zwarthandelaar voor *f* 30.10.-, met de afspraak nog 40 of 50 pond te kopen. Zijn maat heeft 1/4 deel saffraan te Amsterdam gekocht en betaald, voordat zij op woensdagavond Bassano te Amsterdam verlieten. Nader geëxamineerd: bekend maar 1/4 deel saffraan te hebben gehad en *f* 75 voor de 2 baaltjes te hebben gegeven.

(2) Bekent dat de verklaringen van de marktschipper op Zeeland en de marktschipper op Den Bosch juist zijn. Nader examen: beiden bekennen, indien zij geld van een van de schippers hadden gekregen, de baaltjes te leveren en met het geld genoeg te nemen.

1709 blz. 61v

Dader: Cornelis Cornelissen van Jaersvelt, 20 jaar, geboren te G, ziek in bed, rugletsel tussen 3e en 4e rib aan linkerszijde

Delict: Geweldpleging.

Verhoor: Verklaart op 10 april 1708 na Pasen bij Jan Teunen van Vliet, herbergier in Gouderak, te zijn geweest. Claes de Koninck en Hendrick van Lansbergen waren er ook. Claes de Koninck had geen geld om zijn gelag te betalen. Na een woordenwisseling tussen Cornelis en Claes ging Cornelis naar buiten om te urineren, toen Hendrick van Lansbergen hem van achteren met een mes in de schede op de schouder sloeg. Cornelis wierp Hendrick van Lansbergen daarna op de grond. Claes vroeg Cornelis om Hendrick niet te slaan, waarop Cornelis antwoordde dit niet te doen omdat Albert zijn broer was; daarna ging hij weer naar binnen. In de herberg wilde Hendrick van Lansbergen hem opnieuw aanvallen en Cornelis wierp Hendrick opnieuw op de grond om te proberen zijn mes af te pakken. Op dat moment werd hij tussen zijn 3e en 4e rib gestoken. Toen hij zich omkeerde zag hij dat Claes de Koninck dat had gedaan. Ernstig verwond is hij met zijn wagen naar huis gereden en is een tijd bedlegerig geweest.

6-4-1709 blz. 62

Dader: Jan Hoogwerf, 34 jaar, geboren te Hellevoet Binnen, chirurgijn, wonende te Den Briel op de Groenmarkt achter het stadhuis, gehuwd met Ariaentje Groenewegen gedurende 18 à 19 jaar, heeft 2 zonen en 2 dochters

Delict: Oplichting.

Verhoor: Bekent donderdag 4 april 1709 bij de Haagse schipper te Gouda geweest te zijn met een verzegeld papier inzake een afrekening als meester chirurgijn in het leger, door de chirurgijn-generaal Jacob van Wijngaarden over de maanden juni t/m oktober 1708 ad *f* 306 en getekend door J. Slingelant, secretaris. Ook een opdracht tot betaling van de Raad van State ten laste van de ontvanger-generaal van Holland, eveneens getekend door secretaris J. Slingelant. Verdachte wilde naar Den Haag varen om het geld te innen. Heeft *f* 10 van de moeder van de schipper geleend

met de belofte deze in Den Haag terug te betalen. Heeft in Rotterdam 8 ellen bruine serge gekocht en aan zijn vrouw in Den Briel gezonden. Heeft zaterdagmorgen aan de Haagse schipper een verzegeld pakje in grauw papier afgegeven en zei dat er thee voor zijn zuster in Den Haag in zat. Later zou hij nog een pakje brengen. De moeder van de schipper leende hem nog *f* 3. Bij het openen van het pakje in aanwezigheid van de rechters bleken er slechts prullen en geen thee in te zitten.

Vervolg op 8 april (fol. 63v): Blijft bij zijn bekentenis van 6 april. Bekent 4 jaar geleden ook in Gouda te zijn geweest bij de schipper op Breda, met het voorwendsel geld te krijgen van ene Camerlingh. Kreeg *f* 18 van de Bredase schipper te leen en in Breda *f* 18 aan reisgeld en *f* 4 voorschot; in totaal *f* 40 te leen. Omdat hij geen geld kon krijgen heeft hij de schipper gevraagd hem dit kwijt te schelden, hetgeen de schipper niet deed.

Vervolg op 19 april (fol. 64): Bekent dat de afrekening van zijn dienst van 25-1-1709 geschreven is door een schrijver van de compagnie van het regiment Van Keppel. Hij heeft de inhoud gedicteerd en op het Buitenhof te Den Haag daarvoor zegels gekocht. Hij heeft de afrekening opnieuw laten schrijven omdat de kamerbewaarder Van Rijswijk hem een andere afrekening had teruggegeven, dan die hij in Breda had laten schrijven. Van Rijswijk constateerde dat Albert Smit, die in de rekening als generaal-chirurgijn stond vermeld, in dat jaar in die kwaliteit niet had gediend. Onder die eerste afrekening ontbraken datum en handtekening. Hij had deze rekening opgesteld om t.z.t. van Van Rijswijk geld te leen te krijgen, zoals hij van een zekere Kalff Wassenaar *f* 17.4.8 had geleend. Hij had de afrekening van 25-1-1709 laten schrijven om bij de een of ander geld te leen te kunnen krijgen. Bekent in Rotterdam in zijn slaappleats nog op basis van een afrekening zoals omschreven van de vrouw geld geleend te hebben.

29-11-1709 blz. 64v

Dader: Lijsbet Cornelis, geboren te Leeuwarden, 38 jaar, breister, in het weeshuis te Leeuwarden opgegroeid, zonder vaste woonplaats

Delict: Heling.

Verhoor: Zij logeerde bij Aeltje Pieterse en is op 1 november uit Zeeland gekomen. Is met Johanna van Bruyswaerdt uit Amsterdam per nachtschuit op 23 november naar Delft gegaan en Johanna is

zondag naar Schiedam gegaan. Lijsbet is maandag 25 november te voet naar Schiedam gegaan en heeft twee nachten bij Johanna geslapen. Samen zijn ze woensdag naar Rotterdam gegaan; haar man ging naar Amsterdam om goed uit de lommerd te halen. Bekent een dubbele gouden ketting van Johanna te hebben verkocht in Rotterdam in de Opper voor *f* 41. Heeft de zijden rok van Johanna's man gekregen en het hemd van zolder genomen. Nader verhoor: zij heeft bij Johanna op 24 november te Schiedam gelogeed en is op 25 november met Johanna naar Rotterdam gegaan om een huis te zoeken. Johanna had een gouden ketting om; Lijsbet adviseerde deze af te doen zodat zij die dan kon bewaren en heeft deze verkocht voor *f* 41.12.0 zonder medeweten van Johanna. Lijsbet is naar Gouda gegaan.

Vonnis: (9-12-1709) Verbanning uit de stad en jurisdictie voor 6 jaren. Tevens veroordeling in de justitiële- en gevangenskosten. (In de marge: verklaart geen geld te hebben voor de kosten. Gezeten 12 dagen).

30-1-1710 blz. 66

Dader: (1) Pieter Dirksz de Wit, alias Pieter Bouster (of: Bouflers), geboren te G, 24 jaar, varensgezel; (2) Claes Bokhoven, 26 jaar, geboren te G, wolkammer en sedert 18-12-1709 soldaat onder kapitein Bo..... xxx in de compagnie grenadiers van de garde; (3) Cornelia van der Lugt, alias Kee den Eenooch, geboren te Rotterdam, 24 jaar, voorheen dienstster

Delict: Geweldpleging, afpersing, bedreiging.

Verhoor: (1) Is op vrijdag 3 januari 1710 in de schemering met Claes Bokhoven, Pouw Jansz, alias Schele Pouw, en Arien Aertsz, in de herberg van Abraham Dulpe in het Boogje onder Sluipwijk geweest. Na wat gegeten en gedronken te hebben, vroeg Pieter de herbergier af te rekenen. Verdachte sloeg de hospes toen in elkaar. Ontkent een getrokken mes te hebben gehad. Weet niet of hij ook gedronken heeft. Is de hospes achterna gelopen en heeft hem de deur uitgetrapt, waarna de deur in het slot viel. Vroeg aan de dienstster Marritje Hendriks Olykan meer drank en ontkent haar "onder de rokken te hebben getast of in de bedstee te hebben gestoten". Heeft haar wel geslagen. Pouw Jansz verzocht hem op te houden. Zijn 3 uur in de herberg geweest en hebben vernielingen aangericht. Heeft op zaterdag 11 januari 1710 tussen 20.00 en 20.30 uur in de herberg De Goude Wagen op de Kleiweg met Claes Boxkhoven en Pouw Jansz gedronken, toen een onbekende

binnenkwam en om bier vroeg. Verdachte zei: "Na 21.30 uur wordt hier geen bier meer getapt", en gaf die persoon een klap, waarna deze persoon de herberg verliet. Hij eiste van de waardin, Catarina Jans Beaumont, vrouw van Jan Willemsz Morre, eerst geld, later de bloedkoralen halsketting met gouden slot, anders zou hij haar de hals afsnijden. Op de vraag van de waard Jan Willems. Morre, waarom hij geld wilde hebben, antwoordde hij: "Ik heb dit geld nodig, ik ben 'majoor van de stad' ..." Verdachte dreigde de gouden knopen van Jans hemd te zullen snijden, waarop de waardin iemand naar buiten zond om geld te lenen, toen Abraham Marsveld binnen kwam en vroeg waarom zij dit nodig had. Zij zei: "om de brandschattingen te betalen". Marsveld zei dat dit hier niet gebruikelijk was. Abraham kende de verdachte, omdat hij 5 jaar geleden bij hem had gewerkt. Verdachte bedreigde ook Abraham Marsveld. Verdachte bleef geld eisen en de waardin liet hem de zak met geld zien. Hij zei: "Ik zal het bij de ketting steken", en eiste nog 6 enkele daalders onder bedreiging niet het huis te verlaten voor hij dit had. De hospita ging weer heen om geld te halen en Pieter en zijn makkers bedreigden de hospes en het personeel, die wegvluchtten. Pieter en zijn makkers sloegen de inboedel kapot, dronken overdadig, stalen voedsel en vierden feest. Terwijl de herbergier en het personeel via de achterdeur naar binnen gingen, gingen de daders via de voordeur naar buiten. Pieter zegt, dat Pouw en Claes wel messen hadden, maar hij niet. Heeft wel de hospita bedreigd en de gouden ketting te Woerden bij de Vismarkt verkocht. De Eenoog van Kortenoord (bij Nieuwerkerk a/d IJssel) heeft deze bij de zilversmid gebracht.

Vervolg op 31 oktober (fol. 69). Verdachte verliet op 11-1-1710 de Gouden Wagen met zijn makkers. Heeft met een mes in de hand een vrouw nagelopen. Op de vraag van de burgerwacht (3 personen), die uit de Kleiwegspoort kwam, wat hij deed, heeft hij de burgerwacht uitgescholden en hen met het mes bedreigd. De burgerwacht antwoordde: "dan zal ik mijn piek in jouw ziel stoten". Verdachte blijft bij zijn verklaring, die overeenkomt met de verklaring van de burgerwacht. Geconfronteerd met Catarina Jans Beaumont, vrouw van Jan Willemsz Morre, herbergier van de Gouden Waagen, bekent verdachte haar de bloedkoralen ketting onder bedreiging met moord te hebben ontnomen. Hij dreigde met zijn makkers de herbergier aan de ketting van de schoorsteen te zullen ophangen,

indien hij hem niet de gouden en zilveren knopen zou geven om deze in de lommerd te verpatsen. Op de vraag van Morre antwoordde hij dat hij gouverneur van de stad was en de brandschattingen wilde hebben. Heeft ook onder bedreiging de herbergierster in het bijzijn van haar man lastig gevallen. Pouw heeft het aardewerk stukgegooid. Verdachte blijft bij zijn verklaringen van 30 en 31 januari, die hem zijn voorgelezen.

(2) 4 april (fol. 69v). Heeft op 3 januari 1710 in de herberg van Abraham Dulpe aan de Reeuwijkse Wetering met Pieter de Wit, Paulus Jansz alias Schele Pauw en Arien Aertsen gegeten en gedronken. Omdat ze niet wilden betalen sloeg Pieter de Wit de herbergier en gooide hem uit de herberg. Heeft daarna naar eten en tabak gezocht en de glazen kapot gegooid. Zegt dat Pauw Jansz volledig heeft meegedaan. Is op 11 januari 1710 met Pieter de Wit, Pauw Jansz en Schele Maghet in de herberg de Gouden Waage op de Kleiweg geweest om te drinken. Piet wilde spek hebben, hetgeen de herbergier niet in huis had. Heeft gehoord dat Pieter de Wit de bloedkoralen ketting eiste onder bedreiging de hospita de hals af te snijden, geld geëist heeft en de hospita lastig viel, de overbuur van Pieter geslagen heeft, en dat Pieter de gouden en zilveren knopen van het borsthemd van de hospes wilde hebben om deze in de lommerd te verkopen. Heeft niet gehoord dat Pieter de hospes aan de schoorsteen wilde ophangen. Heeft hem wel de deur uitgejaagd. Met elkaar hebben zij de deuren en vensters gesloten en het eten uit de kasten en drank uit de kelder gehaald, aardewerk stuk gegooid. Pauw nam het overgebleven eten en de jenever mee en dader liep met een mes in de hand naar buiten, gevolgd door de anderen. Pieter heeft de bloedkoralen ketting door Kee de Eenoogh laten verkopen te Woerden (zij waren daar ook) voor ca. f 8, maar hij heeft niets daarvan van Kee ontvangen. Verdachte heeft niet aangeboden de schade te vergoeden.

Op 7 april (fol. 70v): Geconfronteerd met Pieter de Wit, blijft dader bij zijn verklaring van 4 april. Heeft f 4 van de opbrengst van de bloedkoralen ketting gekregen. In de Vuilenbras in de Poortgoed te Oudewater had hij hem geld voorgeschoten. Hij blijft bij zijn verklaringen van 4 en 7 april 1710.

(3) April (fol. 70v). Zegt dat Claes Bockhoven ca. ½ jaar bij haar heeft gewoond. Op 11 januari 1710 was zij in de Vuilenbras, toen Pieter de Wit, Claes Bockhoven en Pauw Janssen kwamen. Heeft met Pieter en Claes te Woerden een bloedkoralen ketting met gouden slotje verkocht. Pieter zei dit

van de waardin van de Gouden Waagen te hebben. Begreep uit de manier van praten, dat er iets kwaads in de Gouden Waagen moest zijn gebeurd.

9-2-1711 blz. 71

Dader: Abram Servaes, geboren te Leiden, ca. 30 jaar, lakenwever en varensgezel

Delict: Geweldpleging.

Verhoor: Bekent op 5 februari 1711 ten huize van Floor van Es, herbergier bij de kerkrooster, te zijn geweest. Hier ontstond een woordenstrijd met Jan Robbertse. Abram heeft ene Hogevoos daar voor verklikker uitgemaakt. Toen hij wegging, is Robbertse hem gevolgd. Over en weer zijn er vecht- en steekpartijen geweest. Verklaart nooit eerder woorden met Jan Robbertse te hebben gehad.

Vervolg op 11 februari: De verklaring van 9 februari wordt aan hem voorgelezen. Zegt, op de vraag of hij iets tot zijn onschuld kan aanvoeren, dronken te zijn geweest. Begreep dat hij diep geraakt had. Vroeg zijn zwaard terug te mogen hebben en zijn vrouw en vrienden te mogen spreken.

25-4-1712 blz. 72

Dader: (1) Philip Gerritsz, geboren te Rotterdam, 25 jaar, wolspinner, nu varensgezel, sinds 3 weken in dienst van kapitein Van Asperen van de admiraliteit te Amsterdam; (2) Christiaan Juriansz, geboren te Altona bij Hamburg, 18 jaar, varensgezel

Delict: Diefstal en heling (?).

Verhoor: (1) Heeft een tegoed van *f* 10 bij Henk de schoenlapper in de Ridderstraat. Kwam op 17 april hier voor plezier. Heeft in de schuit ene Christiaan getroffen, die ongeveer *f* 16 bij zich had. De 34 knopen aan zijn hemd heeft hij in Amsterdam van een smous gekocht.

Vervolg in mei (fol. 73): Bekent dat hij die nacht niet in het huis van Steyntje Jans heeft geslapen. Bekent dat hij die volgende morgen van Kees op de Vest *f* 8.5.- kreeg, en dat Christiaan de zilveren knoopjes en boekslotjes later voor *f* 4 van Kees heeft overgenomen. Bekent dat hij op 19 april met zijn makkers naar Beijerse sluis is gegaan. Philip en Christiaan moesten op wacht staan buiten het huis. Als er volk langs kwam zouden ze hoesten. Kees is ongeveer 30 jaar.

(2) 29 april (fol. 72): Kwam op 17 april hier om kennissen te bezoeken. Met Philip Gerritse en ene Kees ... logeerden zij bij Steyntje Jans, slaapvrouw, van zondag op maandag. Dinsdag was Kees er niet.

Zij hebben donderdagavond met Philip en Kees bij de Haven op de hoek van de Minderbroederssteeg gegeten. Philip Gerritse zegt de knoopjes van zijn borstrok donderdag 21 april te hebben gekocht van iemand met een bruine rok, die zondag met Christiaan bij Steyntje Jans heeft geslapen. Hij had de knoopjes van een smous gekocht. Gerritse heeft voor de knopen en slotjes *f* 4 gegeven. De goederen (hem hier getoond), wilde hij in z'n beursje steken, toen hij opgebracht werd, maar hij stak mis en durfde ze niet op te rapen. Christiaan heeft de knoopjes niet gezien, voordat hij ze donderdagmiddag door de schoenlapper aan zijn hemd heeft laten zetten, ten huize van Steyntje. De onbekende persoon had hem gewaarschuwd de boekslotjes niet hier maar in Amsterdam te verkopen.

Vervolg op 6 mei (fol. 73): Geconfronteerd met getuige Steyntje Jans, verklaart dader van maandag op dinsdag 19/20 april niet in haar huis te hebben geslapen, maar met Philip en Kees. Bekent in de nabijheid van de Beijerse sluis op wacht te hebben gestaan en dinsdagmorgen van Kees *f* 8.5.- te hebben gekregen.

00-7-1712 blz. 74

Dader: Christiaan Kalkhuysen, 26 jaar, geboren te Hamburg, lakenwerker, sinds 7 weken soldaat onder kapitein Boeyer in het regiment van baron Leefdael

Delict: Geweldpleging.

Verhoor: Heeft 5 jaar geleden zijn poorterschap gekregen. Zegt dat hij op donderdag 7 juli 1712 ten huize van Pieter van Mechelen van diens vrouw geen pijp mocht roken, waarna hij haar met zijn degen wilde raken. Het werkvolk schoot toe om hem uit het huis te verwijderen. Hij blijft bij zijn verklaring. In de Zeugstraat kwam hij zijn baas Claes van Mechelen tegen, die hem 14 dagen werk weigerde. Hij trok zijn degen om Claes te steken. Claes werd een huis binnengetrokken. Heeft met een "diender" geworsteld. Vrouwen hebben hen gescheiden. Op de Stoofsteegbrug door de stedehouder en de diender achtervolgd. Op de Tiendeweg gevangen genomen.

Vervolg op 15 juli: Blijft bij zijn verklaring.

10-1-1713 blz. 75v

Dader: Jurriaen Cloppert, uit Amsterdam, 19 jaar, varensgezel

Delict: Medeplichtigheid aan diefstal.

Verhoor: Is op 19 december 1712 te voet uit Amsterdam naar Uithoorn gekomen en ontmoette

daar Gillis, een Brabander. Samen naar Gouda gegaan en geslapen in de slaappleats De Witte Paarden. Ze waren bedelaars. Gillis is in de Peperstraat een huis binnengegaan om te stelen. Juriaen stond op de uitkijk. Beiden werden gepakt. Jurriaan zou worden vrijgelaten als hij vertelde waar de dief heenging. De das die Gillis geruild had met een neusdoek bleek van de diender te zijn geweest. Jurriaen blijft bij zijn bekentenis.

Vonnis: (14-1-1713) Drie jaar tuchthuis om daar de kost te verdienen; vervolgens verbanning voor 6 jaar uit de stad en haar jurisdictie; eveneens veroordeling tot betaling van de justitiële kosten.

11-2-1713 blz. 77

Dader: (1) Jan Cornelis van Claveren, 39 jaar, geboren te G, pijpmaker; (2) Lodewijk Celand, 46 jaar, schoenlapper, geboren te Bremgarten

Delict: Inbraak, smokkel van turf.

Verhoor: (1) Bekent op vrijdag ca. 4.30 uur op de Turfsingel met Lodewijk Celand turf te hebben gehaald via de gang tussen de eerste en tweede Turfschuur van de Nieuwe Herberg. Lodewijk gaf door een gat in de deur van de poort de turf aan. Van Claveren bracht dit in een zak via het Herberspoortje weg. Lodewijk heeft hem later door een gang tussen twee andere schuren binnengelaten naar een kamer waar Lodewijk de eerste turf gehaald had. Toen zij de turf op de plecht van de baggerschuit wilden leggen, werden ze gevangengenomen. Heeft maandag met Lodewijk op de Moordrechtse Tiendweg turf gekocht van Cent Jansz Deze turf met een slee over het ijs in de stad gebracht. De impost niet betaald.

(2) 20 februari (fol. 77v): Bekent op 10 februari 's nachts met Jan Cornelissen van Claveren op de Turfsingel turf te hebben gestolen, tussen de eerste en tweede turfschuur bij de Nieuwe Herberg. De turf aan Van Claveren gegeven. Omdat dit te lang duurde is hij naar de poort tussen de derde en vierde schuur gegaan en de deur van binnenuit met een mes geopend. Van Claveren kwam ook. Hij heeft 3 manden turf uit de schuur gedragen en Van Claveren 2 zakken. Heeft de turf eerst naar de kade bij de Herbertspoort gebracht en op de plecht van een baggerschuit gelegd. Zijn toen gevangen genomen. Hebben ook met een baggerschuit via de Nesse gevaren. Heeft verschillende keren met Van Claveren aan de Moordrechtse Tiendweg turf gekocht en gesmokkeld.

15-8-1713 blz. 78

Dader: (1) Claes Dijs, geboren te Utrecht, 18 jaar,

knopenmaker; (2) Thoon de Cock, geboren te Utrecht, 15 jaar oud, koperslager

Delict: Diefstal.

Verhoor: (1) Op 1 augustus 1713 met Thoon Kock in Gouda gekomen. Logeerde bij Lange Yda aan de Vest tot 11 augustus. In Utrecht samen met Thoon Kock in het rasphuis gezeten. Na 3 maanden ontslagen. Heeft op 10 augustus met Thoon bij een messenmaker op de Tiendweg gevraagd naar een kamkoker, en daar koperen tabaksdozen gestolen. Bij een bakker op de Haven uit de lade van de toonbank een das met zilveren knoopjes en wat kant gestolen en aan Thoon gegeven. Toen er iemand kwam, heeft hij de das laten vallen. Het kant verkocht aan een koekwif op de markt; hiervan wat geld gehad. Op de grote sluis met Thoon Kock uit een huis "lubbe" met zilveren knoopjes en nog meer goed met zilverbeslag gestolen en een en ander op de markt verkocht. Omdat hij kwaad was heeft hij ook wat in de gracht gegooid.

(2) Is met Claes Dijs van Utrecht gekomen en sliep op hetzelfde adres. Heeft met Claes Dijs "lubbe" en goed met zilverbeslag gestolen bij de sluis. De volgende dag bij de messemaker op de Tiendweg geweest. Zegt dat Claes alleen de das heeft gestolen, hij heeft wel 8 stuivers gehad. Bij de bakker de das en wat kant uit de lade gehaald, de das heeft hij laten vallen. Claes heeft het kant aan het koekwif verkocht, waarvan hij maar een klein beetje geld heeft gehad.

29-1-1714 blz. 79

Dader: Jacob Leendertsz, 60 jaar, geboren te Haastrecht, boerenwerkman, getrouwd geweest, 2 zonen en 1 dochter

Delict: Inbraak en diefstal.

Verhoor: Is op woensdag 10 januari op het erf bij het wegnemen van hout betrappt door Jacob Christ en zijn knecht Pieter Neerman. Zegt bij Kees de Post te hebben ingebroken en dat hij verder leeft van het geld dat zijn kinderen verdienen.

6-2-1714 blz. 79

Dader: Jacob Leendertze Claas

Delict: Oplichting

Verhoor: Jacob Leendertze blijft bij zijn verklaring van 10-4-1712, voorgelezen ten overstaan van notaris Robbert Daasdonck. Korte inhoud: Jacob Leendertze Claas, wonende op de Hoogendijk, even buiten de stad, heeft zich op verzoek van Dirckje Pieters Blom uitgegeven voor haar echtgenoot, Cornelis Ariensz Jaersvelt, in de

maand juni 1711. Haar oom was overleden en zij had een erfenis tegoed, waarvan haar man niets mocht weten. Zij beloofde Leendertze een ducaton te geven. Dirckje zou de erfenis krijgen wanneer haar man erbij zou zijn. Deposant had wel gemoedsbezwaren, maar Dirckje zou alle verantwoording op zich nemen. Hij is met haar naar Amsterdam naar het sterfhuys en naar de notaris geweest. De overige mede-erfgenamen waren ook aanwezig. Toen Dirckje zei dat hij haar man was, antwoordde een van de vrouwen: "wel Cornelis ben je zo veranderd, sinds ik je de laatste keer bij De Coningh in Hoenkoop zag", waarop hij antwoordde: "Ja, oude lieden veranderen veel". Deze vrouw wilde dit niet geloven en zei mee te zullen gaan naar Gouda om daar de "echte Cornelis" te vinden. Ook mocht geen geld aan Dirckje gegeven worden alear zij met haar eigen man kwam. Dirckje was zeer ontsteld. Diezelfde dag nog zijn zij met de schuit naar Gouda gegaan.

9-4-1714 blz. 81v

Dader: Metje Harmens, 42 jaar, van Kockengen, wasvrouw en schoonmaakster, sedert 8 jaar gehuwd met Barent Barentze, geboren te Amsterdam, 44 jaar, plaatsnijder, wonende bij Jacob de Graaf in de Doelensteeg sinds 17 weken, daarvoor bij Hage, de kuiper in de Doelensteeg
Delict: Medeplichtigheid aan inbraak; heling.
Verhoor: Haar man wilde bij Dubbel inbreken. Zij moest posten. Zij ging op 30 maart om 9 uur naar de Potterspoort en heeft door de schietgaten gekeken wanneer Dubbels vrouw het bruggehuisje zou binnengaan. De volgende dag van 10.00 - 11.30 uur gepost. Naar huis gegaan terwille van haar kind. Om 15.00 uur kwam haar man thuis met gestolen goed (zilveren bestek, vrouwenkleding met kettingen, enz.). Het zilvergoed heeft ze bij een zilversmid in Rotterdam in de Kleine Kerkstraat verkocht voor f 30. De sloten en het lemmet zijn door haar man in Rotterdam verkocht. Heeft in Amsterdam gewoond, is te Utrecht getrouwd. Haar man heeft twee zeetochten gemaakt. Op de 28e bij de lijndraaier bij de Knip een wacht (bovenrok) en camisol gestolen, maar laten vallen toen ze achtervolgd werd. Vervolg op 11 april (fol. 82v): Metje Harmens blijft bij haar verklaring van 9 april. Zij is 8 à 10 weken geleden over de onderdeur geklommen van het huis van de lakenkoper op de hoek van de Kerkstraat, en heeft, toen er niemand in de winkel was, enig goed gepakt. Door de komst van een buur werd ze gestoord. Daarop kwam de

laken(ver)koper en vond niets bij haar. Op haar verzoek heeft hij haar ongemoeid gelaten.

23-7-1714 blz. 83

Dader: (1) Nicolaes d'Orison (d'Ovison ?) alias Claes Vlasbuyk (of: Vlaswijk), xxx 34 (of: 39) jaar, varensgezel, geboren te Amsterdam; heeft slechts 8 dagen aan het Weesperveld in Amsterdam gewoond; getrouwd met Ariaentje Salomons; (2) Jan Rogier, 43 jaar, (geboren te) Amsterdam, kwakzalver zonder vaste verblijfplaats
Delict: Geweldpleging, inbraak, diefstal.
Verhoor: (1) Is uit Amsterdam gekomen om Jan Rogier te bezoeken. Hij weet niet of Ariaentje gevangen zit. Kent Manke Teeuw en Jacob van Seelant niet. Weet niet of de schout op zijn kamer is geweest. Zegt Marritje Huyberts, door de vrouw van De Gouden Wagen te hebben laten halen - en ontkent diefstal in de Noodgodssteeg, in het Oudemannenhuis en bij het Veer. Heeft Rogier op het secreet bij de Potterspoort gevonden. Vervolg op 7 augustus (fol. 84):
 Woont sinds 3 jaar met Ariaentje Salomons op Kattenburg te Amsterdam, waar zij slaapsters hield. Pieter Leeuwen, Dirk de Munnik en Steven Stevense woonden hier ook. Ariaentje was met Steven Stevens ondertrouwd, is niet met haar getrouwd omdat hij in het Rasphuis kwam. Steven werd op de Blauwe brug te Amsterdam gewond en bij Ariaentje Salomons binnengebracht door Jan Jacobse (bierverkoper op de Kadijk) en Hein Potter (werkzaam op de werf van de Oostindische Compagnie). Is later bij zijn zuster Mary op de Looiersgracht bij het Doolhof gebracht. Na de dood van Steven heeft Nicolaas met Ariaentje samengewoond. D'Orison heeft twee keer in het Rasphuis te Amsterdam gezeten wegens belediging van een hoer, ook in 1711, en is voor 4 jaar verbannen. Heeft met Ariaentje Salomons en haar dochter Marritje Huyberts in Gouda in Het Slot in de Keizerstraat gewoond. Is in februari 1713 naar Zeeland gegaan, heeft bij Abraham Durant gevaren en raakte gewond bij Plymouth en is naar Zeeland teruggegaan. Heeft met Ariaentje 8 weken in Middelburg gewoond, is daarna naar Gouda gegaan. Is te Plymouth in zijn zij gewond, kreeg een schouderwond te Amsterdam en een wond in de linkerborst op de Kadijk te Amsterdam door Eduard de Engelsman, en heeft hiervoor ca. 6 weken bij Ariaentje op Kattenburg gelegen. Kent Hans Dieff niet en ontkent in Amsterdam in 1711 op de Lindegracht bij de Noorderkerkstraat in een kelder ingebroken en gestolen te hebben of te zijn

gepakt, ook niet achter het Westindisch Huis in een ander huis linnen en wollen goed. Heeft de brief die door Ariaentjes dochter is bezorgd niet geschreven of daartoe opdracht gegeven. Heeft de vrouw van de Gouden Wagen om Marritjes dochter gestuurd, die met Oom Jan Samuels of Salomons, wonende op de Raam op de hoek van de Verlorenkost, kwam. Ontkent gezegd te hebben dat haar moeder gevangen zat omdat hij het zelf niet wist voordat hij zelf gevangen zat. Ontkent de eisers - in de brief genoemd - gezegd te hebben alles kwijt te zijn. Wel dat zij via Enkhuizen naar Oost-Indië zouden gaan en ontkent een brief uit Rotterdam gezonden te hebben. Is niet met iemand op 11 juli in de Gouden Wagen geweest. Ontkent met Ariaentje voor Pasen bij de Haastrechtse brug ruzie te hebben gehad en is voor Pasen hier vertrokken. Is niet in Bodegraven in de herberg Het Hoedje met 3 personen geweest en heeft niet gezegd naar Amsterdam te gaan en van daar naar Oud Bodegraven. Ontkent Barent Barentz Verhagen of zijn vrouw Metje Harmense te kennen en vorig jaar met hen bij Stolwijkersluis te hebben gedronken, noch met Verhagen in Amsterdam te zijn geweest. Ontkent op 13 juli met een lijvig persoon in de herberg De Knip te zijn geweest. Weet niets van een inbraak aan het Moordrechtse Verlaat, en ontkent Matteus Sterk of Kleine Teun en Jacob Jansz van der Burg, alias Jaap Vetlap te kennen, die in de brief aan Marritje Huyberts genoemd worden.

Vervolg op 17 augustus (fol. 88): Bekent dat hij zijn vrouw Aeltje Haarlem, die hij in Amsterdam 11 jaar geleden heeft getrouwd, sedert 9 jaar niet meer heeft gezien. Zij was uitdraagster en woonde op de Prinsegracht tussen de Passeerdersgracht en de Passeerderstraat, beneden een blauwverver. Zij had 3 kinderen en was weduwe van Jan Bredesteyn.

Vervolg op 28 augustus (fol. 88v): Nicolaes d'Orison kent Joseph Bongiaar niet en weet niet dat hij in Amsterdam is geëxecuteerd. Evenmin weet hij dat in Rotterdam nabij de Grote Kerk is ingebroken, Teunis met een mes in de hand op wacht heeft gestaan, hij licht maakte om een kast open te breken, terwijl Joseph het licht vasthield, zoals Joseph had verklaard. Kent Jacob Jansz van der Burg, alias Jaap Vetlap niet. Heeft geen deel gehad aan diefstal aan de Uitweg voor de Haarlemse kermis nabij het Dorstige Hart, volgens verklaring van Jaap Vetlap. Ontkent toen borstrok (hem hier getoond) aan Ariaentje te hebben gegeven. Kent Kleine Teun niet. Is niet met David

Crab en Swarte Martijn op 17 mei 1714 nabij het Rusland te Amsterdam geweest, toen drie personen van een ratelwacht gewond werden. Ontkent de andere zaken die uit de attestatie van Amsterdam hem zijn voorgehouden.

Vervolg: september (fol. 89v): Blijft halsstarrig zijn misdaden ontkennen en zal nader worden ondervraagd.

Vervolg op 3 september (fol. 90): Bekent Ariaentje Salomons in de Vuilenbras tijdens ruzie met een mes te hebben gestoken. Is naar Amsterdam gegaan. Schreef op 23 juli 1714 te Rotterdam zelf de brief aan Jan de Munnick, wonende op de singel tussen de Potterspoort en de Kleiwegspoort, en heeft die gegeven aan Marritje Huyberts. Daarin stond dat Ariaentje Salomons gevangen zat, dat de beitel en het breekijzer (gekocht bij de smid op de hoek van de Paardestraat op de Botermarkt) door het gerecht waren gevonden en dat de schout de sleutel van de kast had. Voorts dat Teeuwis en Jacob van Zeelant gevangen zaten voordat hij in Gouda kwam. Verklaart vervolgens dat Jan de Graaf, alias den Hamburger, bij hem is geweest; dat Jaap en Teun bij de smid zijn geweest; dat de gouden ringen bij Kattenburg zijn gekocht; dat hij Jaap en Teeuw in het rasphuis te Amsterdam 6 jaar geleden heeft leren kennen, alsmede David Gerritze Crab, en Joseph Bongiaan te Amsterdam in maart 1714. Hij heeft in januari 1714 met Joseph Bongiaan en Kleine Teeuw in Rotterdam bij de Grote Kerk ingebroken en kleding, zilverwerk en geld gestolen en te Amsterdam aan Isaack, een smous, verkocht, nadat zij eerst de goederen te Gouda onder elkaar hadden verdeeld. Hij heeft in mei met David Crab, Kleine Teeuw en Swarte Martijn op het Rusland (te Amsterdam) een ratelwacht aangevallen; weet niet precies hoeveel wachter gewond zijn geraakt. Hij ging naar Joppe Mie, waar ook Teeuw en David Crab kwamen om te drinken. Heeft zijn bebloede kleding schoon laten maken op Kattenburg. Bekent voorts dat Jan de Graaf (alias Jan van Hamburg) met Anna, zijn vrouw, op zijn kamer zijn geweest, nadat Teeuw en Jaap gevangen waren. Hij heeft voor de Haarlemse kermis met Jaap Vetlap, David, Gerrit Crab en Teeuw op de Haarlemmerweg bij het Dorstige Hart op het hoekje van de Uitweg ingebroken en veel kleding en zilver, bloedkoraal en geld gestolen. Met z'n vieren hebben zij op de kamer van Ariaentje Salomons te Amsterdam de goederen in een reiszak gestopt, die door de schout is gevonden. De goederen, behalve het goud en zilver, zijn aan een smous verkocht. Hij ontkent de

diefstal in de Noodgodssteeg. Hij heeft van 12 op 13 juli 1714 in de Gouden Wagen met Jan de Graaf, alias Jan den Hamburger, geslapen en tussen 13 en 14 juli in een huis aan het Moordrechtse Verlaat ingebroken, maar is gevlucht omdat ze gestoord werden. Teeuw en Jaap vertelden hem dat zij samen met David Crab en Jan de Graaf diefstallen pleegden buiten de Weesperpoort te Amsterdam en dat zij ca. f 700 hadden verdeeld. Ook stalen zij geld en goederen bij een boer buiten de Weteringse poort te Amsterdam. Samen met Barent Verhagen zat hij in Amsterdam gevangen, maar hij heeft met Jan Rogier geen misdaden gepleegd. Nadat het bovenstaande aan Claes d'Orison is voorgelezen, blijft hij bij zijn verklaring.

Vervolg op 7 september (fol. 94): Blijft bij zijn verklaring van 3 september. Wordt nader ondervraagd. Verklaart dat Kleine Teeuw als eerste de ratelwacht op het Rusland te Amsterdam aanviel. Zwarte Martijn, David Crab en Nicolaes hebben ook hun mes getrokken. Kleine Teeuw zei dat hij iemand geraakt had. Hij is bij Lambert Swart op de Gelderse Kade geweest en beweert dat Kleine Teeuw de ratelwacht de piek en houwer heeft afgepakt en bij de Agnietensluis op straat heeft gegoid.

(2) Is alleen uit Leiden gekomen. Is in het huis De Witte Paarden geweest. Claes Schram kwam bij hem op het secreet bij de Potterspoort met de vraag of hij Jan Rogier was, hetgeen bij ontkende, waarop Claes Schram zei, met hem in Amsterdam gedronken te hebben.

Vervolg op 7 augustus (fol. 84): Zegt wegens vechtpartijen van 25 jaar geleden gevangen te zijn geweest. Is 14 jaar geleden in Leeuwarden geseseld en heeft 3 weken gezeten; in Dordrecht in 1702 negen maanden. Is in Rotterdam in 1703 geseseld en zat een jaar gevangen, doch is ontsnapt. Is in 1704 in Amsterdam opgepakt en later losgelaten. Heeft Claes in het Rasphuis te Amsterdam leren kennen.

22-9-1714 blz. 95

Dader: (1) Jan Aertsz, geboren te G, 41 jaar, venter met een schuitje; (2) Jan Franssen, 22 jaar, geboren te G, pijpmaker

Delict: Diefstal.

Verhoor: (1) Bekent op 20 september 1714 om ongeveer 18.30 uur bij het bootje van Jan Joosten Vertien te zijn geweest om hem wat te vragen; hij trof niemand aan. Om 21.00 uur ging hij opnieuw naar het schuitje in de Gouwe voor de kerk van

(pastoor) Walvis. Zijn schuitje lag bij Jan Roseboom. Beweert gezien te hebben dat een jongen, groot van postuur, met beddegoed uit de schuit van Jan Joosten kwam. Jan Aertsz vroeg de jongen of Jan Joosten op de schuit was; de jongen gaf geen antwoord en liet de goederen vallen, waarna Jan Aertsz deze opraapte en ze bij Ingetje in de Vuilsteeg bracht. Jan Joosten vroeg hem de volgende dag wie zijn luiken had opengebrouwen en goed had gestolen. Jan Aertsz vroeg hem naar de singel voor de blekerij van de Nooteboomen te komen, waar zij wat dronken bij Rooseboom. Jan Joosten bood hem f 1 aan als hij hem het goed terugbezorgde. Jan Aertsz is het goed gaan halen maar Jan Joosten is hem gevolgd en heeft het goed afgenomen en door een jongen laten wegbrengen. Vervolg op 26 september (fol. 96): Bekent op 20 september om ongeveer 19.00 uur met Abram Voordewint bij het bootje van Jan Joosten te zijn geweest. Hij heeft Jan Fransz om ongeveer 21.00 uur gevraagd om met hem mee te gaan. Op de Gouwe lag een schuitje met jenever. Jan Joosten was niet op de schuit. Hij heeft Jan Franssen bevolen in de schuit te kijken of er jenever was. Jan Franssen voelde niets, maar haalde kussens uit het vooronder. Jan Aertsz beval hem deze terug te leggen. Na verloop van tijd wierp Jan Aertsz de goederen op de plecht en de peluw in het gat van het vooronder. Jan Fransse heeft het goed opgeraapt en bij de stoep van De Winthont gebracht. Verdachte moest helpen dragen. Hij heeft de goederen in een deken geknoopt en op het hoofd van Jan Franssen gelegd.

Vervolg op 29 september (fol. 97v): Bekent dat hij in 1711 te Utrecht door het hof, met nog een andere diender, is gevonnist, geseseld en gebrandmerkt met de strop om de hals. Een jaar daarvoor is hij diender in Montfoort geweest en drie jaar te Utrecht. Is in Utrecht getrouwd toen hij hier uit het tuchthuis kwam. Werd in Rotterdam geseseld voor hij hier in het tuchthuis kwam.

(2) Bekent dat op 20 september om 21.00 uur Jan Aertsz op de stoep van zijn moeders deur in de Vuilsteeg zat en hem vroeg met hem mee te gaan, omdat er op de Gouwe een schuitje met jenever lag. Jan Aertsz wilde dat hij bij de St.- Joostbrug bij de apotheker zou wachten totdat hij terugkwam. Jan Aerts. stapte op het schuitje van Jan Joosten bij de kerk van (pastoor) Walvis. Jan de Stoelmatter was er niet. Jan Aertsz ging als eerste op het schuitje en trok Jan Franssen er ook op. Jan Aertsz beval hem in het vooronder te kijken of er beddegoed en brandewijn of jenever was. Jan

Franssen durfde dat niet. Jan Aertsz eiste al vloekend dat hij dat moest doen. Enig beddegoed werd uit de schuit gehaald. Jan Aertsz knoopte het in een deken en zette het op zijn hoofd en droeg het in de richting van de Turfmarktbrug. Verdachte wilde het niet dragen. Later heeft Jan Franssen het pak wel gedragen en Jan Aertsz hield het vast en bracht het naar zijn moeder in de Vuilsteeg, die zei: "Er komt geen beddegoed in huis". Jan Aertsz zei, dat Jan de Stoelmatter hem een streek had geleverd en hij het hem zou terug betalen. "Als het goed verkocht is, krijg je je deel." Jan Aertsz vertelde dat hij met Abram Voordewint, zijn zusters vriend, ook bij het schuitje was geweest.

Getuige(n): Jan Joosten Vertin verklaart dat op 20 september 1714 zijn schuit heeft gelegen voor de brouwerij van het Kruis. Zijn vrouw kwam om 22.00 uur in de schuit en maakte misbaar over het gestolen goed. Jan Joosten zei dat Jan Aertsz gezien had dat er iemand op de schuit was geweest. Dat Jan Aertsz de volgende dag bij zijn schuit kwam om hierover te praten; hij zou het goed binnen 1½ uur weer terugbezorgen. Jan Aertsz ging naar de Vuilsteeg en hij volgde hem. Hij vond het goed, gerold in een zeiltje afkomstig van de schuit van Jan Aertsz, in het tweede huis van de Vuilsteeg, aan de westzijde van de Nieuwehaven.

Vonnis: (1) (13-10-1714) Veroordeeld tot 25 jaar tuchthuis om daar met handwerk de kost te verdienen. Eveneens veroordeling tot betaling van de kosten van zijn gevangenschap en de kosten van justitie.

30-1-1715 blz. 97v

Dader: Johannes Denhoff, geboren in Gasted bij Hannover, Oostindiëvaarder, voorheen koetsier bij graaf Van Denhoff op de Hoeff bij Berlijn

Delict: Oplichting.

Verhoor: Is 10 maanden geleden uit dienst getreden. Heeft op 26 december 1714 de stad Hagen (D) verlaten en is via Osnabrück, Münden, Bentheim, Oldenzaal en Hasselt sloop gegaan naar Amsterdam en Rotterdam. Logeerde in slaaphuis Hamburg achter het stadhuis. Kennissen van wijnkoper Van Schouderen nodigden hem uit. De volgende dag heeft hij dit huis verlaten met een zak ronde stukjes lood, en in een zilversmidswinkel in de Draaisteeg de weduwe gevraagd goud te wisselen voor zijn zilvergeld. De vrouw heeft hem enige pistolen en guineas voorgewogen en hem een schaalje meegegeven om het thuis na te wegen. De dochter van de weduwe heeft het zakje in een glazen zilverkast

gelegd, menende dat het zijn geld was en hij kreeg de sleutel van de kast. Hij heeft *f* 1 voor de loodstukjes betaald. In Rotterdam had hij nog *f* 5. Later is hij met het goud uit de winkel van de weduwe Van der Schellingh gegaan naar zijn logies om te drinken en heeft hij buiten de Oostpoort een sjees gehuurd om naar Gouda te gaan. Hiervoor heeft hij een pistool betaald. Op de vraag van de knecht goed voor het paard te zorgen, bood hij hem zijn goudbeurs als onderpand aan, die de knecht weigerde. Terug in Het Schaakbord eiste de zoon van de weduwe het goud, bestaande uit 2 guineas, 5 hele en 3 halve pistolen.

Vervolg op 6 februari (fol. 99v): Bekent dat de inhoud van de brief van de weduwe Van der Schellingh d.d. 1-2-1715 waar is. Het loodzakje, hem getoond, herkent hij eveneens. Op 24 januari heeft hij in de herberg De Halve Maan te Haarlem geslapen en daar de hospes een reiszak met een dergelijk zakje lood in bewaring gegeven. In een stoffenwinkel heeft hij twee stukjes stof gekocht, die de winkelmeid naar het logement heeft gebracht. Heeft de hospes gevraagd geld te lenen. Tegen de meid gezegd dat hij zo geld zou brengen, maar is lopend de stad uitgegaan en heeft buiten de stad een sjees gehuurd naar Sassenheim. Zonder de knecht te waarschuwen is hij te voet naar de Haagse Schouw gegaan.

18-2-1715 blz. 100v

Dader: Frans (François) Frijbeek, geboren te Burick bij Wesel, 33 jaar, zich uitgevende voor wijnkoper

Delict: Poging tot oplichting.

Verhoor: Zegt de bij hem gevonden attestatie van het bestuur van Burick van 7 oktober 1709 weggenomen te hebben om de nalatenschap van zijn overleden neef Arend de Witt te Haarlem te incasseren. Het andere papier is een kopie om het erfdeel van zijn halfbroer Johannis Hundervoet uitgekeerd te krijgen. Heeft dit bij het afscheid van baron Reck in 1699 gekregen toen hij als knecht diende. Heeft sindsdien bij de heer Hugetan en nog enkele andere heren gewoond. Leefde van zijn geld, geeft geen rekenschap daarover, evenmin over zijn verblijfplaatsen. Heeft wel te Utrecht ten huize van de heer van Royen en bij een kleermaker Cronenburgh vertoefd. Frijbeek verklaart geen geld te hebben om het gelag in de Doelen te betalen. Heeft zijn linnengoed tot onderpand gegeven, terwijl hij zou zien van iemand geld te krijgen. Andere feiten werden hem door de baljuw niet ten laste gelegd. Verdachte heeft de baljuw

gevraagd hem van verdere procedures te ontslaan. Dit werd toegestaan mits hij de kosten in de Doelen zou betalen.

9-3-1715 blz. 101v

Dader: Maarten Gerritsz Sprinckvelt (of: Springveld), geboren te G, 45 jaar, spinner, getrouwd

Delict: Huiselijke geweld en incest.

Verhoor: Zijn vrouw is ziekelijk en provenier in het tuchthuis; zij hebben dochters, Barbara, 19 jaar, en Maritje, 14 jaar, en een zoon Gerrit, 16 jaar. Sliep tijdens de afwezigheid van zijn vrouw met zijn drie kinderen in de bedstee. Bekent, bij confrontatie met zijn zoon Gerrit en dochter Barbara, met twee dochters op een bed te hebben geslapen.

Vervolg op 11 maart: Verklaart dat hij op zaterdag 9 maart met zijn drie kinderen vanwege de koude in één bed sliep en vanwege het feit dat Barbara leed aan vallende ziekte. Barbara lag vooraan, Maritje in het midden, de zoon aan het voeteneinde en hij achteraan. Geconfronteerd met Barbara en zoon Gerrit, zegt hij dat zoon Gerrit er niet sliep. Ontkent dat zijn schoonmoeder Barber Claes gezegd heeft, dat hij met zijn zoon boven kon slapen omdat daar twee bedden stonden, terwijl zijn dochters beneden konden slapen. Heeft Barbara geslagen wegens diefstal van een rijksdaalder uit een geldzakje in december 1714, en omdat zij Lysbeth, de meid van zijn schoonmoeder, daarvan beschuldigde. Heeft haar ook geslagen wegens diefstal en verkoop van zijn hemd en linnen, en op 6 maart omdat zij hem bij de burens had beschuldigd dat hij met haar "huispaardje" had gespeeld en haar onfatsoenlijk met vingers en grote teen had betast. Heeft op 8 maart opnieuw geslagen omdat zij bij haar zeggen bleef. Is op 5 maart met zijn drie kinderen bij de Haert geweest. Ook Gerrit zegt dat zijn vader met zijn zuster Barbara slaapt.

Vervolg op 16 maart: Zegt dat zijn vrouw Rachel 32 weken in het tuchthuis was, van 20 maart 1714 tot 21 oktober. Hij is na de kermis van 1714 bij Pieter Jansz Backer, pijpmaker op de Nieuwehaven, geroepen, waar zijn zoon Gerrit werkt. Enkele personen beweerden een zakje geld verloren te hebben. Zoon Gerrit zegt het zakje geld aan zijn vader te hebben gegeven. Hij heeft Gerrit ter plekke daarvoor geslagen, waar de baas Pieter Jansz Backer en de knecht van de winkel bij waren. Heeft hem thuis nogmaals geslagen, maar de jongen hield vol dat het zo was.

Vervolg.. maart (fol. 103v): Maarten ontkent dat hij zijn vrouw twee etmalen zonder eten en drinken in de stoel heeft laten zitten, toen ze onwel was, voordat zij als provenier naar het Tuchthuis ging; eveneens ontkent hij haar geslagen te hebben. Bekent wel Lijsbet Jans, de dienstmeid van zijn schoonmoeder, van diefstal te hebben beschuldigd omdat Barbara dat vertelde, maar dat zijn vrouw Rachel ontkende dat Lijsbeth dat gedaan zou hebben. Hij heeft geen geld meer in de kas gevonden, Lijsbeth is niet meer geweest en Barbara is niet meer bij zijn schoonouders geweest. Later hoorde hij dat Barbara het geld gestolen had en dit aan Oom Jan verteld had. Lijsbeth had het niet gedaan. Bekent dat Baartje Rommers ca. 8 of 9 jaar geleden van hem een dood kind ter wereld heeft gebracht en dat zijn vrouw een kind gezoogd heeft van zijn broer Jan Gerritze en bekent met beide dochters al geslapen te hebben vanaf de tijd dat zijn vrouw in het Gasthuis is geweest.

Vervolg op 19 maart (fol. 106): Maarten bekent met zijn dochter op één bed geslapen te hebben, toen zijn vrouw weg was, maar haar niet te hebben misbruikt.

Vervolg op 20 maart (fol. 106): Ontkent zijn dochter te hebben lastiggevallen en zegt dat zijn dochters wel bij hem sliepen toen zijn vrouw in het tuchthuis was. Tijdens zijn dronkenschap rond vastenavond zou het gebeurd kunnen zijn. Toen de buurt erover sprak heeft hij zijn dochters weer boven laten slapen.

Vervolg .. maart (fol. 107): Bekent onder vier ogen Barbara vleselijk betast te hebben en omgang met haar te hebben gehad toen hij dronken was. Hij heeft Barbara niet verboden hierover te praten.

Vervolg op 25 maart (fol. 107v): Bekent voor de derde keer dat hij om 24.00 uur op vastenavond thuis kwam en vleselijke gemeenschap met Barbara heeft gehad en haar heeft geslagen omdat zij dit aan de burens heeft verteld.

Vervolg op 29 maart (fol. 108): Blijft bij zijn verklaringen, nadat al het voorgaande aan hem is voorgelezen.

Getuige(n): (1) Gerrit Maartensz, geconfronteerd met Maarten Gerritsze, zegt dat hij zijn vader een zakje met geld gebracht heeft na de kermis van 1714. Op zijn werk wordt gezegd dat Maarten Gerritsze met Barbara slaapt. Barbara en Maritje beweren eveneens dat zoon Gerrit dit gezegd heeft. Maarten Gerritze ontkent een zakje van zijn zoon te hebben gekregen.

(2) Maritje heeft wel een geldzakje gezien toen de moeder nog in huis was, maar geen geld; zij zegt

ook dat vader niet veel werkte en meer dronk. Haar broer heeft aan haar moeder verteld een zakje met geld gevonden te hebben.

(3) Barbara Maartens, 19 jaar, geboren te G, zegt een zakje met geld uit haar vaders kast genomen te hebben om beste bollen te kopen op de hoek van de Vuilsteeg. Barbara beweerde dat de meid Lysbeth dat had gedaan, maar aan oom Jan vertelde zij dat zij dit had gedaan en toen door haar vader werd geslagen. Heeft ook een laken en hemd van haar vader genomen en verkocht. Zegt dat sinds haar moeder in het tuchthuis is opgenomen, zij met Maritje bij haar vader in één bed moesten slapen.

Vervolg .. maart (fol. 103v): (1) Gerrit wordt geconfronteerd met zijn vader. Gerrit blijft bij zijn eerdere verklaringen en ook dat Maarten het zakje in de kast legde. Vader Maarten blijft ontkennen. Maarten is later menigmaal dronken en komt later thuis. Maarten heeft ook voor allen kleding gekocht rond de Amsterdamse kermis van 1714 van een Oostindiëvaarder. Zijn schoonmoeder heeft de hemden gekocht, waarvoor hij f 3.10.0 betaalde; hijzelf kocht broek, kousen, 2 hemden en een paar schoenen.

(2) Maritje Gerrits zegt gezien te hebben dat vader Gerrit sloeg vanwege het zakje geld en weet dat vader het genoemde textiel heeft gekocht en het lege geldzakje op tafel heeft gelegd, toen het op de grond lag. Gerrit en Maritje getuigen hetzelfde. Gerrit zegt dat zijn vader hem hiermee belast heeft.

Vervolg op 19 maart (fol. 106): (3) Barbara Maartens verklaart dat zij met haar zuster gedurende de ziekte van haar moeder in één bed met hun vader sliepen. Haar vader heeft haar niet aangeraakt; toen moeder thuiskwam heeft zij met Maritje en Gerrit boven geslapen. Moeder is na 7 weken als provenier opgenomen in het tuchthuis. Zij heeft geld uit het zakje gehaald om beste bollen te kopen; de winkelvrouw Baesje had dit aan haar moeder verteld. (Bij nadere ondervraging:) Heeft geen geld teruggelegd, heeft moeder een gulden gegeven. Nadat moeder weer in het tuchthuis zat, moesten zij weer bij vader slapen. Verklaart dat haar vader haar seksueel misbruikt heeft en haar lastig viel ondanks haar schreeuwen. Volgens Maritje was het beter hierover te zwijgen. Maritje zei dit ook tegen vader. Barbara heeft het rond vastenavond tegen de gruttersknecht in de Steeg verteld. Barbara blijft bij haar verklaringen. Vervolg op 25 maart (fol. 107v): Maritje, Barbara, Maarten en Gerrit blijven bij hun verklaringen.

3-9-1715 blz. 109v

Dader: Lena Anthonis, uit Amsterdam, 26 jaar, omloopster met Neurenburger kramerijen, vrouw van Jan van den Goes, Groenlandvaarder

Delict: Diefstal.

Verhoor: Kwam na de kermis van 20-8-1715 van Krommenie naar Gouda. Vond een slaappleats in de Komijnsteeg. Heeft op 22 augustus met ene Evertje op de Botermarkt bij een linnenwinkel een stukje Haarlems "pelder" gestolen. De dochter van de winkelier heeft het stukje bij de achtervolging opgeëist. Ze heeft het stukje afgegeven toen ze gevangen werd genomen.

Vonnis: (3 september 1715) Lena Anthonis wordt met garde door de stad geleid en verbannen uit de stad en haar jurisdictie voor 12 jaren. Veroordeling in de kosten van justitie.

30-9-1715 blz. 110v

Dader: Anna Jans van Schaick, hekelster, geboren te G, 32 jaar, 5 jaar geleden getrouwd met Jacobus Stevenz van Steyn, Oostindiëvaarder; twee jaar weduwe van Daniel Baltensen, bij wie zij een zoon had, Jan Danielz; heeft een zoon IJsbrant Jacobsz van Steyn, oud 5 jaar, van haar huidige man

Delict: Gelegenheid gegeven tot prostitutie; haar kinderen verlaten.

Verhoor: Jacob van Steyn is 4 jaar geleden naar Oostindie gegaan en heeft haar een maandbriefje van f 30 per jaar gegeven. Is na de Goudse kermis in 1714 zonder haar kinderen naar Amsterdam gegaan om Alletje en Neeltje de Schaar uit haar woning te zetten. Die hielden het met veel mannen, o.a. ene Willem en nog een Willem, Bestemaatje genoemd. Zij zou in het tuchthuis komen, indien zij zulke vrouwen bleef houden, aldus de stedehouder. Heeft in Amsterdam 14 dagen gewerkt bij de Texelse Steeg op de Nieuwendijk. In de courant stond dat er geld op haar lijf was gezet. Heeft nog 3 weken in Amsterdam gewerkt en is toen naar Gouda teruggekomen. Haar kinderen waren inmiddels in de godshuizen uitbesteed. Na 3 weken is zij zelf naar Jan Ockerse te Rotterdam gegaan. Van het lorrewijf uit de Vuilsteeg kreeg ze te horen dat ze moest blijven waar ze was. Is weer voor ca. 3 weken naar Amsterdam gegaan om werk te zoeken. Het maandbriefje werd bij Marie Pool in bewaring gegeven. Heeft in Rotterdam ½ jaar op het Spey (Spui ?) bij Annetje gewerkt en op de Vlasmarkt als meid gediend, later nog 6 weken in Crooswijk. Vervolg op 8 oktober (fol. 112v): Beweert uitvoerig hetgeen zij op 30 september heeft

verklaard.

Vervolg op 15 oktober (fol. 113v): Jacob van Steyn is na pasen 1711 naar Oost-Indië gegaan, achterlatende een maandbriefje van *f* 30 per jaar. Na zijn vertrek heeft zij twee vrouwen slaapruijnte verhuurd, die mannen ontvingen. Zij hielden soms ergerlijk huis en omdat dit ruchtbaar werd, was ze bang om gevangen te worden genomen. 8 dagen na de Goudse kermis in 1714 heeft ze tegen alle plichten van moederliefde in haar kinderen verlaten en is naar Amsterdam vertrokken. Na verloop van enige dagen zijn de kinderen bij de godshuizen ondergebracht. Een premie werd op haar lijf gezet, opdat ze kon worden gevangen genomen en gestraft. Toen zij dat vernam, heeft ze de brutaliteit gehad na 3 weken weer in de stad te komen en zich op kwade raad naar Rotterdam en Crooswijk te begeven, waarna zij via de justitie hier is gekomen.

Vonnis: (Doorgehaald.) (15-10-1715, getekend 16-10-1715) Veroordelen de gevangene tot 2 jaar tuchthuis om aldaar met haar handen de kost te verdienen. Voorts in de kosten die gemaakt zijn tot haar inhechtenisneming, alsmede in de kosten van haar gevangenis en de kosten van justitie.

25-11-1715 blz. 114

Dader: Hendrick Kisman, geboren te Essen (D), 30 jaar, soldaat

Delict: Bedelarij; zingen van niet-gereformeerde liederen.

Verhoor: Is 11 jaar geleden van Curaçao gekomen; heeft 4 jaar daar als soldaat gediend, is daarna in Franse dienst geweest onder kapitein Bauston te Cambrai; is gedeserteerd, na 3½ jaar in Den Haag gekomen. Kreeg kennis aan Marij van der Cruys; zij leefden als echtbaar. Ging na 3½ jaar naar Geldern in Brandenburgse dienst onder kapitein Cruyts in het regiment van generaal Lottum. Heeft later de dienst verlaten. Ging sedertdien met Mary bedelen, door het zingen van Lutherse psalmen langs de huizen te Amsterdam. Vandaar ging hij naar Utrecht op 13 november; op 19 november kwam hij te Gouda.

Vonnis: (7-12-1715) Het bedelen en het zingen van Lutherse liederen langs de huizen is in strijd met de wet. Verbanning uit de stad, de jurisdictie en haar heerlijkheden voor 30 jaren. Veroordeling in de kosten van zijn gevangenschap en justitiële kosten.

1715 blz. 114

Dader: Huybert Rossaert, geboren te Utrecht, een

leproos

Delict: Bedelarij.

Verhoor: Zegt uit Den Haag te komen en veroordeeld te verblijven in het huis van Uyetoe. Heeft daar niet geslapen. Zijn moeder heeft een jaar gewoond bij Sander Simsz. Hij bedelt dagelijks.

De artikelen ten verzoeken van de baljuw van Rijnland particulier gehoord, staan per abuis geregistreerd in het Informatieboek op de datum voornoemd.

1715 blz. 114

Dader: Jan Ferwé, geboren te Amsterdam, 40 jaar, kramer, woont te Amsterdam in de Blindemansteeg, zijn vrouw Lysbeth Cruel is koekenbakster, hebben samen 4 kinderen

Delict: Niet genoemd.

Verhoor: Is op 16 november van Amsterdam, via Haarlem, Leiden, Rotterdam vertrokken en op 20 november hier gekomen.

De artikelen ten verzoeken van de baljuw van Rijnland particulier gehoord, staan per abuis geregistreerd in het informatieboek op de datum voornoemd.

1715 blz. 114

Dader: Hendrik Michielsz Hulshout, van Numansdorp, ca. 44 jaar, kleermaker

Delict: Niet genoemd.

Verhoor: Zegt van Amsterdam te komen en dat zijn vrouw aldaar in het gasthuis in de maand juli is gestorven. Hij heeft het goed dat hij daar had achtergelaten gehaald om daarmee naar huis te gaan.

De artikelen ten verzoeken van de baljuw van Rijnland particulier gehoord, staan per abuis geregistreerd in het informatieboek op de datum voornoemd.

2-12-1715 blz. 115

Dader: Zara Claes, 24 jaar, Leidschendam, rijglijfmaakster, ongehuwd, dochter van 3 jaar bij Cornelis de Jongh van Amsterdam, een beeldsnijder, oud - toen - ca. 26 jaar, kort van postuur, kastanjebruin haar, niet pokdalig

Delict: Niet genoemd.

Verhoor: Heeft twee jaar geleden gehoord dat hij nog een vrouw had, heeft haar nooit iets voor haar kraamkosten gegeven. Verdient wat geld per week.

De artikelen ten verzoeken van de baljuw van Rijnland particulier gehoord, staan per abuis

geregistreerd in het informatieboek op de datum voornoemd.

2-12-1715 blz. 115

Dader: Jannitje Corssen, uit Oijen, geboren te Hazerswoude, 26 jaar, ongetrouwd, wolspinstster, heeft een zontje van 7 jaar, Cornelis, van Cornelis Krijnse te Hazerswoude

Delict: Bedelarij.

Verhoor: Heeft hem slechts gezien toen toen zij van hem zwanger werd. Weet niet waar hij sindsdien gebleven is. Heeft ook 3/4 jaar met Jan Los omgegaan. Leeft van bedelen.

Vervolg op 27 december (fol. 119): Ontkent Gerrit Koe op 28/29 oktober 1715 in het kwartier van Aalsmeer gezien te hebben, maar heeft wel gehoord dat hij zich ophoudt in het Noorderkwartier. Heeft wel Lange Jan, alias Jan Bollebuys deze zomer aan de Uithoorn gezien, maar niet op genoemde tijd in het kwartier van Aalsmeer. Lijs van Amsterdam heeft ze wel te Aalsmeer gezien. Haar zuster Gijsbertje heeft haar gezegd dat zij daags na de moord op de zoon van Cornelis Barssen daar aan huis heeft geslapen. Jan Los werd ervan verdacht die moord begaan te hebben, omdat hij daar zijn mes had geslepen en gedreigd had dat er drie aan zouden gaan. Lijs van Amsterdam zegt de vrouw van Gerrit Koe te zijn, ca. 30 jaar oud, matig van lengte, zeer bruin van ogen en huid, aan de lijvige kant. (In de marge:) Lange Jan, zwart haar, lang en smal van postuur, bruin van buis en broek, schippersmuts, zwart. Zuster Gijsbertje is 24 jaar, dikachtig van lengte, hield het met ene Claes of Smit uit de Meye of Smit die dit jaar te Aalsmeer is gestorven en hier vrouw en kinderen heeft.

De artikelen ten verzoeken van de baljuw van Rijnland particulier gehoord, staan per abuis geregistreerd in het informatieboek op de datum voornoemd.

21-1-1716 blz. 120

Dader: Willem Hendrickse van Boxel, geboren te G, 21 jaar, pijpmaker en varensgezel

Delict: Geweldpleging.

Verhoor: Wilde op 5 januari om ca. 23.00 à 24.00 uur met Kees en nog twee personen bij Hendrick Eldertse Wildschut in de St. Anthonisstraat een zopie drinken. De aanwezigen beletten dat. Heeft daar meerdere keren met Pieternelletje Dammes gepraat. Kwamen (met Frans Perniet) op 14/15 december, terwijl ze met Pieter Saey en Reynier Blom in de Stoofsteeg aan het dansen waren, enige

personen tegen. Daarbij werden over en weer wat woorden gewisseld waarbij een persoon met getrokken mes naar hem toekwam. Bekent dat hij wel iemand die naar het stadhuis liep is nagelopen en van achteren met de pijp heeft gestoken, maar ontkent een mes te hebben gehad.

27-1-1716 blz. 120

Dader: Frans Gerritse Perniet, geboren te G, ca. 40 jaar, kleingarens spinner

Delict: Geweldpleging.

Verhoor: Verdachte is in op 21-8-1714 tussen 11 en 12 uur ('s avonds) uit de herberg op de hoek van het Amsterdamse Veer gekomen, bij het hek van het huis De Grote Wijngaert. Daar liep hij commandeur Vlacq tegen het lijf. Hij ontkent "Goedenavond capteyn Vlacq" gezegd te hebben of dat Vlacq op zijn beurt "Goedenavond Frans" heeft gezegd. Zegt dat Vlacq gezegd heeft: "Schurk, wat doe je tegen mijn lijf te lopen", waarop hij geantwoord heeft: "Kijf je noch, gij loopt mijn geld uit mijn hand, mij dunkt, dat ik wel reden heb om te kijven". Ontkent gezegd te hebben: "Geld voor den donder". Ontkent gehoord te hebben dat Vlacq zei: "laat mijn degen los, ik zal je geld geven". Heeft wel de degen van Vlacq geprobeerd te pakken, omdat Vlacq zijn degen trok. Heeft zijn meubel van het voorval bij het huis van Joost de Heer verteld. Zijn meubel is ook bij Vlacq geweest, nadat Vlacq hem al gesproken had in het huis van de Posthoorn op de Turfmarkt. Vlacq had haar geantwoord, dat het al te laat was en dat hij dit voorval al aan de burgemeesters gemeld had. Heeft op de bewuste avond van een Oostindiëvaarder, die met de nachtschuit ging, en een nacht bij hem heeft geslapen, een daalder als fooi heeft gekregen.

Vervolg op 5 februari (fol. 123v): Was op 21 augustus 1714 in de herberg op de hoek van het Amsterdamse Veer, bracht Clement, een Oostindiëvaarder naar de boot, kwam ca. 21.00 uur terug, volgens zijn vrouw om 23.00 uur. Perniet liep Vlacq bij het hek van het huis van de Wijngaert tegen het lijf. Er viel wat geld uit zijn hand. Commandeur Vlacq trok zijn degen en Perniet wilde het handvat pakken; toen dit mislukte omdat de knop losraakte, is hij de Turfmarkt opgevlucht. Weet niet of hij in de groep van Schravelaar meevluchtte of geroepen heeft "had ik maar meer stenen". Willem van Boxel danste in de nacht van 14 op 15 december met Piet Saay en Reynier Blom in de Stoofsteeg, toen zij 4 personen tegenkwamen. Hij greep een van hen bij de hand,

deze riep dat hij zich bij zijn gezelschap moest houden, hetgeen hij ook deed. Met Piet Saay meegegaan. Voor het huis van Abbesteegh leende hij iemands pijp om te roken. Bij het botenhuis ontstond er een twistgesprek, waarbij iemand van het gezelschap zijn mes trok en hem in zijn buffeltje stak. Toen eerst heeft hij zijn mes getrokken. De andere persoon verloor zijn mes en rende weg. Hij is hem gevolgd en heeft hem van achteren met "het mes in de schede" gestoken. Voortzetting op 8 februari. Liep op 21 augustus 1714 om ca. 11.00 uur commandeur Vlacq tegen het lijf. Hij kwam uit zijn eigen huis langs de Nieuwehaven op de Gouwe voor het huis van Toen. Heeft getracht de degen te pakken. Er is wel over geld gesproken maar Perniet meende, dat dit het geld was dat uit zijn hand viel.

Getuige(n): Marrigje Jacobs, vrouw van Frans, geconfronteerd met hem, zegt dat Frans om 24.00 uur thuiskwam, weer is uitgegaan, daarna weer thuis kwam, gevolgd door de commandeur Vlacq en dat haar man in huis zijnde, de deur heeft gesloten. Frans zegt niet te weten of het waar is wat zijn vrouw zegt. Willem Hendrickse van Boxel is met Piet Saey en Reynier Blom al dansende in de Stoofsteeg gekomen. Hij heeft een van de vier personen bij de hand gevat, maar liet op de reactie van die persoon weer los. De vier personen zijn de Stoofsteeg uitgegaan, Piet Saey werd door iemand van hen geroepen, waarop zij alle drie weer terugkwamen. Heeft Maerten Vermey 2 à 3 keer zijn pijp gegeven heeft om een haaltje roken. Gijsbert Willemse zei tegen hem: "Ik zie wel wat gij zoekt", trok daarop zijn mes en gaf hem een snee in zijn wammesje. Hij is Gijsbert nagelopen met een pijp maar niet met een mes en heeft hem bij het stadhuis op de rug met de pijp gestoken.

31-1-1716 blz. 122

Dader: Marij Janse, van Gent, oud 50 jaar, weduwe (naar zij zegt) van Schinkel die 6 à 7 jaar geleden in het leger in Brabant is gestorven

Delict: Bedelarij.

Verhoor: Bedelt op het platteland, als zogenoemde "heiden" (zigeuner), geeft voor in Brabant gedoopt te zijn en doet deze manier van bedelen wel 18 jaren zowel in Noord-Holland als in Zuid-Holland.

Vonnis: Zal anderen ten voorbeeld worden gestraft. Geseling ter discretie van schepenen; verbannen uit Holland voor altijd, op straffe van geselsd en gebrandmerkt te worden. Eveneens

veroordeling in de kosten van haar gevangenschap en gerechtskosten.

31-1-1716 blz. 122v

Dader: Punis Porto Salos, geboren in de omgeving van Enkhuizen, oud 18 jaar

Delict: Bedelarij.

Verhoor: Houdt zich sinds zijn kinderjaren met zijn moeder bezig met bedelen op het platteland, als zogenoemde "heiden" (zigeuner), ondanks het feit dat hij zegt gedoopt te zijn in de Lutherse kerk te Enkhuizen.

Vonnis: Zal anderen ten voorbeeld worden gestraft. Geseling ter discretie van schepenen; verbannen uit Holland voor altijd, op straffe van geselsd en gebrandmerkt te worden. Eveneens veroordeling in de kosten van haar gevangenschap en gerechtskosten.

9-3-1716 blz. 125

Dader: Crijn Teunisz Verveen, alias Veentie, 43 jaar, geboren en wonende te Gouda, pijpmaker en varensgezel, verbleef zowel op in Utrecht als in Zeeland, getrouwd met Maria Lamberts, heeft bij haar 3 kinderen, genaamd Crijn Crijnen Verveen, Jan Crijnen (alias Jan de Lip) en Volkje Crijnen; zijn vrouw heeft een voorkind genaamd Jannitje Pieterse, oud 16 jaar

Delict: Diverse diefstallen en inbraken.

Verhoor: Crijn Verveen kreeg het deksel op 30-11-1715 van Jacobus, varensgezel, bij zijn vrouws neef Pieter van den Burgh. Jacobus legde het dweilgoed op de bank en gaf hem het deksel, dat hij naast de schoorsteen hing, het later aan zijn vrouw gaf om het te verkopen. Op haar vraag of hiervan geen narigheid zou komen, antwoordde hij: neen, want het is van je eigen volk. Verkocht voor 13 à 14 stuivers. Voortgezet op 19 maart. Crijn Verveen zegt op 23-8-1697 op de gijzelskamer van het stadhuis geprobeerd te hebben met een gloeiend ijzer de planken door te branden om te ontsnappen. Daarvoor op 15-10-1697 verbannen uit Holland voor 12 jaar. Is april 1715 te Leiden bij vonnis van Rijnland op 13-4-1715 wederom verbannen uit Holland voor 12 jaar. Diefstal van ijzer te Gouda ten laste gelegd. Zegt zelf dat hij dit heeft gekocht. Diefstal van drie ijzeren bouten uit de tuin van Van den Bergh in de Stuitkade en verkocht aan de smid Jacob van Staveren op de Turfmarkt voor 7 stuivers, 1 1/2 jaar daarvoor een spade laten repareren. Verklaart die gekocht te hebben van ene Gerrit Theunisz, waarschijnlijk te Gorinchem geboren, varende op

het schip van kapitein Schaap, weet niet waar hij woont. Ontkent te weten of de ijzers Van den Bergh toebehoorden. Waarom moest zijn vrouw aan Van den Bergh zeggen dat hij de ijzers voor een zopie gekocht had van een schipper op de Raam. De ijzers waren immers aan de haak blijven hangen. Ontkent zijn vrouw hiertoe opdracht te hebben gegeven, Zijn vrouw is wel bij Van den Bergh geweest. Hijzelf heeft deze kwestie aan Van den Bergh verteld. Hij heeft dit alleen aan de heren van Rijnland heeft verteld toen hij daar werd ondervraagd. Waarom hij Van den Bergh bedreigde als deze zaak aan de rechter zou worden gemeld, antwoordt hij dat Van den Bergh hem moet aanspreken en niet zijn vrouw die in de winkel werkt. Is niet in het huis van Van den Bergh geweest, heeft geen ruzie gehad of dreigementen geuit. Van den Bergh heeft zelf de deur geopend en gezegd dat hij zich voor het gerecht van Gouda niet kon verdedigen. Ontkent zich bij Jan Jacobsz van Staveren voor koopman in oud ijzer, lood en koper te hebben uitgegeven. Heeft de ijzers twee nachten in huis gehad, zijn vrouw heeft hem daarmee zien binnenkomen. De spa drie jaar geleden gekocht te Schoonhoven om klei te kloppen en laten repareren bij Van Staveren, maar niet teruggehaald omdat hij het geld van het oud ijzer weer had moeten geven. De spade komt niet uit de tuin van Van den Bergh. Ontkent de drie ijzers door middel van inbraak bij Van den Bergh te hebben gestolen. Is 28 oktober 1713 bij Jacob van Staveren geweest en aan diens vrouw een schroef, zonder plaatdraad, verkocht. Heeft de schroef 7 jaar geleden gekocht van Job op St. Jacobserf. Vraag: is het niet dezelfde schroef die Hage van der Kint aan zijn huis gezien heeft toen hij daar een ton pijpjaarde bracht van de baas Jacob Ariensz Middelmeer? Verdachte weet niet wie Hage van der Kint is, er is door hem ook geen pijpjaarde gebracht. De schroef waarmee hij toen werkte is niet de schroef die hij aan Van Staverens vrouw verkocht heeft. maar die zijn vrouw kocht bij Claes de Smit op de hoek van St. Jacobserf in 1704. Van Staveren had geen geld om de schroef te kopen. Ontkent uit de winkel van Gerrit de Bruyn op de Karnemelksloot op 27-10-1713 enige schroeven gestolen te hebben. Kent noch De Bruyn, noch diens winkel. Heeft zijn vrouw de tweede schroef niet verkocht aan Anthony van der Sweer? Indien het de ene schroef niet was, dan moet het de andere geweest zijn. Zijn vrouw heeft wel Van der Sweer gesproken. Heeft op 29-1-1714 een vorm door zijn zoon Crijn Crijnen Verveen te

koop aangeboden aan Crijn Veverlo, vormgieter. Hoe lang is het geleden dat zijn zoon Crijn Crijnen Verveen een theeketeldeksel met toebehoren, aan Van Veverlo heeft verkocht en voor hoeveel geld? Verdachte weet dit niet, evenmin hoeveel geld zijn vrouw hiervoor van dezelfde Van Veverlo enige dagen tevoren heeft ontvangen. Op de vraag hoelang het geleden is dat hij door Aeltie Nouwen aan Veverlo 20 pond koper in een linnenzak tegen 6,5 stuivers per pond heeft verkocht en hem het geld in de Aaltje Baksteeg heeft gegeven, wordt ontkennend gereageerd. Op 25 maart wordt verdachte geconfronteerd met Aeltie Nouwen; hij blijft een en ander ontkennen. De Rijnse schipper heeft de zak met koper aan Aeltie Nouwen gegeven om te verkopen. Aeltie Nouwen heeft het geld op de bank gelegd, hij heeft het later aan de schipper gegeven. Weet niet hoe het koper aan zulke kleine stukken is gekomen. noch hoe de kanten van de uithangborden daarbij kwamen. Op 25 maart nader ondervraagd: bekent het gekregen te hebben van een schipper van de Rijn om het te verkopen. Geconfronteerd met zijn vrouw Mary Lamberts blijft hij alsnog ontkennen. Weet niet of dit hetzelfde koper is dat hij bij Willem Proefhamer heeft laten veilen of een andere partij die Proefhamer niet wilde verkopen (in de marge: dit artikel vervalt). Bevestigt te weten dat zijn vrouw op 29 november 1715 een deksel aan Van Veverlo heeft verkocht. Hoe is hij hieraan gekomen? Want op 28/29 november is uit de zomerkeuken van mevrouw Storm ontvreemd: een zeildoekskleed, dweilgoed, een geelkoperen ketel van binnen vertind met ijzeren hengsel en poten met geelkoperen deksel, koperen schuimspaan, twee gewichten van lood tot een braadspit; een paar blauwe lederen muilen, een boezelaar en trekmut, en ca. 3 jaar geleden: 8 kussens, een sitsen schoorsteenkleed, twee tafelkleden, twee handdoeken, een sitsen zak, nog niet opengemaakt, drie tapijtenkussens allen uit het zomerhuis. Hij kreeg het deksel op 30 november 1715 van Jacobus, de knecht van zijn vrouws neef Pieter van den Burgh, varende met een schuitje naar Amsterdam. Van den Burgh woonde te Vlaardingenvan Ontkent enig goed ten huize van Mevrouw Storm gestolen te hebben. Ontkent iets van het blauwe zakje af te weten Omdat hij het deksel niet eerder had, kon zijn vrouw het pas 30 november 1715 verkopen. Weet niet meer of zijn vrouw gevraagd heeft hoe aan eten te komen. Voortgezet op 25 maart. Gevangene en zijn vrouw blijven bij hun verklaringen van 9 maart. Niet hij

heeft het deksel van de schoorsteen gehaald, maar zijn vrouw heeft gezegd, dat het deksel haar gebracht is om het te verkopen. Zij vroeg wel of er geen problemen konden komen. waarop hij antwoordde; het is van je eigen volk, daar komt geen schade van. Er was geen ander volk in huis, ook de gehele zaterdag niet. Heeft hij nog meer goed gekregen? Neen, Jacobus had slechts een stukje dweilgoed, dat hij gekocht had om over het schuitje te leggen, Heeft hij aan zijn schoonmoeder niet een pot met kleine koperen stukken gegeven om te verkopen aan Van Veverlo of nog een andere pot met stukken die Proefhamer niet wilde kopen, zodat Aeltje Nouwen hem de pot weer terugbracht in de Kuipersteegh? Antwoordt daarvan niets te weten. Geconfronteerd met Aeltie Nouwen. Zij blijft bij haar verklaring en gevangene blijft alsnog ontkennen Omdat zijn huis zo klein is, heeft hij het deksel naast de schoorsteen opgehangen. het dweilgoed op de bank gelegd. Had geen opdracht zijn vrouw het deksel en dweilgoed te laten verkopen. Hij heeft alleen zijn vrouw opdracht gegeven het deksel dat door Jacobus gebracht is te verkopen. Als het deksel verkocht moest worden voor goede vrienden, waarom moest zijn vrouw dan zeggen dat het haar eigen deksel was? Ontkent zijn vrouw hiermee belast te hebben. Weet niet precies hoeveel geld zijn vrouw voor het deksel heeft gekregen. Heeft het geld aangenomen, een gedeelte gehouden en de rest aan zijn vrouw gegeven. Heeft met Jacobus alleen over de verkoop van het deksel gesproken. Jacobus heeft geen vaste plaats afgesproken om het geld te halen. Weet niet hoe Jacobus in de stad is gekomen Heeft Jacobus enige jaren geleden leren kennen, ca. 10 jaar geleden is Jacobus als knecht bij Pieter van den Burgh gekomen. Pieter van den Burgh pleegt te Vlaardingen te wonen, hij kent de schuit niet, maar van den Burgh handelt in kool en peen. Jacobus vaart daar nog, maar hij weet niet of dat altijd zo was. Jacobus of zijn neef Van den Burgh kwamen wel bij hem als zij in de stad kwamen, ook als hij niet thuis was. Weet niets van een gesprek met Hendrik de diender tijdens de druiventijd in de Spieringstraat. Kent Gerrit Saarbrugge in de Spieringstraat niet, maar weet wel het hoekhuis; is nooit op de luifel geweest. Wanneer heeft Hendrik Saarbrugge (ook wel Verbrugge) hem met een breekijzer in de poort van de Oude Lommert zien staan? Weet de tijd niet precies. Hendrik heeft hem wel uit de poort van de Oude Lommerd zien komen, maar niet zien staan. Hij had geen breekijzer maar een stukje hout in

zijn hand, hij zocht naar zijn dochter. Tussen 13-4-1715 en 30-11-1715 was hij in Zeeland en Utrecht en soms en passant aan thuis, en leefde van zijn arbeid en het lijmen van schilderijen. Tussen 30 november 1715 en de tijd van zijn gevangenneming was hij in Zeeland, van 2 december 1715 tot februari 1716. Was een maand bij een zielverkoper, leefde van de opbrengst van wat kleding, en ging bij een schipper eten. Heeft in oktober 1715 achter het boterhuis lieren en beitels weggehaald, bij Maarten Blok naast het boterhuis enige beitels. Heeft niet via het huis van mevrouw De Vrije in het huis van Lestevenon ingebroken, want was toen in Zeeland. Ontkent op 19-11-1715 op het dak van het huis van de wed. Endenburgh op de Markt geweest te zijn, noch bij het huis van mevr. Van den Burgh, noch toen er brand uitbrak in de grutterij op de Haven, in het huis waar burgemeester Vrijenes op de Peperstraat gewoond heeft. Voortgezet 27 maart. Eiser stelt het volgende. Tussen 28 en 29 november 1715 inbraak ten huize van mevr. Storm aan de Potterspoort, diverse goederen waren verdwenen, o.a. een oudkoperen deksel (alhier getoond) door de dienstmeid, die het op 17 december door de koper die het gekocht had van de vrouw van Crijn Theunisz. Deze vrouw heeft bekend dat zij het deksel op 30 november van hem gekregen heeft om het te verkopen en om eten te kunnen kopen. Hij geeft voor dat het deksel door Jacobus, de knecht op de schuit van zijn vrouws neef Pieter van den Burgh, in huis is gebracht. Conclusies: het deksel is tussen 28 en 29 november gestolen; verdachte gaf op 30 noveber zijn vrouw het deksel om te verkopen; zij heeft het die avond verkocht en het geld thuis gebracht; de koper heeft het deksel op 1 december teruggebracht ten huize van mevr. Storm; verdachte heeft 's maandags de stad verlaten en is gevlucht, bekent dat hij gestolen goed heeft laten verkopen. Op veel vragen werden onvoldoende of tegenstrijdige antwoorden gegeven, ook verklaringen van derden waren tegenstrijdig met de antwoorden van verdachte. Zijn verklaring van 9-3-1716 komt niet overeen met de verklaring van zijn vrouw in confrontatie met haar op dezelfde

Eiser verzoekt verdachte zeer streng nader te ondervragen. Voortgezet verhoor op 31 maart. Bekentenissen van Crijn Theunisse Verveen: inbraak en diefstal van keukengerei en kleding uit de keuken van mevrouw Storm. Ook de twee eerdere inbraken heeft hij gepleegd. Gestolen goed

in een sloop gewonden en naar huis gebracht. Heeft de bout en ijzer bij Van den Bergh gestolen. Diefstal en verkoop van koperen stukken, ook via Aeltje Nouwens. In de winkel van Gerrit de Bruin schroeven gestolen en verkocht aan Jacob van Staveren en een aan een oud-ijzerkramer. Bekent dat hij 15 oktober 1597 bij vonnis van het gerecht is verbannen uit Holland voor 12 jaar wegens poging tot brandstichting met een stuk gloeiend ijzer op de gijzelkamer van het stadhuis om te trachten te ontsnappen. Is op 13 april 1715 bij vonnis opnieuw verbannen door Rijnland voor 12 jaar inzake diefstal en verkoop in Gouda van ijzer. Is op gezette tijden bij zijn vrouw Maria Lamberts geweest. Is op 29 november 1715 via de Raam, de Verlorenkost en de Vest bij de Potterspoort via het erf van mevr. Storm in de zomerkeuken gegaan en heeft genoemde goederen gestolen en onder de bedstede verstoppt. Haalde op 30 november eerst het deksel onder de bedstede vandaan en hing het aan de plank in de schoorsteen, gaf het zijn vrouw om het te verkopen; hij heeft 4 stuivers gekregen. Heeft op 2 december in Rotterdam alles verkocht voor 55 stuivers, behalve de boezelaar, gebruikt op reis naar Zeeland. Is vanaf 4 december te Middelburg vier weken bij een zielverkoper geweest, daarna naar Vlissingen tot 27 februari 1716; at beurtelings bij drie Zierikzeese hoekers (schippers). Heeft op 28 oktober 1713, buiten de Tiendewegspoort komende uit Woerden 's nachts in de winkel van de pijpmaker Gerrit de Bruyn twee vaststaande pijpenmakersschroeven losgedraaid en meegenomen en 14 dagen later bij Jacob van Staveren te koop aangeboden. Zijn vrouw heeft deze schroef aan Van der Sweer verkocht, omdat hij zijn eigen schroeven reeds had verkocht. De schroeven hebben wel 8 dagen in het water bij de baan gelegen en heeft aan zijn vrouw gezegd deze van zijn zuster te Woerden geleend te hebben. Heeft niet bij het gerecht van Rijnland bekend dat de ijzeren bouten bij Van den Bergh in de Stuitkade gestolen waren in najaar 1713. Heeft deze bouten later aan Van Staveren verkocht. Is nog wel eens in een andere tuin geweest maar vond niets. Vond in de wetering bij Trist een schouwkje en voer daarmee langs dezelfde tuinen. Had de theeketel te Rotterdam gekocht, het deksel is door zijn zoon verkocht, weet niet of zijn vrouw de buik of de romp kreeg om te verkopen, doch bekend de theeketel getrapt te hebben. Heeft enige jaren geleden enige koperen uithangborden gestolen in de Wijdstraat, op de Markt en op de Haven, ze in stukjes geslagen en een gedeelte aan Aeltje

Nouwen gegeven om ze aan zijn zoon Crijn de Lip te verkopen en het geld in de Aaltje Baksteeg gebracht. Aeltje Nouwens kreeg nogmaals een pot met stukken maar kon die niet verkopen en bracht die terug in de Vlamingstraat. Heeft ook de stukken van de uithangborden bij koperslager Moors willen verkopen. Is door een diender aangetroffen bij de Oude Lommerd, maar zocht toen naar zijn dochter en had geen breekijzer bij zich.

Getuige(n): (9 maart) Mary Lamberts: zij en haar man waren de hele zaterdagavond thuis. Op haar vraag: "hoe komen wij aan eten?", gaf haar man haar het deksel om het te verkopen. Volgens haar man kwam er geen narigheid van omdat - indien er naar gevraagd zou worden - ze moest zeggen dat het haar deksel was. Van de opbrengst heeft zij haar man geld gegeven.

In de marge: inzake diefstal in de Wijdstraat, de Markt, en op de Haven: koper verkocht door Aeltje Nouwens.

3-6-1716 blz. 139

Dader: Aert van der Pols, timmermansknecht en varensgezel, gediend bij commandeur Vlak, geboren te G, oud 26 jaar

Delict: Mishandeling, beroving, aanranding.

Verhoor: Is donderdag 14 mei 1716 met de nachtschuit naar Amsterdam gevaren. Was zeer dronken, weet niet geboerd of gevloekt te hebben. De schuit lag bij het Jagerstal. Er werd licht in de schuit gebracht; heeft mogelijk gezegd een zilveren gesp kwijt te zijn, die hij van een passant opeiste. Was zo dronken dat hij zich niets kan herinneren. Weet wel dat hij in slaap gevallen is nadat hij de zilveren gesp uit de schoen van de passagier wilde hebben. Wilde in Amsterdam de betreffende persoon om vergeving vragen, omdat hij hem kwalijk bejegend had. Is op 18 november 1715 in de Nieuwe Herberg geweest. Hij is in de haard gebleven, met de waard, de waardin, de zuster en de dochter. Zuster Catrina Jans Cort en de dochter zijn naar bed gegaan, en hij is met de waard en de waardin in de haard gebleven. De zuster heeft om de klapwaker geroepen toen hij naar boven ging om bij hen binnengelaten te worden. Hij is naar beneden gegaan, ook Catrina Jans van der Cort. Hij heeft haar gezoend, Catrina weigerde dat. Hij heeft haar geslagen. De klapwachter kwam. De waard wilde hem uit het huis hebben. Hij heeft hem aan de zaak Twist (of Trist) herinnerd. Bekent het geld dat de bakkersdochter van Nieuwerkerk die naast hem op de wagen zat, door Aldert Lansbergen

gegeven, terug heeft laten brengen.

Voortgezet op 12 juni (fol. 147v). Blijft bij zijn verklaring van 3 juni en zegt te willen geloven hetgeen de personen verklaren wat hij op 14 mei in de schuit zou hebben gedaan, maar dat hij zo dronken was dat hij alles vergeten is. Weet niet dat hij enige vrouwen op de Groeneweg toen de vroegwachters rondgingen, aangerand of op straat gezoend heeft.

Voortzetting op 20 juli (fol. 149). Aert van der Pols bekent ca. 2 à 3 jaar geleden met Dirck Theunisse Bloet in de Moordse Tiendeweg in de herberg De Prins te zijn geweest, waarbij een vechtpartij ontstond. Dirck Bloed (Bloet) weet niet of hij hem geraakt heeft. Aert van der Pols zegt dat Bloed achterwaarts in het water is gelopen en naar de overkant is gezwommen. Aert is al hinkende in de herberg gekomen. Aert van der Pols, geconfronteerd met Gerrit de Lange, is ca 2 a 3 jaar geleden bij Ariaantje, herbergierster aan de Coenecoop geweest met zijn broer, Gerrit de Lange, en Weyna de Lange. Kreeg tegen middernacht ruzie met Gerrit de Lange. Hij heeft het mes getrokken en De Lange heeft hem onder de arm geraakt. Weyna de Lange kwam tussenbeide, waarbij Weyna in de hand is geraakt. Bekent dat hij met Gerrit de Lange in de herberg de Rode Leeuw is geweest en aan hem De Lange heeft gevraagd om met zijn zuster vrolijk te zijn. De Lange weigerde dat. Hij werd toen kwaad en heeft De Lange bij de kop gepakt. Anderen zijn tussenbeide gekomen. Heeft toen niet met een mes gestoken. Zegt die kwestie samen te hebben afgedronken, maar toen De Lange wegging heeft hij hem in de broek gegrepen.

Voortzetting op 25 juli (fol. 150). Ondervraagd inzake het voorval op 14 mei 1716, zegt verdachte in de schuit gekomen te zijn, zijn schoenen losmaakte en dat hij een gesp kwijt was. Hij was zo dronken dat hij niet meer weet passagiers beschuldigd / bestolen te hebben, noch iemand kwalijk bejegend te hebben of zijn mes te hebben getrokken. Hoorde dat 's morgens van zijn kameraden. Ten aanzien van het voorval op Beijerse sluis, bekent hij dat Lijsbeth Pietersz langs de IJssel op het erf van de herberg kwam met twee andere vrouwen. Hij vroeg haar iets met hem te drinken. Zij heeft dat ook gedaan. Hij heeft Lijsbeth enkele keren gezoend. Ontkent haar onfatsoenlijk te hebben betast of geslagen te hebben. Om met haar naar haar huis te gaan, heeft haar ook een stuiver poortgeld gegeven, omdat ze geen geld had. Heeft haar toen op de Veerstal

opgewacht. Is hij twee jaar geleden in de hooibouwtijd omtrent melktijd in de herberg De Aspot van Jan Corn Mol geweest, toen Swaentje Pieters alleen thuis was en later Mol met zijn vrouw kwam aanrijden? Gevangene weet hier niets van, maar is daar vaker geweest om te drinken. Kent Swaentje Pieters niet en ontkent al hetgeen waarvan hij op 26 juni 1716 werd beschuldigd. Heeft van de Goudse kermis komende met Magdeleentje Aerts in de herberg De Rode Leeuw een pintje gedronken. Heeft haar wel lopend naar de Nieuwehaven bij de Stoep gezoend, maar haar niet onfatsoenlijk betast of geslagen of haar met zijn mes in haar mantel gestoken. Bij de Stoep waren enkele personen, een ervan sloeg zijn hoed van het hoofd en liep er mee weg. Hij is hem met zijn mes in de schede nagelopen. Die persoon liet de hoed vallen en hij heeft hem weer opgeraapt. Ca. 4 jaar geleden met zijn broer bij Ariaentje in de Swaen aan de Coenecoop gegeten. Ook Gerrit de Lange en zijn zuster Weyna de Lange waren daar. 's Avonds ontstond er een vechtpartij tussen hem en Gerrit de Lange waarbij Weyna tussenbeide kwam en in de vingers geraakt is. Gerrit de Lange liep weg en vluchtte de Buurtshuizen in. Heeft Weyna gevraagd haar broer te halen om de kwestie af te drinken. Ontkent Weyna met een mes bedreigd te hebben. Weyna is bij hem met het andere gezelschap in huis gebleven en hij heeft de andere dag met het gezelschap bij de bakker een visje gegeten. Heeft najaar 1713 de wagen van 12 uur van Gouda naar Rotterdam rijdende op de 's-Gravenweg Jaepje Woutersz op de wagen genomen. Van Rotterdam komende op de dijk Jaepje Woutersz weer naast zich heeft gezet, gepleisterd bij Van Manen en Jaepje niet bij de Nieuwerkerkse laan, waar zij woonde, afgezet, maar is doorgereden tot Kortenoord en naar de stad naar de herberg van Block, waar hij met Jaepje tot 9 uur is gebleven. Heeft haar tot aan de plaats van Trijt weggebracht en ontkent haar onfatsoenlijk te hebben betast. De wagen is door een ander weggereden. Heeft het geld door Aldert Landsbergen de volgende dag aan Jaepje laten brengen. Bij Trijt (Trist) is Jaepje alleen weggegaan. Kreeg 18 november 1715 in "de Nieuwe Herberg" waar hij logeerde, ruzie. Heeft aan de deur van de kamer van de zuster en dochter geklopt en gevraagd naar beneden te komen om te drinken. Ontkent de zuster geslagen te hebben, wel gezoend.

23-5-1716 blz. 143v**Dader:** Jacobus Isaaksz de Mol**Delict:** Diefstal.

Verhoor: Verdachte bekent dat hij het touw van de lastkleden aan stukken gesneden heeft, en in de kleermanden heeft getast. Heeft de zak boven op de manden aan stukken gesneden om naar geld te zoeken. Vond een sloop met f 5.10. Heeft 14 dagen daarvoor een half pond lood gesneden uit een goot in de Kees Faessens Rolwagensteeg en verkocht aan een loodgieter op de Hoogstraat. Twee jaar geleden druiven uit de tuin van Jan den Haan op de Turfsingel gestolen. Twee jaar geleden met Willem en Wout in de hoektuin van de Fluwelensingel aalbessen weggenomen. Toen Sijmen Ariensz het goud bij Tuinenburg gestolen heeft, lag hij te slapen en Mary Jans kan dat bevestigen.

Voortgezet op 5 juni (fol. 147). De verklaring van Krijn Verveen wordt voorgelezen. Bekent twee jaar geleden het lood tussen de glazen en de luifel van het huis Het Wapen van Moort op de Spieringstraat te hebben gestolen met Wouter en Willem van den Bergh. Drie jaar geleden met dezelfde personen en Simon Ariensz het lood tussen de stoep van het Glashuis.

(26 mei 1716) Crijn Verveen, gedetineerde in het tuchthuis. Hij wil ten dienste van de justitie inlichtingen verstrekken over enkele personen met het doel zijn gevangenisstraf in te korten. Jacobus Mol heeft ca. 2 jaar geleden het lood tussen de glazen en de luifel van het huis Het Wapen van Moort in de Spieringstraat gesneden, met nog een andere jongeman.. Drie jaar geleden waren Mol en nog drie anderen bezig met het breken van de stoepen van het gewezen glashuis op de Gouwe; zij namen de loden goot die tussen de stoep inlag weg. Heeft van anderen gehoord, dat Pieter Soudaen de hond op de zaagmolen van Hartman lever toegooide om het blaffen te beletten en toen barkoenen van de werf wegnam en verkocht in de stad. Pieter Soudaen en nog twee anderen hebben omtrent dezelfde tijd uit de tuin van Knijff 18 hoenderen gestolen en opgegeten.

23-5-1716 blz. 145**Dader:** Willem van den Bergh, geboren te G, 20 jaar, pijpmaker**Delict:** Diefstal.

Verhoor: Bekent 1 1/2 jaar geleden met Sijmen Ariensz bij de weduwe van Jan Teunen 4 bierkannen en 4 wijnkannen te hebben gestolen. Hij was zo dronken dat hij zelfs de volgende dag

niet wist waar het goed was. Sijmen en Koos Mol vertelden hem, dat de vrouw hem wilde onderzoeken en dat hij de vrouw had willen slaan. Uit angst de kannen weer teruggebracht. Is ook bij de Hanepraai geweest toen Pieter Willemse zijn broer, Maarten de pijpmaker, sloeg en de zilveren knopen van de hemdrok trok. Heeft de volgende dag 11 knopen opgeraapt en aan Maarten zijn vrouw gegeven. Heeft gehoord dat zijn broer Pieter en Koos Mol enige knopen verkocht hebben en in een bordeel in de Vogelenzang zijn blijven drinken. Hij is naar huis gegaan.

Voortgezet op 6 juni (fol. 147v). Bekent dat drie jaar geleden voor Pasen zijn moeder gehoord heeft dat zijn broer Pieter gestolen heeft uit de tuin van Van Heuven, en hem met een geknoopt touw hebben geslagen en daarna naar Zeeland is gegaan om naar Oost-Indië te vertrekken.

In de marge: Piet de zoon van Schilleback en Leen die bij Van Crimpens heeft gewerkt.

10-7-1716 blz. 148**Dader:** Jacob Hints, geboren te Altona bij Hannover, 36 jaar, voor de brand te Altona een factor, ongetrouwd**Delict:** Diefstal.

Verhoor: Bekent dat hij woensdag 8 juli binnen deze stad is gekomen. Dat hij dicht bij de Kerk een theeketel heeft gestolen en voor 15 stuivers heeft verkocht. Elders een regenkleed en voor 10 stuivers verkocht. Bij een Barbier een paar oude schoenen en een neusdoek meegenomen, de schoenen verkocht voor 4 stuivers, de neusdoek heeft hij nog. Voortgezet op 13 juli. Bekent op 8 juli 1716 uit Den Haag in Gouda te zijn gekomen. Na in een herberg bij de kerk wat gegeten en gedronken te hebben bij 't weggaan een koperen theeketel gestolen en verkocht voor 15 stuivers, elders een regenkleed, voor 10 stuivers verkocht en na het scheren bij de barbier bij het weggaan een paar schoenen gestolen en verkocht voor 4 stuivers. De neusdoek is bij hem gevonden.

Vonnis: Verbanning uit de stadsjurisdictie en -heerlijkheden voor 12 jaar; tevens betaling van de kosten van zijn gevangenschap en justitie.

z.d. blz. 152**Dader:** Gerrit Hendriksz, 28 jaar, schaapherdersknecht, geboren te Kootwijkerbroek, woonde in Lexmond, 2 jaar geleden gehuwd, nu gescheiden; koopt schapen van rondtrekkende herders**Delict:** Smokkel en diefstal van schapen.

Verhoor: Is ca. 1 jaar geleden hierheen gekomen. Heeft in de Goede Wagen te Gouda enkele keren geslacht. Aan Jan in De Aspot schapen verkocht, en geslacht. Waar de vellen zijn, wat de prijs is en of hij geld gekregen heeft weet hij niet. Heeft in IJsselstein gevangen gezeten. Bekent 22 augustus uit de herberg De Aspot te zijn gevlucht toen er een diender aankwam. In De Aspot ontving hij f 5.10. Ontkent twee schapen na zijn vlucht geborgen te hebben en ontkent dat hem 5 hamels te Ouderkerk ontroofd zijn. Ontkent voor pasen met schapen tussen de Reeuwijkse brug en 't verlaat te zijn geweest, of dat iemand hem die heeft willen afkopen. Weet niet of hij toen schapen had. Voortzetting op 29 augustus 1716 (fol. 153v). Verdachte kent Rietveld, verweier te Vianen, niet, maar Claes van den Kluys zegt verleden jaar nog bij zijn vrouw op Lexmond geweest te zijn. Weet niet of hij in de zomer of in de winter te IJsselstein gevangene was, en daar ontsnapt is, noch kleding heeft achtergelaten. Logeerde tijdens de kermis in De Dom. Is naar huis geweest, en de hospes gezegd dat hij naar Delft te ging, maar is niet gegaan. Ontkent dat de Waard in de Goede Wagen hem gezegd heeft een ander logies te zoeken, weet niet of hij in in de Goede Wagen tot vastenavond logeerde. Met kermis in de Goede Wagen 10 a 11 schapen verkocht, heeft ze van dezelfde schaapherder gekocht als de andere 3 schapen. Heeft de drie schapen op een Rijweg (terzijde land dat onder water ligt) gedreven en aan een ander overgegeven, die dezelve dag naar Wensveen (Waddinxveen) ging en bracht ze aan de Kleiweg. Is bij De Jonge in de stad geweest, ook met schapen in de herberg "De Vergulde Baars". Bekent 4 schapen door Jan Sterk uit de knip gehaald te hebben. Zou Jan bij de Aspot opwachten. Heeft ze om het hek in de Omloopkade gebracht en is weggegaan, kan niet zeggen of hij de schapen daarvandaan heeft gebracht of niet. Heeft bekend gezegd te hebben: "had ik het smokkelen maar gelaten". Heeft de 11 schapen gekocht van een lange kerel met een slim been. Voortzetting op 11 september (fol. 156). Verdachte ontkent ooit schapen verkocht te hebben aan Van Es, zoals van Es beweert in zijn verklaring aan Hendriksz voorgelezen. Ontkent met schapen bij de Uithoorn achtervolgd te zijn, hem geen schapen ontnomen zijn, en ook geen geld gegeven te hebben. Gevangene zal ter scherper examen worden verhoord. Gerrit Hendriksz van Brenen bekent aan Ary van Es drie schapen verkocht te hebben, die hij uit de stal van Bartelt Rijke boven

de kerk van Benschop gestolen had. In maart 1716 te IJsselstein daarvoor gevangen genomen. Aan Van Es nogmaals schapen en lammeren verkocht. Weet niets van de diefstal van schapen te Utrecht, noch te Uithoorn. Weet niet van wie hij de schapen die hij in de Gouwe Wagen slachtte, heeft gekocht. De schapen in de Baars (13 à 14 te Utrecht voor Pasen gekocht), zijn geslacht in de Gouwe Wagen. 2 ervan in de Baars verkocht, en 2 à 3 onderweg. Hij is met 5 à 6 schapen Stijn Casseschijn, waardin in De Knip in de Stoofjeskade tegengekomen. De 11 schapen waarmee hij in de Knip is geweest heeft hij de week voor kermis op Stolwijkersluis gekocht. Weet geen naam van de verkoper. Voortzetting op 12 september (fol. 157v). Verdachte bekent de drie schapen die door De Jonge uit de Honderd Morgen naar de stad zijn gebracht buiten Delft uit de weide te hebben gestolen op 14 augustus. Het schaap in de Knip geslacht is uit de weide gestolen. Zegt zijn schapedieverijen alleen uitgevoerd te hebben. Bekent buiten Schoonhoven uit de weide gestolen te hebben 11 ooien of lammeren. Er waren nog ca. 50 schapen in de weide. Toen hij daar aankwam stond het weidehek open. Heeft een jaar geleden één schaap te Rotterdam verkocht, dat hij van Rietveld gestolen had. Blijft verder bij zijn vorige bekentenissen. Buiten de poort van IJsselstein 2 lammeren uit de schuur en uit een schuur gestolen en verkocht aan Ary van Es. Heeft wel schapen gekocht van Frans Teunisz van Lakeveld nabij Lexmond, en van Bastiaan NN in Heicop, van Willem van Luynen te Vianen en van Max van Beek, steenbakker te Lexmond. Bekent 3 schapen te Delft gestolen aan Jan Mol verkocht te hebben op 14 augustus. De 4 schapen die 21 augustus aan Jan Mol zijn verkocht heeft hij in Boskoop gekocht.

Getuige(n): (2 september, fol. 155) Gerrit Silver, diender te IJsselstein, verklaart dat Gerrit Hendriksz tussen 10 en 11 maart 1716 ten huize van Jan Woutersz Middelcoop te IJsselstein bij de Benschopperpoort gevangengenomen te hebben en gebracht op het kasteel wegens diefstal van drie schapen van schaapherder Bartelt Rijke op de hofstede van Jan Cornelisz van den Hage boven de kerk op de zuidzijde van Benschop. Gerrit Hendriksz bekende aan Gerrit Silver, de diender, aan Jan Wouterse, de schaapherder, aan Bartelt, en aan de schout, dat hij die schapen gestolen had met hulp van twee personen. De schout gaf opdracht om verdachte naar het kasteel te brengen, waar hij via het secreet is uitgebroken, waarbij een blok,

een tabaksdoos en een lederen riem achterbleef. Gerrit Hendriksz zegt de 3 schapen niet van Bartelt Rijke maar van een onbekende persoon te hebben gestolen. Iemand in de herberg van Jan Wouterse zou over deze diefstal navraag doen. De herder loofde een ducaton uit als de schapen terugkwamen. Gerrit Hendriksz weet niet waar hij de gekochte schapen heeft gelaten.

In de marge: 3 à 4 daarvoor gestolen van ene Claes Bovenwater uit de schuur van Campland te IJsselstein, genaamd Nieuwpoort. Silver heeft Gerrit gezien in St. Joris. Zou de IJsselpoort uitgaan maar is via de Benschopperpoort gegaan. In de marge: Frans Teunisz van Lakeveld, Bastiaen NN, Willem van Luynen, Max van Beek.

7-5-1717 blz. 158

Dader: Jan Cornelisz van der Valcq (ook Valk), geboren te Gouda, 28 jaar, pijpmaker, wonende in het huis op de hoek van het Zwaanshalssteegje

Delict: Vechtpartij.

Verhoor: Zegt dat de schrobbeles van zijn moeder was. Er was een plank met schrobbeles en een of twee planken vlakbij zijn deur. Hij heeft 4 à 5 onbekende personen uit de steeg zien komen. De zon was al onder. Zegt niet te hebben gevochten of zijn mes te hebben getrokken.

Voortzetting op 14 mei (fol. 158v). Bekent dat hij op donderdag 6 mei om ca. 11.00 uur bij zijn moeder Neeltie Jacobs van Dalen op de Peperstraat kwam, waar enige jongelui bij een weduwe die onder de geboden zit waren. Zijn vrouw kwam ook. Hij heeft met het gezelschap jenever zonder suiker gedronken. Zijn vrouw is naar huis op het watertje bij 't Zwaanshalssteegje gegaan. Een eindje verder stonden planken (met poppetjes en schrobbeles) waar hij zicht op had. Enige personen uit het Zwaanshalssteegje kwamen en bij de planken bleven staan. Hij is naar deze lieden gegaan om te zeggen dat het zijn goed was. Heeft iemand een stoot en een klap gegeven. Toen deze terugsloeg heeft hij zijn mes gegrepen. Trijntie Lamberts en zijn vrouw kwamen tussenbeide. Hij was bang dat die personen de planken in het water zouden gooien. Als hij naar hen toeging, zouden ze wel weggaan. Omdat de persoon die hij sloeg niet viel, greep hij zijn mes uit zijn linkerbroekzak. Trijntie Lamberts en zijn vrouw hielden hem tegen. Hij maakte zich van hen los en heeft die persoon met het mes geraakt. Zag dat die persoon bloedde. Weet niet waarheen hij het mes heeft gegooid. Zijn vrouw huilde. Heeft de plank in huis gebracht en is naar Jan Coeman gegaan om een pijptabak te

stoppen. Is later thuis in slaap gevallen maar werd wakker van stemmen in huis. Zijn zuster Geertje was er ook. Zij huilde. Men zei: laten we naar Henk gaan. Geertje was er ook bij. Daar aangekomen bleek dat de beukmolen dicht was. In het huis van zijn moeder in de Peperstraat is hij door Hendrik, de diender, gepakt. De diender vroeg of hij de zoon van Kees NN was.

Getuige(n): Gerrit den Bremmer en Harmen Muys, met Jan Cornelisz geconfronteerd, zeggen dat hij de persoon van de vechtpartij is. Gevangene ontkent.

9-8-1717 blz. 160v

Dader: Gerrit Evertze van der Waert, alias Gerrit van Buuren, oud 60 jaar, geboren te Buren, schoenmaker, zonder vaste woonplaats, laatst gewoond te Brussel (B), getrouwd

Delict: Diefstal van kleding.

Verhoor: Zijn vrouw heeft een voordochter van 10 jaar en van hem een zoon van 1 jaar; zij is geboren te Brussel, 38 jaar, in Rotterdam in stilte van hem gescheiden en heeft een mandje met goed buiten zijn kennis meegenomen. Zij zijn 15 maanden bij elkaar geweest. Ontmoette haar in Amsterdam, en is met haar naar Rotterdam, Dordrecht, Antwerpen, Mechelen en Brussel gegaan en daar schoenen gemaakt en 15 weken later weer naar Rotterdam gegaan. Is 25 à 26 jaar geleden te Utrecht gezeseld en gebrandmerkt door de krijgsraad toen hij soldaat onder kapitein Hendrik Alee was, omdat hij gestolen goed verkocht had. Is ca. 17 jaar geleden ten tijde van de officier De Vroede te Amsterdam gezeseld en gebrandmerkt. Heeft ruim 1 1/2 jaar gevangen gezeten en is uitgebroken. Ca. 5 jaar later ten tijde van de heer Pancras weer gevangen genomen en veroordeeld voor 15 jaar. Is 15 maanden geleden vrijgekomen omdat zijn tijd om was.

Vervolg op 16 augustus. 's Maandags in de Vuilenbras geweest, en 5 valsspellers, ontmoet, te Haastrecht in De Zwaan geslapen, ook zondag en dinsdag, woensdag te Woerden in De Jaagschuit, donderdags te Utrecht, vrijdags in Gouda. In de Vuilenbras 6 nachten op een bank geslapen. Te Arnhem gezeseld en gebrandmerkt te Utrecht. Ontkent zaterdag voor Pasen in de herberg De Dom te hebben gelogeed en in de nacht van zondag op maandag met een mand met kleren door het raam te zijn weggegaan.

Voortzetting op 21 augustus. Verdachte blijft ontkennen in de herberg De Dom te zijn geweest. Zal scherper worden ondervraagd. Bekent

vervolgens in 1686 te Amsterdam te zijn verbannen, in 1698 binnenskamers gezeseld en in 1689 met de strop om de hals onder de galg gezeseld en gebrandmerkt. Ook te Utrecht en te Arnhem gezeseld en gebrandmerkt. Sedert 15 maanden uit het rasphuis ontslagen. Kan niet zeggen hoe hij aan de kost gekomen is. Vier getuigen beweren dat hij paasavond in de herberg De Dom logeerde en 's zondags met anderen daar dronk en speelde en met de hospes at. Is 's nachts via het raam uit huis geklommen met kleding van de hospes en ander goed. Gevangene blijft ontkennen. Mede gelet op zijn vroegere verleden en de getuigenverklaringen, zal gevangene onder geseling ter scherper examen worden gehoord. Verdacht blijft ter scherper examen alsnog ontkennen met pasen in De Dom gelogeed te hebben.

Voortzetting op 28 augustus. Verdachte bevestigt de stellingen van de officier. Bekent dat hij zich in Moordrecht, Haastrecht en in de Vuilenbras heeft opgehouden, en kleding heeft opgehaald bij zijn vrouw waarmee hij niet was getrouwd. Heeft daar 4 of 5 valsspellers ontmoet. Wilde in de herberg van Verbocking in de Willens slapen, kreeg geen toestemming. Is met de hospes van de herberg De Dom meegegaan om te overnachten. De hospes verklaarde dat hij dezelfde persoon was die voor pasen met wat kleding de herberg via het raam heeft verlaten zonder het gelag te betalen. Is in hechtenis genomen en bij confrontatie van getuigen feiten blijven ontkennen. Bekent in 1686 uit Amsterdam verbannen te zijn, in 1688 binnenskamers en op een andere tijd met de strop om de hals onder de galg te zijn gezeseld en gebrandmerkt, zo ook te Utrecht en Arnhem enige jaren geleden. In 1706 binnenskamers gezeseld en veroordeeld tot 15 jaar tuchthuis. Na 15 maanden ontslagen en nadien zich met zijn vrouw op verschillende plaatsen opgehouden, levende van de opbrengst van zijn handwerk en haar marskraam. Is vanwege zijn delicten diverse malen gestraft. Heeft onvoldoende bewijs voor de wijze waarop hij aan de kost gekomen is. Getuigen verklaren dat hij de persoon is die in De Dom gelogeed heeft en kleding gestolen heeft.

Vonnis: Uit alles blijkt dat hij een vagebond is. Verbanning voor 25 jaar uit de Holland, en betaling van de kosten van zijn gevangenschap en van justitie.

25-1-1718 blz. 163

Dader: Jan Pietersz de Voo, 19 jaar, geboren te G,

kleingarens spinner en varensgezel

Delict: Vechtpartijen.

Verhoor: Bekent op 19-1-1718 's avonds komende uit de Zak langs de Spieringstraat bij het Aalmoezeniershuis Jacob Jansz Pijpenseel en zijn vrouw te zijn tegengekomen. Behalve aalmoezenierskinderen voor het huis waren er geen mensen op straat. Omdat zij dronken waren liepen zij tegen elkaar aan waardoor de koeken op de grond vielen. Hij heeft Jacob Jansz een klap gegeven. Daarna ontstond er een worsteling. Hij bood Jacob 3 stuivers aan om een mes te kopen om te kunnen vechten. Jacob heeft hem niet geslagen. Later heeft hij Jacob weer geslagen en zijn mes gepresenteerd hetgeen Jacob niet aannam. Heeft Jacob wel in het gezicht geraakt en is heengegaan. Heeft later in de St. Anthoniestraat ruzie gezocht met een persoon die daar op straat was. Simon Meurs heeft hem belet die persoon te achtervolgen. Vervolg op 29 januari. Verdachte groet op woensdagavond 19-1-1718 op de Kleiweg iemand met de woorden "goede avond vriend", waarop deze antwoordde: "goede avond broertje".

Verdachte vroeg of hij "goede avond schelmpje" heeft gezegd. Heeft hem een klap gegeven. Deze persoon vluchtte de komenijwinkel in. Voor het huis van Simon Meurs op de Kleiweg vroeg hij Aldert Cruyskerken of hij een schelm was, waarop Aldert zei: Neen. Hij gaf hem een klap, greep het mes en wilde Aldert steken. Aldert weerde zich met zijn mes. Simon Meurs heeft hen met de luiwagen gescheiden. Aldert wilde niet met hem drinken, waarna hij Aldert opnieuw sloeg. Op de Haven voor de Appelton kwam hij Jan Jansz tegen, aan wie hij een pijp vroeg en kreeg. Een tweede pijp kreeg hij niet. Ook wilde Jan niet met hem drinken. Jan liep weg. Later is hij Jan nogmaals in de St. Antoniestraat tegengekomen. Hij wilde opnieuw vechten maar Jan liep weg. De verklaringen van Jacob Jansz Pijpenzeel op 22-1-1718 worden hem voorgelezen.

Getuige(n): Op 22 januari verklaart Jacob Jansz Pijpenzeel dat hij op 19 januari 1718 tussen 20.30 en 21.00 uur met zijn vrouw bij het Aalmoezeniershuis naar de Spieringstraat ging. De aalmoezenierskinderen en nog andere mensen waren op straat. Jan Pietersz de Voo liep hem in het passeren tegen de linkerarm, waarop hij antwoordde: "Is dat lopen?" Jan Piet kwam terug en gaf hem een klap, greep zijn mes en probeerde hem verschillende malen te steken, waarbij hij zijn arm raakte. Getuige zelf had geen mes. Jan Piet bood hem 3 stuivers aan om een mes te kopen. Bij

een worsteling heeft hij Jan Piet op de grond geworpen, heeft hem niet geslagen en weer overeind geholpen, waarna Jan Piet opnieuw probeerde hem met het mes te raken. Jan Piet gaf hem een mes, dat getuige aan een derde overgaf. Getuige had zijn "hoofbloken" uitgedaan en Jan Piet eiste zijn mes terug of hij zou er met zijn "hoofbloken" vandoor gaan. Daarna zijn ze uit elkaar gegaan. Later kwam hij Jan Piet weer tegen, zeggende: "Hond, gij zult een snee in uw bek hebben" en hem in de linkerwang raakte. Jan Piet heeft nog enkele keren getracht hem te raken. Thuisgekomen zijnde zag hij dat hij een scheur in de kleding had. Hij weet niet of Jan Piet dronken was. Heeft nooit eerder met hem iets te maken gehad.

11-2-1718, 16-2-1718 en 22-2-1718 blz. 167

Dader: Annetje Jacobs Verwey, vrouw van Cornelis Symonse Bloodt, voorheen weduwe van Joost van Leuven en Jan van den Bogaert, alias Anne Kiltingh, oud 66 jaar, geboren te Goverwelle
Delict: Niet genoemd.
Verhoor: Ontkent steeds de beschuldigingen tegen haar ingebracht.

11-7-1718 en 2-8-1718 blz. 167v

Dader: Johanna van Dijck, 29 jaar, geboren te Zwolle, linnennaaster, vrouw van Hendrick Jansz Knijf (of: Kuyper), wonende te Amsterdam in de Goudsbloemstraat in een poortje bij haar moeder Annetje van der Putten, weduwe van Van Dijck
Delict: Diefstal van schoenen en muilen.
Verhoor: Is op vrijdag 8 juli te voet van Amsterdam naar Gouda gekomen met Lena. Logeerden in de Rode Leeuw, met Lena's broer en nog een man. Verkocht haar rok voor f 3 en wat stuivers. Is 9 weken geleden ook hier geweest. Bekent de 6 paar muilen en een paar schoenen 's zondags ca. 10.30 uur bij een schoenmaker in de Korte Groenendeel gestolen te hebben. Wilde in de Naaiersstraat bij een messenmakerswinkel een knip (mes) kopen, maar kreeg op haar kloppen geen gehoor. In de Blauwstraat door een diender aangehouden, met de muilen en de schoenen in haar bezit. Verklaarde deze van iemand te hebben gekregen. Blijft later bij haar verklaring, die haar wordt voorgelezen. Eis: 25 jaar verbanning.
Vonnis: Zal binnenskamers worden geseseld en voor 6 jaar verbannen uit Holland. Alle kosten zullen op haar worden verhaald.
Schepenen verklaren dat de gevangene geen goederen heeft gehad waarop de officier de kosten

van gevangenschap en justitie kan verhalen. Gevangene heeft gezeten van 10 juli tot 2 augustus 1718.

23-9-1718 blz. 169v

Dader: Pieter Jansz Soudaen (Sudaen, Oudaen), geboren te G, 29 jaar, jager
Delict: Ruzie en vechtpartij.
Verhoor: Bekent dat hij op 9 augustus 1718 naar Pieter Eymertse van Waerden is gegaan om te praten over de aanleg van een bruggetje op de Vest. Pieter Eymertse hem o.a. toeriep: "Schurk". Waarop hij antwoordde: Indien ik een schurk was had ik wel wat gestolen in de drie jaren dat ik bij u werkte". Met zijn vrouw is hij via het Stenenpad, de Vest opgegaan, waar hij Pieter Eymertse bij de loods aantrof, en hem aansprak over de gedane uitspraak "schurk". Pieter Eymertse sloeg hem met een stok tegen zijn rechterbeen. Hij trok zijn mes met schede. Pieter Eymertse week achteruit en viel over de hennep. Verdachte wierp zijn mes weg en sprong over de hennep naar Pieter Eymertse, maar viel over de hennep op Pieter Eymertse. En zei: als ik u nu zou uitschelden, zoudt ge mij aanklagen! Hij heeft Pieter niet geslagen en is met zijn vrouw naar huis gegaan. Heeft Pieter Eymertse gevraagd met hem mee te gaan naar de notaris om een conditie te laten schrijven voor een overgang naar zijn erf, waarvoor hij f 4 per jaar wilde betalen, maar Pieter Eymertse weigerde dat en schold hem uit voor schurk. Hij heeft voor de woordenwisseling met Pieter Eymertse bij Geertje Timmer jenever gedronken. Op 5-10-1718 wordt Soudaen geconfronteerd met getuige en bekend dat hij op 9 augustus 1718 bij Jansz Cluyt gedronken heeft nadat hij de woorden met Pieter Eymertse heeft gehad.
Getuige(n): Jacob Huygen en Trijntje Chielen van der Wandt verklaren op 15 september: Gevangene is met het mes uit de schede op Van Waerden toegeschoten. Van Waerden had al een stok gezocht en hield die in de hand. Nadat zij uit elkaar gehaald zijn, heeft Pieter Jansz het mes in de schede gestopt en weggegooid. Verdachte herinnert zich niet het mes te hebben getrokken, maar wil de getuigen wel geloven, met als reden, dat hij bij Geertje met nog 2 andere personen acht halfjes jenever heeft gedronken, nadat hij een paard uit het water had gehaald. Blijft beweren dat Van Waerden hem voor schurk heeft uitgescholden, immers door eerdergemelde dronkenschap heeft hij dit zo opgenomen. Van Waerden sloeg hem eerst voordat hij het mes trok.

Herinnert zich niet dat hij Van Waerden bedreigd heeft op de Vest. Enkele vrouwen hebben hen beiden uit elkaar gehaald.

3-12-1718 blz. 171

Dader: Gerrit (Ooms) Cornelisz van der Haes, 24 jaar, van Waddinxveen

Delict: Vechtpartij.

Verhoor: Is vrijdag 25 november in de Amsterdamse nachtschuit aan de omslag gekomen met Fons de Kievit, en zijn neef op de Raam, Kees IJcken in een slaapstee op het Jaagpad, Hannis in de Robaarsteeg met het blauwe oog, Claes Jansz in de Keizerstraat tegenover de Komijnsteeg, Cornelis van Crimpen op de Singel bij Potterspoort, Creliis, de zoon van de Oude Jan Vis bij de Winterdijk, Koos NN allen matrozen op het schip Kampen onder commandeur De Wijs. Er waren voor hem twee onbekende Oostindiëvaarders in de schuit en een Oostindiëvaarder uit Boskoop. Hannis vocht met een bootgezel van Rotterdam toen de kaars uitging. Hij heeft de vuurpot gehaald en is het water gevallen. Heeft horen zeggen dat Kees Eycken het volk opdracht gaf bij de brug te komen. Had een hoge muts op en een zeildoeks wambuis. Bekent op 6 december dat hij in februari 1718 in grote woede zijn vrouw met een mes in haar been heeft gestoken, nadat zij al het goed uit het huis had gehaald.

Vonnis: Schepenen verklaren de bovengemelde verklaring aannemelijk en ontslaan de gevangene uit zijn detentie, houden echter de zaak in de schuit aan.

17-1-1719 blz. 172

Dader: Gijsbert Cornelisz Prins, 22 jaar, geboren te G, pottebakkersknecht bij de pottenbakkerij van Cornelis de Ridder op de Raam

Delict: Diefstal van oorbellen.

Verhoor: Verdachte bekent dat hij op derde kerstdag 1718 's avonds via de Zeugstraat richting Tiendeweg twee vrouwen ontmoette. Nabij de Franse school heeft hij de oorbellen en de oorlappen van het hoofd van de jongste getrokken en is via de Patersteeg naar huis gegaan. Naar de weduwe van Lambint gegaan om de "gevonden voorwerpen" te veilen. De weduwe wilde hem *f* 1 geven en de bel drie dagen bewaren totdat er verhaal zou komen. Ook naar de zilversmid Van Geel gegaan om de bel te verkopen. Van Geel wilde de bel ook drie dagen houden. Donderdags naar Rotterdam in een zilversmidwinkel de bel

verkocht. De steentjes werden eruit gehaald en voor het goud ontving hij 37 à 38 stuivers. De oorlappen met de krulletjes heeft hij weggegooid, menende dat het koper was. Grietje, de weduwe van Jan Leendersz de Jong op de Zeugstraat, vroeg hem of hij de bellen op de 3e Kerstdag genomen had vlakbij de Franse School. De weduwe had de bel aan Grietje gegeven voor *f* 1. De oorlappen met de gouden krulletjes aan Grietje gegeven voor *f* 1. De andere bel te Rotterdam had verkocht. Grietje heeft hem en Dirk Slangenburgh naar Rotterdam gestuurd om de bel terug te halen, doch in de zilversmidwinkel zei men dat de bel in stukken was geslagen. Op 21-1-1719 blijft hij bij zijn verklaring.

29-1-1720 blz. 174

Dader: Crijn Teunisse Verveen, alias Veentje, geboren te G, 47 jaar, pijpmaker

Delict: Ontsnapping uit het tuchthuis, diefstal en bedelarij.

Verhoor: Is op 14-4-1716 veroordeeld met het koord om de hals te worden gegeseld en met het stadsteken te worden gebrandmerkt. Dit vonnis is op 17-4-1716 uitgevoerd. Ook veroordeeld tot het tuchthuis voor de periode van 50 jaar. Is opnieuw gevangen genomen, omdat hij 3/4 jaar geleden uit het tuchthuis met medewerking van Jan Maerling is ontsnapt. Hield zich op te Woerden, later te Dordrecht en verdiende geld met lijmen van schilderijen en het schoonmaken ervan. Is met vrouw en dochter na de Moordrechtse kermis naar Amsterdam gegaan. Is teruggekomen met zijn vrouw en heeft zich opgehouden in Utrecht en leefde van werken en bedelen. Is slechts vier keer in de stad geweest. Bij de vrouw van Wildenburg is goed gestolen. Susanna (of: Sanne) Peeken uit de Lemdulsteeg heeft horen zeggen dat hij het goed samen met een Engelsman heeft gestolen. Heeft Dordrecht moeten verlaten omdat hij het burgerschap aldaar niet kon kopen. Ontkent de Schoonhovense post te hebben ontmoet en dat hij toen enig goed op zijn hoofd had. Vervolg op 5 februari. Bekent dat hij Gijsbert van Leeuwen in september 1719 bij de Grote Schans heeft ontmoet. Is in 1695 in dienst geweest op een bombardeergaljoot. Van Leeuwen heeft hem ham, rundvlees en wat boter gegeven. Bij terugkomst zou Verveen een ducaton krijgen. Na de reis heeft hij Van Leeuwen te Amsterdam, en ruim 8 jaar geleden ook te Haastrecht en bij de derde reis nog eens over de ducaton aangesproken in september 1719 bij de Grote Schans. Van Leeuwen zei van

niets te weten. Van Leeuwen heeft bij de IJssel zijn mes getrokken, een appoint (invalide soldaat) uit de Schans was er bij. Verveen heeft van Leeuwen gevraagd "Geef maar zoveel als ge kunt". Ontkent dat Van Leeuwen hem twee stuivers heeft toegegooid. Van Leeuwen nodigde hem uit wijn in de Schans te drinken. Er was geen drank, toen met van Leeuwen naar het kroegje bij de Langeweg gegaan om jenever te drinken. Vrouwen zeggen dat Van Leeuwen daar 's nachts geslapen heeft. Verveen heeft Van Leeuwen gezegd: "Uw drank heb ik niet van node, ik moet mijn geld hebben". Van Leeuwen trok zijn mes en gooide een muntstuk op de vloer om de dienaars van Woerden te halen. Hij heeft het muntstuk opgeraapt en de vrouw gegeven voor de vertering. Wat overbleef kreeg hij terug. Kreeg van de vrouw nog wat stuivers op last van Van Leeuwen.

Getuige(n): Op 1 februari verklaart Mary Lamberts, vrouw van Crijn Verveen, gehoord de verklaring van Lijsbet Carels, met Lijsbet over gestolen goed te hebben gesproken. Haar man maakte hierover woorden. 's Avonds jenever gedronken en 's morgens een mutsje gehaald. Sanne Peeken drankgeld gegeven. Alle drie dronken geweest. 's Avonds met haar man geslapen, Sanne op de vloer geslapen. Haar man is ca. 5.30 uur opgestaan en om ca. 6.00 uur teruggekomen. Is in die tijd ook aan de stal van Donselaar op de Verlorenkost geweest, later op de Gouwe om Donselaer te spreken.

12-7-1720 blz. 176v

Dader: Grietje Hendrikse van Louwenburgh, vrouw van Lodewijk Selanda, geboren te G, 45 jaar, speldewerkster

Delict: Heling.

Verhoor: Bekent van 10 op 11 juli 1720 om 01.00 uur langs de Kleikade van de Sluipwijkse molen met twee van haar kinderen, Marij van 13 jaar en Hendrik van 9 jaar, naar de stad te zijn gegaan. Op een vraag van een diender zei ze een ketel, die zij gekregen had van een bakker te Sluipwijk, ter reparatie weg te brengen, maar zei later deze van haar man Lodewijk te hebben gekregen. Heeft 's nachts in een hooiberg tussen Bodegraven en Zwammerdam aan de Lage Zijde geslapen. Heeft toen van haar man deze ketel gekregen om die te verkopen. Er zou geen narigheid van komen. Bekent dat zij sedert 12 mei 1716 met haar man en drie kleine kinderen de stad is uitgegaan, en omdat zij zich nergens konden vestigen, is ze naar Frankfurt gegaan om naar Zwitserland te gaan,

waar haar man vandaan kwam. Is bij Frankfurt terug gegaan en te Kortenaar is haar 3,5-jarig zontje Frederik gestorven. Heeft ca. 1 jaar gereisd, en sindsdien met man en kinderen rondgetrokken. Heeft haar man een heel jaar niet gezien en bij toeval hem weer met pinksteren op de Stolwijkse kermis getroffen, later weer in Zwammerdam, waar zij de ketel van hem kreeg. Blijft op 19-7-1720 bij haar verklaring. Bekent nog dat de man haar vroeg of zij en haar kinderen geen hemden hadden, waarop zij van haar man de ketel kreeg om die te verkopen en voor het geld hemden te kopen.

16-8-1720 blz. 178

Dader: Maria Benjamins Dammans, geboren te G, 17 jaar, dienstbode

Delict: Diefstallen.

Verhoor: Heeft zich voor meid verhuurd op 20 juli 1720 bij Johan van Zeller, woonde eerst bij de tabakverkoper Lodijn. Heeft 25 juli uit een kleerkast op de achterkamer een rok en tabbert met geelachtige zijde gevoerd gestolen en bij Hille Diependijck, substituut inbrengster, gebracht voor *f* 10. Nogmaals twee tabberden voor *f* 10, waarop 4 stuivers voor het inbrengen werd ingehouden. De lommerdbriefjes gekregen. Op 2 augustus 1720 twee vrouwerokken voor *f* 5 minus 1 stuiver voor inbreng. het lommerdbriefje gekregen. Op 5 augustus twee witte gestikte vrouwenrokken, voor *f* 3 .10. Op 8 augustus uit een kist op de kelderkamer een gekleurde zijden rok, een blauwe zijden tabberd, voor *f* 8 minus 2 stuivers inbrenggeld, met lommerdbriefje. Op 3-8-1720 uit de gang naast de grote keuken een bierkan met zilveren lid het deksel afgedraaid, de kan heeft laten vallen alsof het een ongeluk was en het deksel verkocht aan weduwe Cromhout voor *f* 8.5.0. De volgende dag het deksel weer teruggehaald en het geld teruggegeven. Het deksel in een sluitmandje verstopt en later verkocht voor *f* 8.8.0 aan Van Geele. Op 7 augustus heeft vrouw Van Geele haar geroepen om het deksel op te halen opdat er geen ruzie van mocht komen. Het geld in 2 dagen gebracht en het deksel meegenomen en dit bij vrouw Van Liefens heeft laten wegen. Gekocht een snuifdoosje, voor *f* 3.1.0 en heeft gekregen *f* 5.5.0. Heeft de dochter van Van Zellen wijs gemaakte dat zij een andere kan had gekocht en dat het deksel daar weer opgemaakt werd. Heeft een kan gekocht heeft op de Hoogstraat en die gebracht bij Van Geele. Heeft nog 2 zilveren penningen verkocht bij weduwe Cromhout, weet niet meer

wanneer en voor hoeveel. Op 9 augustus uit de kist op de kelderkamer drie vrouwenrokken bij Hille gebracht en daarop ontvangen *f* 8. Het lommerdbriefje onder haar gelaten, nog een bruine rok, daarvoor ontvangen *f* 5, geen inbrengloon betaald. Op 10 augustus een rode japon voor *f* 7. Uit de kast op de achterkamer een blauw laken "surtout" met zilverdraadknopen en een lap stof, een vrouwenrok, een blauw ongemaakt schortekleed voor *f* 10 en *f* 5, geen inbrenggeld betaald. Op 10 augustus weggenomen twee servetjes, twee lapjes en bij haar moeder Annetie gebracht, omdat haar moeder haar om oud linnegoed had gevraagd. Zij heeft de sleutel van de porseleinkast 8 dagen in haar zak gehad en is gevangen genomen. Omdat ze bang was dat haar diefstallen zouden uitkomen, heeft zij haar mevrouw gevraagd 8 dagen naar Amsterdam te mogen gaan met haar oom uit Indië om voor haar een gouden ketting met zilveren beugel te kopen. Heeft dat verlov gekregen. Heeft de inbrengster wijsgemaakt dat het goed van haar moeder was. Heeft haar moeder Annetie wijsgemaakt dat zij het goed van een Oostindiëvaarder had gekregen en aan haar mevrouw dat zij goed van haar grootmoeder kreeg. Op 23-8-1720 blijft Maria bij haar verklaringen die haar worden voorgelezen.

31-10-1721 blz. 180

Dader: Adam Tijsz Verhoog, uit Leiden, 22 jaar, kaarder en vetspinder

Delict: Diefstallen.

Verhoor: Is een jaar geleden te Leiden getrouwd met Dirkje Ketelaer uit Leiden, spinster, heeft een dochttertje van ca. 3 maanden oud. Heeft te Leiden ca 5/6 weken gewoond in een huisje op de Uiterste gracht voor 10 stuivers per week, daarna in een huisje van 3 stuivers bij de Pottbakkerspoort voor ca. 4 weken. Daarna voor 10 weken te Utrecht bij Jacob den Amersvoorder bij de Witte Pomp bij de Catharijnestraat en gewerkt bij de klapmaker Michiel in de NN-steeg. Bekent 1 1/2 jaar geleden te Rotterdam gevangen werd genomen wegens diefstal uit de slaapstede in de Kikkersteeg samen met ene Arien NN en nog een persoon. Is eenmaal gehoord en binnen het stadhuis geseseld en door een tuchteling verklikt was, dat hij te Leiden zilveren hemdknoopjes had weggenomen van iemand die was gaan zwemmen. Heeft twee nachten geslapen bij Carel Cornelisz Voordewind. Gesproken met Jan Blommendael, een Kampenaar van geboorte, een vetspinder die hij te Leiden wel

ontmoet heeft en hier als spinner bij lange Arien achter het tuchthuis in het klooster, om werk heeft aangesproken. Bekent de zilveren knoopjes met roosjes heeft verkocht aan een leertouwer in de herberg te Haastrecht. Zijn vrouw vroeg hem waar die knoopjes waren; hij antwoorde dat er slechts drie waren en te Utrecht voor een stuiver per stuk van een liedjeszanger had gekocht. Heeft voor St. Nicolaas te Moerkapelle twee nachten met zijn vrouw geslapen. Ontkent aldaar in het huis te zijn geweest van Jacob van der Plas en daar geld en zilveren knoopjes te hebben gestolen of bij een ander huis ruiten te hebben gebroken. Is met de Bodegraafse schuit van Willem van Schenderen woensdag 22 oktober hier gekomen, twee dagen voordat hij onder Haastrecht is gevangen genomen. Dat hij een dag vroeger met zijn vrouw van Utrecht is gekomen. Ontkent tussen Bodegraven en de Schans uit het huis van Jan Pons twee zakken met linnen heeft gestolen. Zijn schoonmoeder Grietje Tromp, een schoonmaakster op de Uiterste gracht te Leiden, heeft zijn vrouw 16 stuivers gezonden toen zij te Utrecht in de kraam lag.

9-7-1722 blz. 181v

Dader: Simon van der Linden, 43 jaar, uit Nieuwpoort, tuinman

Delict: Belastingfraude.

Verhoor: Is op 8 juli om ca. 23.30 uur via de tuin van Bouwen Willemsz Boon op de singel gekomen toen Cornelis Jansz Mansvelder en Lambert de Keyzer, wakers van de Korte Akkeren voor de deur stonden. Is op 6 juli geweest te Stolwijk in het huis benedendijks en kocht bruintarwe in pinten. Is daarmee via de Nieuwe en Oude Veerstal tot op de singel bij de veerpont gegaan, waar hij door broodcontroleurs werd achtervolgd. Hij wierp het bruintarwe in de tuin van Bouwens Willemsz Boon en is via de Potterspoort en de Vlamingstraat naar zijn tuinhuis gegaan om daar te slapen en 's nachts zijn tarwe te halen. Met een bootje overgevaren, de tuin van Bouwen Willemsz Boon ingegaan. Toen hij wakers hoorde, liet hij zijn brood vallen en is alleen met de pot met het zakje meel weggegaan. Is door Cornelis Jansz, de waker, gepakt. Op 13 juli 1722 blijft Simon bij zijn bekentenis van 9 juli. Voegt toe dat de tuindeur dichtsloeg, heeft het slot met een mesje opengedraaid. Ontkent uit de tuin van kapitein Coveman gestolen te hebben. Geeft als reden op dat hij daar tuinman was.

4-9-1722 blz. 182v

Dader: Lodewijk Alemonsens (Allemondense),

geboren te Middelburg in Zeeland, oud 28 jaar, zonder beroep

Delict: Diefstallen.

Verhoor: Verdachte geneert zich met het verkopen van snijders. Is 6 à 7 jaar geleden getrouwd met Barben Cornelis, oud ca. 30 jaar; heeft een dochter van 5 jaar en een jongetje van 1,5 jaar; zonder vaste woonplaats. Ontkent tegen Hermanus gezegd te hebben dat hij de op de Jodenbreestraat woont en als een trompetter op een jacht voer. Was in het voorjaar omtrent de Goudse kermis op Beijerse sluis in een schuur met vrouw en kinderen, zijn zus Marij Alemondense, ook wel Lena Hendriks genoemd (wier man Hendrik is weggelopen), met Magteld Willems en Cornelis Willems, 14 jaar, de zoon van zijn vrouws zuster. Zijn zuster is in de kraam gestorven. Zijn vrouw heeft het mandje met textiel. In de kermisweek bij Hermanus de Koning een kamisool en broek laten maken en aan zijn neef heeft gegeven om het te verkopen. Zijn vrouw en zijn zuster bij De Koning hebben laten maken een mantel en rokken, die hij op 28 augustus heeft opgehaald, heeft twee stukken stof achtergelaten voor nog een nieuwe rok, alsmede het vershot en maakloon. Zijn vrouw heeft het sits van haar zuster geërfd, de stof van een opkoper gekocht voor 18 stuivers de el, te Amsterdam. Is te Gouderak door een diender gewaarschuwd, ook voorheen door landdrosten te Waddinxveen. Is nooit in hechtenis geweest, evenmin als zijn neef Cornelis Willemsz. Ontkent bij de wijven te zijn geweest, toen zij in de winkels op Beijerse sluis volgens zeggen wat goed stalen, noch in Gouderak bij Breuer. Heeft op Beijerse sluis een witte deken tot onderpand gegeven voor brood en bier en drank, Zijn vrouw heeft de beddetijken en het strijkijzer gekocht. Hij heeft het barbierstangetje gevonden. Op 12 september is verdachte nader ondervraagd; hij kan geen verklaring afleggen hoe hij in deze periode aan de kost is gekomen. Hij blijft bij zijn vorige verklaringen. Zegt in december 1721 met zijn vrouw, zijn zwager Hendrik, en zijn zuster Lena bij Emmerens van den Velde, vrouw van Glaudy Bouwman op de Ammunitiegracht in Den Haag gelogeerd te hebben, daarna ca. 6 à 8 weken bij Lena. De vrouw van Jan Niclaes Greve lag in de kraam. Weet niets van het goed dat daar is gebracht, de neusdoek verkocht aan Greve was van zijn vrouw. Zijn zwager heeft een paar fijn witte garen kousen aan Greve verruild voor gespikkelde serge kousen. Had wel een sluitmand in het logement, waar niets van belang in was. Is in Den Haag geweest om kruiden te verkopen en door

Emmerens onderhouden. Zijn vrouw noch zijn zuster zijn ooit in Den Haag gezeseld.

Getuige(n): Hermanus de Coning, meester kleermaker, verklaart dat de gevangene getoond op de Tiendewegspoort de persoon is die op 28 augustus een hemdbroek, een rok en mantel gehaald heeft. Voor het maakloon en vershot liet hij tot onderpand "charge de bois", om kleding te maken. Na de Rotterdamse kermis waar hij theater speelde, zou hij betalen. Enkele dagen eerder: charge de bois, sits, katoen voor een hemdrok, een oude hemdbroek door twee vrouwen gebracht, die volgens hem uit Leiden kwamen. Hij zou twee rokken maken, het derde stuk tot nader order heel houden. Hij kocht de voeringen voor de rok, de vrouw de witte baai. Als haar man, trompetter op een jacht, thuiskwam, zou betaald worden. Tijdens kermis bracht Lodewijk Alemonsens damast voor een kamisool en broek. Betaalde het maakloon. Als trompetter op een jacht verdiende hij 8,5 gulden. Lodewijk en zijn vrouw woonden te Amsterdam op de Jodenbreestraat op de vierde kelder van de Nieuwe Markt.

5-12-1722 blz. 185

Dader: Frans van Leboth, uit Antwerpen, 52 jaar, schoenlapper, weduwnaar van Mary NN, en Lijsbet Proufhamer, 51 jaar, van Rotterdam, linnennaaster, ca. 24 jaar geleden getrouwd met Hendrik van Loon, die kort daarna naar Oost-Indië is gegaan en na 1 1/2 jaar aldaar is gestorven; had een dochter Cornelia van Heel van een schipper die ook gestorven is; bij haar man een zoon, oud 24 jaar, wonende op de Zeil te Rotterdam, is kurksnijder, voorts een doodgeboren meisje van Claes Soete, die later met een ander is getrouwd en nog een meisje, nu 10 jaar oud, bij Anthony van Seyste, wijnkoper te Amsterdam

Delict: Moord of doodslag.

Verhoor: Lijsbet is vier jaar geleden bij Frans Liboth (Leboth) te Rotterdam gekomen, daarna naar Gouda. Frans is haar gevolgd en sindsdien leven zij als man en vrouw. Frans had een zoon van 25 jaar, en een dochter nu 15 jaar oud. Zijn zoon is drie jaar geleden in mei wegens haar weggegaan, de dochter Anthonia woont te Rotterdam, onderhouden door de katholieke kerk in de Zandstraat. Frans Leboth is sedert pinksteren ziek, zij leven van het geld dat zij verdient. Bekent Frans Leboth te Rotterdam al te kennen toen zijn vrouw nog leefde, hij haar naar Antwerpen wilde hebben om haar daar te trouwen. Zij eiste dat hij naar Gouda zou komen en een dag of vier later

kwam zijn zoon zeggen, dat de moeder was gestorven aan een kraambeen. Zij heeft gehoord dat haar lichaam door het gerecht is gelijkschouwd, maar weet niet waarom. Op vrijdag 4 december 1722 heeft Frans Leboth haar dikwijls gezegd bang te zijn dat zij hem zouden komen halen. Op haar vraag of hij schuldig was aan de dood van zijn vrouw, antwoordde hij neen, maar omdat hij zijn kind verlaten had en met haar was weggegaan. Zij heeft hem aangespoord weer te gaan werken. Hij wilde f 25 hebben om te kunnen vluchten, hetgeen zij niet had. Er ontstond onenigheid over het beddegoed en broek. Toen hij naar beneden kwam, zag zij dat Frans met een mes zichzelf de hals doorsneed en het bloed sprong tegen de schoorsteenpijp. Terwijl zij hem wilde helpen bezeerde zij haar hand aan het mes. Terwijl ze om hulp riep drukte ze met de linkerhand de wond dicht. Jacomijntje kwam binnen en zei dat er een barbier moest komen, een ander zei dat het te laat was en beter was terwille van de schande te vluchten. Zij, geheel bebloed, bracht het beddegoed en een sluitmandje bij Marij onder de Boog. Is om 1 uur weggegaan bij Hingetje, de groentevrouw op de Markt, en bij Krijntje op de Turfmarkt die haar bracht door de Vuilsteeg langs de Nieuwehaven en het Jaagpad, waar zij met een schuitje is overgezet. Is naar Hoorn gegaan. Men adviseerde haar daar terug te gaan als ze onschuldig was. Het mes was verroest en lag in het snuivertje onder een lepelhuisje. Zij gebruikte altijd een ander mes, hetgeen ze 's avonds weglegde. Op 7 december blijft Lijsbeth, nader ondervraagd, bij haar vorige verklaringen. Op 11 december bekent zij nog dat 18 jaar geleden het dode dochtertje geboren is. 14 à 15 jaar geleden heeft zij met Frans Libot een jaar omgang gehad.

29-5-1724 blz. 186v

Dader: Maria Colpert, vrouw van Jan van Cleef
Delict: Diefstal.

Verhoor: Verklaart dat de deur bij de de tuin van kapitein Taveman open stond. Zij heeft dit bij Taveman gezegd. De meid en de dochter zijn de tuin van Taveman ingegaan. De meid beweerde dat haar rok ook was gestolen. In de tuin vonden zij de rok. Er werd een spiegeltje vermist. Mevr. Taveman liet navraag omtrent het spiegeltje doen. Omtrent Kerstmis zag Maria Colpert het spiegeltje ten huize van Anthonie van Gogh en zij vroeg hem hoe hij daaraan kwam. Hij kocht het van Jan de NN. Ca. 4 à 6 weken geleden kwam zij bij Van Gogh en zag het spiegeltje wederom, zij wilde het

kopen om later aan Claes Bos te geven. Aan Lena Verburg en Caetie Haacks gezegd het spiegeltje gekocht te hebben van Van Gogh, maar van Claes Bos. Was bang bij thuiskomst onenigheid te krijgen, legde de hand op de mond. Liet het spiegeltje aan mevr. Taveman zien. Thuis verborg ze het spiegeltje, haar man vond het ergens en kort daarna kwam Claes Bos om het spiegeltje te kopen, omdat het van zijn moeder was. Anthony van Gogh kent Claes Bos, pijpmaker wonende in de Komijnsteeg, wel. Claes heeft hem rond Kerstmis een ovaal spiegeltje met vergulde lijst te leen aangeboden. Van Gogh wilde niet lenen, wel kopen, de koop ging niet door. Zijn grootje Marij Vermey was er bij. De spiegel bleef in de zijn huis. Maria Coppert vroeg hem hoe hij aan het spiegeltje kwam. Hij dacht toen dat er iets achter stak en bracht de spiegel terug, omdat hij niets met Claes Bos te maken wilde hebben. 8 dagen later vroeg Bos hem het spiegeltje te kopen, hij sloeg dit af omdat er over Bos gepraat werd. Zijn trimster Gijsbertie bood hem geld. Uiteindelijk de spiegel toch gekocht en opgehangen in zijn huis in de Komijnsteeg. Ca 4 weken geleden kwam Maria Coppert om het spiegeltje te kopen, zeggende tegen Lena Verburgh en Baertie Isaacq, alias de Bult, "Draagt er kennis van dat ik de spiegel van Van Gogh koop, die hij van Claes Bos gekocht heeft". Op zijn vraag antwoordde zij, dat zij thuis onenigheid zou krijgen en legde de hand op de mond.

Getuige(n): Op 30-5-1724 verklaart Claes Bos, dat hij ten huize van Anthonie van Gogh een spiegeltje en zes aarden Delftse schoteltjes te leen heeft aangeboden, omdat hij van zijn vrouw af was en weinig huisraad had. Van Gogh wilde dit lenen en vroeg ook om gordijnen. Van Gogh bood hem geld voor de schotels maar niet voor de spiegel. Enige tijd later vroeg Van Gogh hem de schotels en spiegel te komen halen. Bos deed dat. Acht dagen daarna kwam Bos aan Van Gogh zeggen, dat zijn tremster geld voor de spiegel bood en dat Van Gogh ze daarvoor wilde hebben. Hij hoorde dat Van Gogh de spiegel aan Maria Coppert had verkocht, hij is naar haar toe gegaan om de spiegel terug te kopen, omdat deze van zijn moeder was.

9-1-1725 blz. 188

Dader: Arent Jacobs, jood, gebpren te Plettenburg in Brandenburg (D), 20 jaar, zonder beroep, werkt als knecht

Delict: Diefstal of heling.

Verhoor: Kent het testamentje met zilveren slotje

hem vertoond en is afgepakt door de diender bij de Uiterste brug op de Haven. Kocht het testamentje voor *f* 2 van een onbekende persoon in een blauw kleed, en betaalde met stuivers en dubbeltjes. Is op 8 januari met de nachtschuit van Amsterdam gekomen, 3 weken onderweg geweest van Plettenburg, heeft van zijn vader *f* 12 reisgeld gehad. Heeft vader en moeder en 3 broers, wilde naar Dordrecht gaan omdat daar nog meer joden woonden; heeft gelogeed in de Lindemansteeg te Amsterdam. Is nooit eerder in Holland geweest. Voortgezet 12-1-1725: Kwam met de nachtschuit van Amsterdam op maandag 8 januari 1725. Is dezelfde morgen om 9.00 uur op de Westhaven geweest bij de Uiterste Brug, en heeft in een huis een kerkboekje met zilveren sloten weggenomen. In de Minderbroederssteeg werd hij door iemand gepakt, die hem het boekje afnam. Hij vluchtte. Hij is 3 weken geleden uit Plettenburg gekomen, zijn vader had hem *f* 50 om handel mee te drijven.

6-2-1725 blz. 188v

Dader: Arie Jansz Verbank, geboren te G, 24 jaar, pijpmaker en varensgezel

Delict: Geweldpleging.

Verhoor: Was op 29 januari ten huize van Evert Batramsz met zijn broer Joost Verbank. Bij het luiden van de poortklok kwamen Jan de Jong, zoon van de roeper, en Hendrik van Waes, binnen. Zijn zijn ca. 10.00 uur met elkaar weggegaan via de Kleiweg naar de Oude Rode Leeuw, en troffen daar een dorsman, Dirk Coeman en Fransje NN aan. Met elkaar uit de Rode Leeuw gegaan om ca. 11.00 uur over de Kleiweg, de Hoogstraat en de Regenboog naar de Korte Tiendeweg, waar ze Cornelis van den Bergh troffen. Met z'n achten gegaan via het Boterhuis en de Waag over de Trappenbrug op de Zeugstraat, waar het bruiloftsvolk was, de St. Antoniestraat in. Dicht bij de Kleiweg, achter het bruiloftsvolk, hebben Jan de Jong, Dirk Coeman en de dorsman geschraapt. Bij Evertse is niet afgesproken naar Rotterdam te gaan, wilde er niets mee te doen hebben vanwege nariigheid. Jan de Jong, een van de drie schrappers op de hoek van de Kleiweg, waar enig bruiloftsvolk stond, naar iemand sneed. Hij is naar de Turfmarkt gegaan en met hun vijven naar de Hoogstraat, de Regenboog, de Tiendeweg over de Zeugstraat langs het water op de Varkenmarkt. Daar troffen zij de 3 schrappers weer. Eén van de burgers van de wacht trok zijn degen en gevangene zag dat Jan de Jong naar die burger sneed. Ook Dirk Coeman was erbij betrokken. Er ontstonden

schermutselingen op de trappen van het stadhuis. Hij is met Joost Verbank, Fransje NN en Kees van den Bergh op straat blijven lopen tot het opengaan van de poort. Bij het gerecht (de plaats van terechtstelling) troffen zij Jan de Jong, Henk van Waes, en de dorsman en gezamenlijk hebben zij te Moordrecht een wagen gehuurd naar Rotterdam. Met hun vijven hebben zij het kostgeld ontvangen wegens de dienst bij de heren van Coperen, Hendrik van Waes de volgende dag. Kees van de Berg had geen dienst.

13-2-1725 blz. 189v

Dader: Joost Verbank, 24 jaar, geboren te G, een pijpmaker

Delict: Geweldpleging.

Verhoor: Is maandag 29 januari 1725 bij Evert Batrams met zijn broer Ary Verbank geweest, trof Abram Cijpers, de dorsman, waarschijnlijk uit de Groenendaal, tabaksnijder bij Jan Atkins in De Galei. Verder Frans den Dol uit de Vrouwesteeg, Jan Pietersz de Jong en Hendrik van Waes. Zouden deze avond wat rondlopen in de stad omdat zij de volgende dag naar Rotterdam zouden gaan omdat zij dienst hadden bij de heren Van Coperen. Joost Verbank is alleen gegaan naar de Oude Rode Leeuw, toen Dirk Koeman, die erg dronken was, binnenkwam met zijn broer Arie Verbank, Jan Cornelisz de Jong, Hendrik van Waes, Abraham Cijpers en Frans den Dol. Koeman vroeg of Joost Verbank hem wilde thuisbrengen naar de Varkenmarkt. Bleef daar een half uur en bij het weggaan kwamen zijn broer, Jan de Jong, Abraham Cijpers, Frans NN en Van Waes langs. Besloten nog even rond te lopen. Koeman ging mee. Zij zijn via de Nieuwe Steeg, de Kleiweg naar de poort gegaan en terug naar de Markt. Op de Korte Tiendeweg kwamen zij Cornelis van den Berg, tegen, die zeer dronken was, en Abraham Cijpers zei: "wij zullen hem bang maken". Abraham Cijpers schraapte. Van den Berg liep naar de Markt. Joost Verbank ging via de Waag en trof de anderen weer op de Kleiweg voor de St. Anthoniesteeg, waar strooi- en bruidsvolk liep om naar de Nieuwesteeg te gaan. Hij, Joost, stond bij de snijder Van Meurs toen bruidegom Pieter Schietspoel hem naar de drankfles vroeg. Heeft de fles teruggehaald en Schietspoel dronk en gaf de fles weer aan een ander. Het strooivolk ging naar de Nieuwesteeg, ook de anderen. Joost volgde en bleef achter de lantaarnpaal staan. De anderen gingen naar de Varkenmarkt. Hij is via de Kleiweg en de Markt naar de Hoendermarkt gegaan, toen

Van den Berg bij hem kwam en zag, dat Jan de Jong, Koeman, Abraham Cijpers, Van Waes, Frans den Dol en zijn broer Arie Verbank naar het stadhuis gingen om een pijp op te steken. Arie Verbank sprak met een burger: is dat fatsoen dat gij voor een burgerskind uw degen trekt, die niets kwaads doet. Jan de Jong sprak ook tot de burger, die de trappen opliep, en Jan de Jong hem volgde. Arye Verbank trok hem terug. Hij, Joost ging naar zijn broer om hem daar weg te halen en is bij hem gebleven op de Hoendermarkt. Hendrik van Waes stond bij die burger. Koeman zag dat anderen de trap opklommen aan de westzijde, maar teruggeslagen werden. Anderen probeerden dat aan de andere kant, maar werden ook afgeslagen. Hij heeft wel horen zeggen dat Jan de Jong met messen zou hebben gegooid. Zij hebben daarna de hele nacht door de stad gelopen tot de poort opening. Zijn naar Moordrecht gegaan om een rijtuig te huren om naar Rotterdam te gaan Koeman ging niet mee.

27-6-1725 blz. 191v

Dader: Lijsbeth van den Berg, weduwe van Pieter NN, oud 63 jaar, geboren te Utrecht, schoonmaakster

Delict: Diefstal.

Verhoor: Is 23 juni uit Rotterdam, wonende in de Pannekoeksteeg, naar Gouda gekomen. Sliep 2 nachten in de Hooiberg. Bekent dat een vrouw, Lijsie Cuypers bij haar is geweest. Deze vrouw heeft haar uit een winkel op de Nieuwehaven drie stukjes stof gegeven. Toen zij daarmee door de Vrouwesteeg liep naar de Turfmarkt is ze achterhaald. Ontkent enig katoen te hebben gestolen op zaterdag 23 juni uit een winkel op de Naaiersstraat, en daarmee is achterhaald. Voortzetting op 29-6-1725. Bekent dat zij op zaterdag 23 juni omtrent 14.00 uur op de Naaiersstraat een lapje katoen en een jak heeft gestolen. De vrouw heeft haar achtervolgd tot de Markt en het goed afgenomen. Heeft op dinsdag 26 juni op de Nieuwehaven uit de winkel drie stukjes stof gestolen en onder de voorschoot verstoppt. De man achtervolgde haar tot de Turfmarkt en heeft de stof afgenomen. Op 6 juli 1725 blijft zij bij haar verklaring dat zij al 3 jaar woont in een gangetje in de Pannekoeksteeg.

19-3-1726 blz. 192

Dader: Susanne Proufhamer (Proefhamer), alias Suzanne Pekken, weduwe van Gerrit van der Want (oud 76 jaar), geboren te G, oud 56 jaar,

pijpmaakster

Delict: Moord of doodslag.

Verhoor: Ondervraagd naar de plotselinge dood van haar man. Op zondag 17 maart 1726 kwam Gerrit binnen, en zei: "Ik ben zo kwalijk", ging naar de bedstee en legde zijn armen op de beddeplank. Zij mocht hem niet helpen. Is later uit het huis is gegaan om hulp te halen. Jan van Es, Lodewijk van Ceulen, Mais en Jan Joppen kwamen. Lodewijk en zij hebben haar man van de plank getild. Gerrit heeft 's morgens omtrent zeven uur lavas gebruikt, evenals zichzelf, maar Gerrit heeft het wat schielijk ingenomen. Vervolg op 22-3-1726. Bekent dat zij zondag 's middags met haar man vis heeft gegeten en ruzie kregen. Haar man uitging en weer naar huis kwam en aan Geertje vroeg of zijn hemd al droog was. Gerrit in huis kwam en tegen het kastje aanviel en naar de bedstee ging om te wateren. Zij zag dat hij niet goed werd en wilde hem helpen. Ze moest maar heengaan. Later weer naar hem toegegaan om hem te helpen. Hij heeft niet bij de haard gezeten. Zegt te bekennen hoe het echt is geschied. Haar man zat bij de haard, zij heeft hem geworpen tegen de kast en daarna op de beddeplank gegooid. Heeft hem daar zwaar toegetakeld. Haar man lag op zijn knieën op het bankje met de handen langs het lijf. Zij is toen Mais en Jan van Es gaan roepen. Vervolg op 26 maart 1726: bekent nadat haar man op 17 maart 1726 was weggegaan, weer terugkwam. Haar woning is in de Koekelstok in een poortje in de Vogelenzang. De eigenaar woont naar de straat toe en Geertje Jacobs naar de Zijl toe. Zij hoorde haar man aan Geertje vragen of zijn hemd droog was, daarna kwam hij in huis en hij eiste een zopie voor hem te halen, waarop zij antwoordde: "Hebt gij geen zoop genoeg in uw bast", zij stond daarop op en zei: "Kom aan, ik zal u zoop geven". Zij heeft hem beetgepakt en tegen de muur gegooid en toen hij zich naar de bedstee keerde hem zolang geslagen (geknuffeld) totdat hij gekopt was. Ze heeft de losse beddeplank stijf in de hals van de man gedrukt. Is toen bij de haard gaan zitten. Zij zag dat haar man het water liet lopen en toen zij naar hem toeging, zag dat hij koud was. Bekent dat het niet zo de bedoeling was geweest en zeer onthutst was. Heeft toen de burens geroepen omdat ze dacht dat haar man dood was. Mais Pieterse zei, Sanna, Sanna, wat hebt gij gedaan, waarop zij antwoordde: gelooft gij dat ik het gedaan heb? Jan van Es een mes vroeg, maar zij zei dat haar man zich nooit verhangen kon omdat zij wel beter wist. Zij en Lodewijk hebben

hem uit de bedstee gehaald en uitgekleet. Bekent dat haar man haar wel 1000 maal gezegd heeft, die beul van Haarlem zal nog geld aan u verdienen, en zij daarop dan antwoordde: "dan zal ik het eerst aan u verdienen en ik zal het eerst op uw bek slaan en dat zulks ook nog op diezelfde dag gezegd is. Bekent dat zij hem ook menigmaal wel gedreigd heeft hem de hals te breken en hij haar. Op 28 maart 1726 is de gevangene haar verklaring van 26 maart voorgelezen; zij blijft alsnog bij al hetgeen daarin is gesteld, zonder daar van iets bij of af te doen. Zegt niets anders te verzoeken als dat zij gevangene een kist en de aarde mag hebben.

24-5-1726 blz. 195

Dader: Maerten van Avesaat, geboren te G, 27 jaar, pijpmaker

Delict: Geweldpleging.

Verhoor: Zegt 1 1/2 jaar getrouwd te zijn met Willemijntie van Vest; zij woonden samen 8 weken in de Molenwerf. Zij ging weg en is na 10 weken teruggekomen, woonden 6/7 weken samen op het Ruiterserf. Is weer weggegaan wegens ruzie en woonde later op het Ruiterserf in een ander huis. Hij is op 21 mei ten huize van Lambert Stoute op de Raam geweest om naar zijn vrouw en 2 kinderen te gaan. Zijn vrouw smet hem de deur uit. Later weer gegaan, maar Lambert Stoute vertelde dat zijn vrouw niet thuis was. Hij is naar achteren gelopen en tegen een snuiver en tafel met theegoed gelopen. Toen Lambert hier iets van zei, heeft hij zijn mes getrokken en Lambert enkele malen gesneden, waarbij Lamberts hand bloedde. Heeft bij het weggaan de ruiten stukgeslagen en een waterpot kapotgeslagen en de stukken door de puiglazen naar binnengegoot. Omdat hij door een aantal jongens werd gevolgd, achtervolgde hij de jongens met zijn mes via de Lange Willemsteeg naar de Gouwe bij de Krabbelenbrug. Het mes werd hem daar afhandig gemaakt. Op 31 mei blijft verdachte bij zijn verklaring van 24 mei die hem wordt voorgelezen.

31-5-1726 blz. 196

Dader: Christiaan Kalkhuysen, oud 40 jaar

Delict: Niet genoemd.

Verhoor: Bekent, nadat hem het vonnis van 15-7-1712 is voorgelezen, bekend te zijn met de inhoud ervan; hij wilde om die reden naar Indië. In dienst heeft hij een stijve arm gekregen en is teruggekeerd en heeft zich bij zijn gezin gevoegd voorleden Goudse kermis.

17-6-1726 blz. 196v

Dader: Lijsbeth van der Heyde, geboren te Antwerpen (B), 18 jaar, en Annetje Wouters, weduwe van Niclaes van den Heyden, geboren te Antwerpen (B), ca. 66 jaar

Delict: Diefstal.

Verhoor: Lijsbeth bekend van Rotterdam hier te zijn gekomen met een onbekende oude vrouw, die zij bij de poort van Rotterdam aantrof. Een man met een pruik op bood haar een zopie aan. Het beursje met wat geld is van haar. Heeft geen katoen gekocht, is in een winkel in de Peperstraat geweest, waarna zij naar de poort is gebracht. In een winkel kon zij het over de prijs niet eens worden, heeft daar haar valies vergeten en is teruggegaan. Met de oude vrouw in een andere winkel wat gedronken en daar hoed en neusdoek laten liggen. Terugkomend bood de man met de pruik haar een zopie aan. Is daarna gevangen genomen. De oude vrouw is haar stiefmoeder, haar vader is Niclaes van der Heyden. Annetje bekend 8 dagen geleden van Antwerpen per schip te zijn vertrokken, is spinsters van beroep, en zoekt hier werk. Hebben beiden op 14 juni in Rotterdam een strooien hoed gekocht. Ontmoetten onderweg een man met pruik, over de schouder een stok met reiszak. Zij heeft 's avonds buiten op een bank gezeten en Lijsbeth is met de man meegegaan. Bekent de stiefmoeder van Lijsbeth te zijn. Haar eerste man heet Hendrik Dirks en haar tweede man Niclaes van der Heyden, deze is al 10 jaar dood.

17-7-1726 blz. 197v

Dader: Cornelis Pieterse den Haen, geboren te G, pijpmaker, ook wel Oostindiëvaarder, tussen 17 en 18 jaar oud, heeft te Amsterdam omtrent vorige kerstmis dienstgenomen om met het schip Leiden naar Oost-Indië te varen

Delict: Beroving en aanranding.

Verhoor: Ontving twee maanden gage van de Compagnie, heeft een transport gepasseerd aan de scheepsuistruster van *f* 150, ontving daarvoor *f* 80. Is niet gaan varen omdat hij geen zin had. Bekent op 1 juli om ca. 3 uur beneden de Dijk naar Moordrecht Dirkje Blom, vrouw van Cornelis Jaersvelt, beroofd en geslagen te hebben. Omdat Dirkje hard schreeuwde liet hij haar los, omdat hij wist dat hij zoiets niet mocht doen. Kende Dirkje wel, heeft haar niet op de dijen geslagen. Ontkent gehoord te hebben dat haar dochter wel geld bij zich zou hebben. Is haar niet verder gevolgd, maar naar de stad gegaan. Later: bekend Dirkje Blom omvergegooid te hebben. Dirkje zou hem slaan als

hij haar niet losliet. Hij heeft haar toen geslagen en en de poging om geld uit haar zak te halen, mislukte. Dirkje riep: ik heb geen geld in mijn zak, schurk, wat wilt gij hebben. Beweert niet gehoord te hebben dat Dirkje gezegd heeft dat haar dochter wel geld had en ontkent haar toen geslagen te hebben. Bekent op 6 juli 's morgens om 9.00 uur tussen het Gerecht en deze stad benedendijks met een vrouw uit Moordrecht te hebben geworsteld, waarbij zij op de grond viel, om haar van een doosje te beroven. Daarop antwoordde zij: laat mij op, ik zal je alles geven. Opstaande, riep zij: dief, dief, dief. Hij is toen richting Moordrecht gegaan, is teruggegaan en heeft haar het doosje teruggeven. Had geld nodig omdat hij die week niet had gewerkt.

Op 20 juli blijft verdachte bij zijn verklaring van 12 juli inzake Dirkje Blom en Mesje Jacobs. Bekent daarenboven dat hij haar onfatsoenlijk heeft vastgepakt en zijn knie op haar heeft gezet. Heeft nooit omgang met haar gehad, en is nooit door haar beledigd. Is bij de schipbreuk van het schip in 1725 hier gekomen en heeft van nieuwjaar tot pinksteren gewerkt te Alphen bij Joop Poy. Bekent dat hij rond kerstmis in Texel van het schip Leiden is weggelopen, omdat hij Daen de stoofmaker van Rotterdam tijdens een vechtpartij op het schip in de schouder had geraakt omdat hij van diefstal van goed uit diens kist werd beschuldigd. Op 2 augustus wordt verdachte geconfronteerd met Dirkje Blom. Bekent dat zij de vrouw is die hij op maandag 1 juli 1726 beneden de Moordsedijk had aangevallen, waardoor zij achterover viel. Door de val raakte haar linker dij ontbloot. Hij heeft haar eerst op de dij geslagen en toen in haar dij gebeten, omdat hij dacht dat zij hem dan het geld zou geven.

22-8-1726 blz. 200

Dader: Christiaan Kalkhuysen

Delict: Niet genoemd.

Verhoor: Bekent dat hij zich hetzelfde herinnert. Daarom heeft hij ook geprobeerd weer naar Oost-Indië te gaan, maar dat hij niet terecht kon omdat het nog te vroeg was. Dat is de oorzaak is geweest dat hij zich in zijn huis heeft vervoegd om daar de tijd om dienst te krijgen af te wachten, alzo hij buitenshuis niet kon bestaan.

12-10-1726 blz. 200

Dader: Crijn van Waes, alias Crijn Koekje, geboren te G, ca. 30 jaar, kleingarens spinner, 9 jaar geleden getrouwd met Pietertje Pieters

Delict: Geweldpleging.

Verhoor: Bekent op 5 september om ca. 8.00 uur ten huize van Marritje Hendriks in de Vogelenzang geweest te zijn, waar hij Annetje Cornelis Sijpesteijn aantrof, die zei "ik ben hier zo gauw niet of gij zijt er ook". Ariaentje de Pottemeid was er ook. Ariaentje gaf geld om jenever te halen. Tijdens het drinken onenigheid gehad met Annetje, zij sloeg en krabde hem. Hij wilde het met een grap oplossen, maar heeft haar later toch geslagen. Zij vroeg hem, als getrouwd man, met haar mee te gaan. Op zijn vraag, waarheen, antwoordde zij: naar de tuin van Trist, via de Korte Akkeren. Hij trof haar daar niet aan, ondanks een uur wachten. Is toen naar Stolwijkersluis gegaan om haar te zoeken, ook de dijk naar Haastrecht op. Hij zag Annetje en Ariaentje bij de Haagse Hut met Frans de Oostindiëvaarder en Frans (Oosterling) Le Fèbre. Heeft toen met een mes naar Annetje uitgehaald. Toen Annetje viel, heeft hij haar geraakt met het mes. "Dat is omdat u mij voor de gek wilt houden, is dit nu de Moordse dijk!" Gaf Annetje een trap, waardoor ze van de dijk viel en in het water terecht kwam. Hij en Frans Le Fèbre hebben haar er weer uitgehaald. Is met Annetje naar haar slaapstee gegaan en om 5.00 uur bij haar weggegaan. Heeft 2 jaar geleden te Amsterdam als matroos dienst genomen en handgeld gekregen, maar heeft de dienst verlaten. Een jaar geleden dienst genomen bij de Oostindische Compagnie te Delft en van een uitruster ca. f 70 ontvangen voor een transport dat hij zou maken. Op 23 oktober blijft hij bij zijn verklaringen van 12 oktober. Bekent door Annetje ten huize van Marritje Hendriks 's avonds om 20.00 uur te zijn uitgenodigd. Heeft sinds een 1/2 jaar seksuele gemeenschap met Annetje. Heeft zijn dienst bij de Admiraliteit verlaten wegens zware ziekte. Heeft enig geld aan de uitruster te Delft teruggegeven. Ontkent Annetje geschopt of geslagen te hebben toen zij haar uit het water hebben gehaald.

5-11-1727 blz. 202

Dader: Arie Gerritsz Veverloo, alias Arie Tot, geboren te G, oud 60 jaar

Delict: Geweldpleging.

Verhoor: Kwam op 27 oktober met Arie Cosijn van de Nieuwe Veerstal op de Fluwelensingel. Wilde iemand die in het water lag helpen. Zag dat een oppasser (bediende van de pachter van de impost en accijns op het gemaal) naar de drenkeling met een houwer hakte. Toen hij hulp bood kreeg hij een slag op zijn achterhoofd, maar

weet niet van wie. Is naar de Nieuwe Veerstal bij Metfoort op de hoek van de Haven gegaan om daar brandewijn op zijn wond te doen. Heeft met niemand gesproken. Ontkent te weten dat er een oppasser in het water lag of hem er in gegooid te hebben. Meent dat de drenkeling Jan, een schoenmakersknecht was en oppasser te Oudewater is geweest. Op 10 november blijft verdachte bij zijn verklaring van 5 november.

Getuige(n): Reinier en Evert Swanenburg verklaren dat Van Veverloo de drenkeling wilde helpen en daarbij de oppasser Jan de Groot raakte, zodat deze ook in het water viel. Arie heeft verder niets gedaan. Aan Arie Veverloo werd het gestelde voorgelezen, ontkent met nadruk de oppasser in het water te hebben gegooid.

5-11-1727 blz. 203

Dader: Jan Hendrikse van Os, geboren te Gouda, 31 jaar, pijpmaker

Delict: Geweldpleging.

Verhoor: Was met zijn vrouw op 27-10-1727 op de Fluwelensingel bij het Doelenpoortje. Twee oppassers liepen via de Tiendewegspoort naar de Hanepraai naar de Krabbelenbrug en trokken hun houwens. Hij, zijn vrouw en wat volk zijn hen gevolgd. Zijn vrouw werd toen onder de voet gelopen. Hij sprak de oppassers daarover aan. Ontkent de oppassers met stenen te hebben gegooid of zijn mes te hebben getrokken. Heeft bij Teun op de hoek van de Minderbroederssteeg wat gedronken en is daarna met Johannes Bik de Spieringstraat ingegaan naar de Doelesteeg. Om zijn onschuld te bewijzen beroept hij zich op: Frans Glas, Leendert NN (werkt bij Gillis de Knippel), Kobus NN (werkt bij Tijs van den Berg), Johannes Bik, pijpmaker. Is 's avonds niet voor het huis van Hendrik Lampes geweest. Heeft om ca. 22.00 uur in het Maagdenhuis bij Brouwer wat gedronken met Dirk van Roon, zijn buurman, Sijbrant en nog een ander. Op 10 november blijft verdachte bij zijn verklaring van 5 november. zzz10-11-1727 ontslaan de gevangene, mits onder handtasting belovende te allen tijde voor de rechter te verschijnen, als hij daartoe wordt gedagvaard. De gevangene heeft de vereiste handtasting gedaan.

9-3-1728 blz. 205

Dader: Sara Barendts, 42 jaar, uit Bergen op Zoom, weduwe van Hendrik Claesz Doet, kleerkoper te Sluis, woont in het Nieuwstraatje achter de kerk, heeft 2 zoons van 8 en 6 jaar

Delict: Diefstallen.

Verhoor: Is twee weken geleden uit Sluis vertrokken via Middelburg, Rotterdam, Delft, Den Haag, Leiden en Amsterdam en kwam op zaterdag naar Gouda. Was op zaterdag ca. 11.00 uur ten huize van van Willem van der Laet op de Hoogstraat, om voering voor een hoed te kopen. Gevraagd werd 18 stuivers de el, zij bood 11 stuivers. De man zei dat ze wilde stelen in plaats van kopen. Is naar de overzijde naar Lena Noe (ook: Noebeek) gegaan. Willem en Lena hebben verdachte tijdens de zitting herkend. Gevangene heeft bij Lena naar blauwe hemden gevraagd. Heeft te Amsterdam bij schipper Jan Mulder een sluitmand met oude kleren gestolen voor haar zuster Willempje Barents. De weduwe van Jan Mulder woont te Middelburg in de Lange Delft op de hoek tegenover de Lombaarsesteeg. Op 17 maart blijft Sara Barendts bij haar verklaringen, die haar worden voorgelezen.

2-8-1729 blz. 206

Dader: Catharina Margrietta (of: Catrina Margreta Eykerdingh), 50 jaar, geboren te Worms (D), vrouw van Poulus (of: Philip) Eyker, schoenmaker uit Keulen (D)

Delict: Diefstal van een gouden ring.

Verhoor: Is op 28 juli (na 10 dagen onderweg te zijn geweest) zonder haar man, via Neuss, Krefeld, Kevelaer en Den Bosch te voet, daarna per schip naar Rotterdam en vandaar te voet naar Gouda gekomen. Ontkent drie ringen en geld van een boerin te hebben gestolen, en dat een van de ringen bij haar is gevonden en haar is ontnomen. Verdachte blijft ontkennen, niet tegenstaande Jan Leendertsze de Roos in haar tegenwoordigheid verklaart dat zij dezelfde vrouw is waarbij de gouden ring is gevonden. Nader geëxamineerd, ontkent alsnog dat de ring die haar is ontnomen, bij haar is gevonden of dat zij deze heeft gehad. De baljuw eist scherper examen; verdachte zal aan de paal en met garden worden ondervraagd. Eis: verbanning uit Holland voor 25 jaar.

Getuige(n): Op 4 augustus verklaart Pieter Willemse de Koningh dat hij op 28 juli om ca. 4.00 uur op de Veerstal bij de beukmolen is geweest. Zag daar een vrouw met enig volk de poort uitgaan. Het volk betastte haar en hij zag dat zij verschillende taszakjes gebonden om het lijf had, o.a. een roodachtig zakje. Een boer schudde nog een klein zakje hieruit en hij zag daaruit een gouden hoep vallen, die met een draad aan het zakje vast zat. Getuige greep de gouden hoep en de

vrouw pakte deze weer af, waarna hij hulp kreeg en de gouden hoep weer van de vrouw werd afgepakt. De hoep gaf hij aan de boer, die zei dat er nog meer ringen moesten zijn. Enkele personen hebben de vrouw geslagen. Jan Leendertsz, pijpmakersknecht op de Raam bij de Houtensteeg, heeft hem geholpen. Verklaart dat de vrouw die hier terecht staat Catrina Margreta Eykerdingh is, van wie hij de ring heeft afgenomen. Willem van den Bergh verklaart dat hij op 28 juli op de Markt was tussen 4 en 5 uur. Een vrouw werd beschuldigd ringen te hebben gestolen. Hij is met die vrouw naar de koekkraam gegaan, heeft haar reiszakje gepakt maar geen ringen gevonden. Dit ook tegen de jongens gezegd. Getuige en Jan den Boer van Moordrecht volgden haar om haar van de jongens te bevrijden. Buiten de poort wierpen de jongens de vrouw onder de voet en namen een brede tas van haar. Hoorde iemand zeggen dat er een ring was, waarop een boer antwoordde, dan zijn er nog twee. Getuige heeft de ring gezien en in de hand gehad. Hij zag dat de vrouw de ring weer greep en opnieuw door diezelfde persoon werd ontnomen en de ring aan de boer gaf. Verklaart dat deze vrouw Catrina Margreta Eykerdingh hem hier vertoond dezelfde vrouw is van wie de ring werd ontnomen. Op 18 augustus verklaart Jan Leendertse de Roos dat hij op 28 juli om ca. 5 uur langs de Haven kwam en gezien heeft dat een oude vrouw door een aantal jongens werd achtervolgd. Hij is hen gevolgd en nabij het Oude Veerstal nabij de beukmolen werd de oude vrouw op de grond geworpen. Getuige zag dat Pieter Willemse een zeemlapje in de hand had, dat de vrouw hem weer afpakte. Pieter Willemse en Willem van den Bergh het zakje weer afnamen en het uitschudden. Hij zag een hoepingetje aan een draad in het zakje hangen. Pieter Willemse de ring aan de boer gaf. Getuige geconfronteerd met de oude vrouw verklaart dat zij dezelfde persoon is die op het Veerstal onder de voet is gelopen en aan wie de ring is ontnomen.

Vonnis: Met garden om de hals door en uit de stad geleid te worden, verbanning uit Holland voor 25 jaar en betaling van de kosten van gevangenschap en justitiële kosten.

2-8-1729 blz. 206

Dader: Barend Elias, 17 à 18 jaar, van joodse afkomst, geboren te Koningsbergen in Pruisen

Delict: Diefstal.

Verhoor: Is dinsdag 26 juli hier gekomen om naar Middelburg te gaan. Ontkent die dag geld van een

boer gestolen te hebben. Omdat hij verdacht werd van diefstal, werd hij door jongens geslagen, de stad uit gejaagd en in het water gegooid, weer in de stad gebracht en door de stadhouder ontzet.

19-1-1730 blz. 209

Dader: Nathan Levi, 30 jaar, geboren te Makkum, jood en koopman te Enkhuizen

Delict: Diefstal.

Verhoor: Is enkele weken geleden in Gouda gekomen. Heeft tussen Hoorn en Enkhuizen kennis gemaakt met een vrouw, Maria, met één oog, ca. 40 à 50 jaar. Hij logeerde met haar bij Jannitje Suykers. Is weer weggegaan, teruggekomen en bij Jochem gelogeed. Het parelmoeren doosje heeft hij meegebracht uit Enkhuizen. Maria heeft het kalemink te Amsterdam verkocht. Het doosje nog eens in de lommerd verkocht met het kalemink. Kreeg daarvoor f 3.10 van de vrouw die het bij Arie Rennis gebracht had. Maria heeft in de reiszak meegenomen een koperen ketel, een hemd, 2 à 3 dassen, een paar muiltjes.

Op 22 januari blijft hij bij zijn verklaring van 19 januari.

22-4-1730 blz. 210

Dader: Pieter Pietersz Valkenburgh, alias Piet de Meid, 64 jaar, geboren te G, in zijn jeugd varensgezel, later pijpmaker en pottenbakkersjongen

Delict: Geweldpleging.

Verhoor: Was op 21 april 1730 tussen 7.30 en 8.00 uur op de Vismarkt bij het Vissteegje. Struikelde over zijn eigen schoenen en is toen tegen iemand aan gevallen. Deze persoon zei: "oude schelm, waarom doet gij dat". Gevangene zag dat het Cornelis Wilschut was, en zei: "ik zie d'r op een!" Hij trok zijn mes en gaf Wilschut een snede in de linker wang. Daarna borg hij zijn mes op. Ontkent ook aan iemand gevraagd te hebben of hij was moois wilde zien. Zegt zonder kwade bedoeling naar de potterij te zijn gegaan. Hij was niet dronken. Is 17 jaar geleden uit Indie gekomen nadat hij drie jaar op Batavia in de ketting had gezeten, en gezeseld was, omdat hij deze Wilschut, toen ook matroos, met een mes binnen scheepsboord twee wonden in zijn dijen had toegebracht, omdat Wilschut hem geslagen had. Heeft geen schade aan zijn gage, die toen vervallen was, geleden en is op een Hollands schip naar huis gekomen. Hij heeft Wilschut toen een klap gegeven en onder de voet geworpen omdat Wilschut hem tergde, toen hij met matrozen om

tabak speelde. Noch voor, noch na dit voorval heeft hij ooit woorden met Wilschut gehad. Ca. 8 à 10 weken geleden ontmoette hij Wilschut bij de Haastrechtse brug. Hij zei hem goedendag, Wilschut antwoordde niet. Hij vroeg naar de reden omdat hij de minste wilde zijn. Er zijn toen over en weer wel scheldwoorden gevallen. Hem is onbekend of hij zijn mes tevoorschijn heeft gehaald, toen de diender hem greep en het mes uit de hand sloeg, omdat hij zeer dronken was. Op 28 april blijft verdachte bij zijn verklaring van 22 april, met de volgende toevoegingen: dat hij op de scheldwoorden van Wilschut "oude schelm" antwoordde: "ik zie er op één, donder, sta vast, ik meen jou". Hij trok het mes, is, nadat hij Wilschut geraakt had, even blijven staan met het mes in de hand, heeft zijn mes uit eigen beweging weggedaan en is heengegaan. Weet niet dat hij door iemand bij de kleding is gepakt. Wel heeft hij Maerling aangesproken, met de woorden: "zo, kijk je daar wat op". Hij keek om en struikelde over zijn eigen schoenen. Wilschut schold hem uit voor "oude schelm". In 1710 heeft hij met Wilschut aan scheepsboord een gevecht gehad. In 1713 is hij thuis gekomen. Wilschut kwam enige jaren daarna thuis. Hij heeft Wilschut welkom geheten en een zeildoekse broek gekregen. Onder de scheldwoorden op de Haastrechtse brug heeft hij Wilschut voor een dief uitgescholden. Persisteert alsnog bij de voorgaande bekentenis.

29-1-1731 blz. 213

Dader: Jan Hendriksz, oud 19 jaar, geboren te Lübeck

Delict: Diefstal van kleding.

Verhoor: Is ca. vier jaar geleden bij zijn ouders weggegaan omdat zijn moeder met een ander hertrouwde. Heeft geen vaste verblijfplaats, zwerft in steden van Gelderland en Holland met rijgsnoeren, die hij in Den Bosch, Nijmegen en Utrecht heeft gekocht. Is sedert woensdag in Gouda geweest en heeft bij Hendrik de kleermaker in de Vogelenzang geld geïnd. Is vrijdag jl. ca. 7.30 in zijn slaapstee geweest, ook zaterdagmiddag tussen 12.00 en 13.00 uur. Bij Hendrik logeerden een jood met een pruik en nog vier andere smousen, waaronder twee broers.

Op 1 februari zegt Jan dat hij op vrijdag 26 januari om 15.00 uur op het ijs is geweest. Weet niet waar hij op 27 januari tussen 13.30 en 14.00 uur is geweest, waarschijnlijk op het ijs.

Vervolg op 7 februari: Jan bezit alleen de kleren die hij aan heeft. Is op 26 januari ten huize van

Hendrik de slaapbaas, tussen 7.30 en 8.00 uur; weet niet precies waar hij om 15.00 uur was. Is op 27 januari tussen 13.30 en 14.00 uur zoals hierboven beschreven geweest. Rond 14.00 uur naar het ijs gegaan tot ongeveer tegen de avond. Is vrijdags niet op het ijs geweest. Zaterdag ten huize van Jan Thomasz geweest en om schaatsen gevraagd. Is met de vrouw naar Smit op de Markt gegaan om schaatsen te halen. Is niet via de Hoogstraat en de Turfmarkt, maar via de Markt achter de Waag, de Trappenbrug over naar zijn slaapstede gegaan. Na een kwartier kwam de vrouw met de schaatsen. Is daarna op het ijs gekomen. Ontkent dat Jan Thomasz hem vroeg waarom hij andere kleren als 's morgens aan had, en geantwoord zou hebben dat het ijs slikkerig was en bang was dat zijn kleren vuil zouden worden. Is christen en luitist.

19-10-1731 blz. 214v

Dader: Evert van Waardenburgh, 41 jaar, schrobbelaar, geboren te Utrecht

Delict: Aanranding of verkrachting.

Verhoor: Op 24 oktober bekent Evert op dinsdag van de Goudse kermis 1730 gekomen is in het klooster, waar Ninge van Dam woonde. Hij heeft haar op bed getrokken en seksueel betast. Ook die zaterdag daarna. Sindsdien is het contact voortgezet tot het tijdstip dat Ninge in het tuchthuis is gebracht. Bekent dat hij ca 6 à 7 weken geleden in het baanhuisje bij de Reeuwijkse wetering was. Hij heeft met Judith Raesvelt, dochter van Ninge van Dam, op zolder koffie gedronken samen met Josijn, de vrouw des huizes. Judith Raesvelt ging op zijn schoot zitten, legde een been over zijn been. Hij heeft haar onder de rokken getast en haar lijf bevoeld. Judith viel hem om de hals. Hij heeft met zijn vinger in haar lijf gevoeld en gevraagd of dat pijn deed, waarop Judith heeft geantwoord: neen, dat kan ik wel verdragen. Zij zijn beiden van de stoel gevallen. Verder heeft hij niets met Judith gedaan. Op zondag daarna, is hij weer naar het Baanhuisje gegaan. Er waren verschillende boeren aldaar. Ook Judith zou komen en koffie meebrengen. Zij ging in de schuur hekelen. Zondag daarop was hij er weer en ook Judith kwam. Toen hij Judith weer onder de rokken wilde tasten, zei ze dat hij haar niet mocht aanraken omdat ze ongesteld was. Hij heeft haar toen niet aangeraakt, het gelag betaald en is heengegaan. Heeft Judith de koffie en de reis betaald. Zondags tijdens de Reeuwijkse kermis weer naar het baanhuisje gegaan, ook Judith kwam. Zij ging

weer op zijn schoot zitten en heeft hem om de hals gevat. Heeft Judith seksueel betast, meer niet. Is verder met Judith nergens geweest. Op 30 oktober zegt Evert, geconfronteerd met Judith van Raesvelt. dat zij ca. twee jaar samen in een winkel hebben gewerkt. Ontkent haar ooit seksueel te hebben betast, heeft slechts met zijn vinger in haar lijf getast. Blijft bij zijn bekentenis van 24 oktober. Op 7 november zegt Evert dat hij de eerste en laatste keer met de vingers in het lijf van Judith Raesvelt is geweest, toen zij haar been over zijn schoot legde. Blijft ontkennen "vleselijke conversatie" met Judith te hebben gehad. Blijft bij zijn bekentenis van 24 oktober. Op 16 november zegt Evert dat hij op zondag voor de Reeuwijkse kermis geweest is in het baanhuisje met Judith Raesvelt, dochter van Ninge van Dam. Bekent met Judith vleselijke gemeenschap te hebben gehad op de zolder ten huize van Jasper Hendrikse en Josijntje Veerman, die wonen in het baanhuisje. Hij, Judith en Josijntje Veerman hebben samen koffie gedronken. Bekent nog eens bij Judith gelegen te hebben maar weet niet of hij gemeenschap heeft gehad, omdat hij zeer dronken was. Blijft bij zijn bekentenis. Op 21 november, bij nadere ondervraging, zegt Van Waardenburgh dat hij ten tijde van deze contacten wel wist dat Judith Raesvelt de dochter van Ninge van Dam was. Blijft bij zijn voorgaande bekentenissen die hem opnieuw zijn voorgelezen.

Getuige(n): Judick Raesvelt ca 15/16 jaar, geboren te Gouda, verklaart dat verdachte haar op zondag 30 september ontboden heeft in het baanhuisje aan de Reeuwijkse wetering. Hij heeft haar naar boven gelokt en haar op een hoop hennep gesmeten waarna hij geslachtsgemeenschap met haar heeft gehad. Zondag 7 oktober heeft hij haar weer in het baanhuisje aan de Reeuwijkse brug gelokt en haar opnieuw neergesmeten om gemeenschap met hem te hebben. Zij heeft dat niet toegelaten. Zij heeft hem eerder verteld niet meer in het baanhuisje te willen komen. Judith Raesveld, 13 november 1731 toen haar het bovengeschrevene wederom werd voorgelezen in presentie van de heren schepenen blijft bij haar confessie. Zij verklaren alle het zelve waarachtig te zijn. Ninge van Dam, 43 jaar, geboren te G, gevangene in het werkhuis, kent Evert van Waardenburgh. Hij is op donderdagavond van de Goudse kermis in 1730 aan haar huis geweest, toen ze niet thuis was. De volgende dag is hij weer geweest en met haar "vleselijke conversatie" gehad. Zij hebben dit contact voortgezet totdat zij in het werkhuis werd

geplaatst. Van Waardenburgh, geconfronteerd met Ninge Dam, ontkent hetgeen Ninge van Dam over hem getuigde.

3-3-1732 blz. 218v

Dader: Marringje Jacobz van der Mey, 53 jaar, geboren te G, pijpmaakster

Delict: Diefstal.

Verhoor: Was op zondag 23 maart om 12.30 uur ten huize van Jacob van Vliet om linnen te kopen. Bij toeval zag zij een kast bij de haard openstaan en heeft uit de kast een beugeltas met tuig eruit gehaald en gegeven heeft aan Catrijn aan de Goudkade die zij bij de Potterspoort tegenkwam. Op 5 maart bekent Marringje het grof linnen te hebben gekocht en om 11.30 uur stilletjes in het huis van Jacob van Vliet uit de kast een beugeltas met tuig te hebben gestolen. Blijft bij haar verklaring van 3 maart. Op 8 maart bekent Marringje de beugeltas aan Catrijn Abrahams, weduwe, oud ca. 40 jaar, uit Zevenhuizen te hebben gegeven. Marringje zal aan de paal en met garden scherper worden onderzocht. Bij scherper examen ontkent Marringje hetgeen zij bij haar twee vorige bekentenissen van 3 en 5 maart verklaard had. Op 10 maart bekent zij dat zij de gestolen beugeltas in het water over de Hoge brug bij de Potterspoort gesmeten heeft. Op 12 maart blijft zij bij haar verklaring van 10 maart, haar voorgelezen. Op 14 maart blijft zij bij haar bekentenis van 10 maart. Bekent nog dat zij de gestolen beugeltas heeft gegeven aan een vrouw, naam onbekend, om deze te verkopen te Rotterdam bij Schele Wies, uitdraagster, die eertijds hier woonde in de Kleiwegsteeg. Op 21 maart blijft zij bij haar beweringen van 10 maart 1732.

21-3-1732 blz. 220v

Dader: Simon Ernst, oud ca. 23 jaar, pijpmaker

Delict: Niet genoemd.

Verhoor: Bekent dat hij van plan was op maandag 17 maart om ca. 20.00 uur naar Amsterdam te gaan, om aldaar dienst te nemen.

1-10-1732 blz. 220v

Dader: Joseph Abrahams

Delict: Niet genoemd.

Verhoor: Bekent onder de joden ("smoussen") Soudik genoemd te worden.